

Zühd ve Amelde Huşu

Ebü'l-Leys Semerkandî

EHİL
YAYINCILIK

İstanbul, 2018

EHİL
YAYINCILIK

ZÜHD VE AMELDE HÜŞU
EBÜ'L-LEYS SEMERKANDİ

Mütercim
Ferid KÖPRÜLÜ

Editör
Haldun ŞEKER

Mizanpaj

GRAFİK & SANAT

Kapak
Erkan METİNER

ISBN
978-605-4810-45-1

Baskı
Eylül 2018

Yayıncılık Adresi

© Gelenek Yayıncılık San ve Tic Ltd. Şti
Fevzi Çakmak Mh. 1110 Sk. No: 10/1 Esenler/İstanbul
Tel: 0212 562 01 71 - Faks: 0212 562 01 72 - www.gelenek.com.tr

Yayıncı Sertifika No: 12062

Matbaa Adresi

Ofis Yayın Matbaa Ltd. Şti.
Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. 21 B Blok
Zeytinburnu/İstanbul Tel: 0212 576 47 15

Matbaa Sertifika: 14973

Genel Dağıtım

Yeryüzü Yayın Dağıtım Ltd. Şti
Şirket Tel: 0212 445 80 00
Şirket Gsm: 0505 972 36 23
Whatsapp no: 0505 972 36 23
Web: yeryuzudagitim@gmail.com
Adres: Göztepe Mah. İnönü Cad. Rahim Sok. No:111
Bağcılar/İstanbul

“EHİL YAYINCILIK” bir Gelenek Yayıncılık Markasıdır.

EBÜ'L-LEYS SEMERKANDÎ

ZÜHD VE AMELDE HÛŞU

İÇİNDEKİLER

Yahudi ve Hıristiyanlar	12
İlâhî Rahmetten Mahrumdur	12
Dünyaya Aldanmamak	12
Dünyanın Hali	15
Musibete Sabır	15
Namaz	21
Ezan ve Kaamet	41
Cumanın Fazileti	46
Cami ve İbâdethanelere Hürmet	54
Ramazan Ayının Fazileti	55
Orucun Mükâfatı	59
Kadir Gecesi	63
Teravih Namazı	65
“On Günler”in Fazileti	67
Aşûre Gününün Fazileti	71
Nâfile Oruç	75
İlmi İle Âmil Olma	78
Hız. Hanzala ve Haşyet	78
Allah’ı Anmak	80
Tesbih	82
Kelime-i Tevhid	87
İlmi İle Amel Etmek	105

Haccın Fazileti	115
Allah Yolunda Cihad	122
Allah Yolunda Tutulan Nöbetin Fazileti	126
Atıcılık ve Binicilik	129
Gazanın Âdâbı	132
Nâfile Namazların Fazileti	134
Tesbih Namazı	135
Namazı Dosdoğru Kılmak	138
Sünnetle Amel Etmek	143
Ameller Sonuçlarına Göre Değerlendirilir	154
Anne Bedduâsı	155

EBÜ'L-LEYS SEMERKANDÎ HAZRETLERİ (Vefâtı H. 373/M. 983)

Ebü'l-Leys Semerkandî Hazretleri büyük İslâm âlimlerindedir. İsmi, Nasr bin Muhammed bin Ahmed bin Muhammed'dir. Künyesi Ebü'l-Leys olup, Semerkandî adıyla şöhret bulmuştur. İmâmü'l-Hüdâ ve Fakîh lakaplarıyla da anılır. Kendisi Hanefî mezhebine mensuptur. Doğum tarihi kesin olarak bilinmemekle beraber 983 (H.373) senesinde vefat etmiştir.

Semerkand'da doğan Ebü'l-Leys Semerkandî Hazretleri, küçük yaşta ilim tahsiline başladı. Zamanının âlimlerinden din ve fen ilimlerini tahsil etti. İlim tahsil silsilesi İmâm Ebû Yûsuf'a ulaşan Ebû Câfer Hinduvânî'den ilim öğrendi. Hanefî fıkında yüksek dereceye ulaşp, **Fakîh** lakabını aldı. Tefsir, hadis, kelâm, tasavvuf ve ahlak ilimlerinde de geniş ilim sahibi olup, İmâmü'l-Hüdâ lakabına değer görüldü. Hanefî mezhebinin en büyük âlimlerinden olup, muhtelif ilimlere dair pek çok kıymetli eser yazdı. Bağdat'ta Ebü'l-Leys Semerkandî Câmii vardır.

ESERLERİ

Münkerden sakınmakta ve dünyaya kıymet vermemekte çok yüksek derece sahibi olan Ebü'l-Leys Semerkandî, birçok talebe yetiştirip kıymetli eserler yazdı. Yazdığı eserlerin en meşhurları vaaz ve nasihat kitapları hususiyetinde olan **Tenbihü'l-Gâfilin ve Bostânü'l-Ârifin**'dir. Tamamı İslâm ahlakını anlatan bu eserler, âyet-i kerîmeler ve hadis-i şerîflerle beraber, nasihat ve hikmetli sözleri muhtevidir. Bu eser, Kâhire'de yediden fazla baskı yapmış (H. 1302-1325), İstanbul'da ise 1342 (1926) senesine kadar hem Arapça, hem Osmanlıca

olarak birçok baskısı yapılmıştır. Hazırladığımız bu eser ise 1325 senesinde basılan Osmanlıca metnin sadeleştirilmiş şeklidir.

Ebü'l-Leys Semerkandî Hazretlerinin diğer eserleri şunlardır:

1) Tefsîrü'l-Kur'an: Dört cilt hâlinde yazılan bu tefsir kitabının pekçok yazma nüshası vardır. Ayrıca 1892 (H.1310) yılında Kâhîre'de basılmıştır. 2) Hizânetü'l-Fıkh: Hanefî mezhebinin fıkıh hükümlerine yer verir. 3) Uyûnü'l-Mesâil fil-Fürû': Fıkıh ilmine dâir bir kitaptır. Bu eserin şerhleri mevcuttur. 4) Esrârü'l-Vahy: Mîrâcla ilgili bir eserdir. 5) Kurretü'l-Uyûn ve Müferrihü-Kalb-il-Mahzûn: Büyük günahlardan bahs eder. 6) Şerh-i Fıkhü'l-Ekber: İmâm-ı A'zam Ebû Hanîfe'nin Fıkh'ul-Ekber adlı eserinin şerhidir. 7) Tuhfetü'l-Enâm fî Menâkıbü'l-Eimmet-il-Erbe'a el-A'lâm: Ehl-i sünnetin dört mezheb imamının hayatı bu eserde anlatılmıştır. 8) Dekâik-ul-Ahbâr fî Zikr-il-Cenneti ven-Nâr: Cennet nimetlerini ve cehennem azâbını anlatan bir eserdir. 9) El-Fetâvâ, 10) Muhtelifü'r-Rivaye, 11) En-Nevâzil fil-Fürû', 12) El-Mukaddime fi's-Salât, 13) Beyânu Akîdet-il-Uşûl: Temel iman bilgilerini anlatır.

Güzel ahlak sahibi olup, İslâm dininin kudsîyetini ve ebedî saadete ermenin yollarını, ömrü boyunca insanlara anlatmaya çalışan Ebü'l-Leys Semerkandî Hz. buyuruyor ki: “Kabir azâbından sakınmak isteyen şu dört şeye sarılmalı ve şu dört şeyden kaçınmalıdır. Sarılması gereken dört şey şunlardır: 1) Namazları doğru kılmalı, 2) Zekâtı vermeli, 3) Kur'an-ı Kerîm okumalı, 4) Allah Teâlâ'yı çokça anmalı ve zikretmelidir.

Kaçınılması mucib olan dört şey de şunlardır: 1) Yalan söylemek, 2) Hiyanet etmek, 3) Kovuculuk (söz taşıma) yapmak, 4) Üzerine idrar sıçratmak.

Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem buyurdu ki: “İdrar (sıçramasın)dan sakınınız. Zira kabir azabının çoğu bu nedenden ötürü meydana gelir.”

Not: Kitapta geçen Fakih kelimesiyle kastedilen, Ebül-Leys Sermerkandî Hazretleri'nin kendisidir.

Ebû Habîb'den rivayet edilen bir hadîs-i şerifte Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Allah’ın kullarından birine ait bir ameli melekler överek alıp çıkarlar. Böylece o ameli, yüce Allah’ın kendi saltanat âleminde dilediği yere kadar onu ulaştırırlar.

Orada, Allah Teâlâ onlara şöyle hitap eder:

- Siz kulumun amellerinin muhafaza meleklerisiniz. Siz onun amellerinin zahirini bilirsiniz. Ben ise onun amelinin özüne, aslına, rızam için olup olmadığına bakarım. O kulum, bu amelinde ihlaslı değildir. Onu cehennemlik yazın. Daha sonra yine melekler, bir başka kulum amelinin alıp yücelere götürürler. Bunu da azımsar, küçük ve düşük görürler. Bu ameli de, yüce Allah’ın kendi sultanlığı dahilinde dilediği mahalle kadar götürürler.

Allah Teâlâ onlara da şöyle hitap eder:

- Siz kulumun amelinin zahiri muhafızları olan meleklersiniz. Bu kulum, amelinde ihlaslıdır, amelinin sırf benim rızam için yaptı. Onu cennetlik yazın.

Bu hadîs-i şerifte buyuruluyor ki:

Allah için yapılan az amel, Allah için yapılmayan çok amelden hayırlıdır, evlâdır. Nitekim bir iş, az da olsa Allah için yapılırca, Allah onu fazlı ile çoğaltır, bereketli kılar.

Nitekim bu husus, şu âyet-i kerime ile sabittir:

إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ وَإِنْ تَكَ حَسَنَةً
يُضَاعِفْهَا وَيُؤْتِ مِنْ لَدُنْهُ أَجْرًا عَظِيمًا.

“Şüphe yok ki Allah, hiç kimseye zerre kadar zulüm etmez. Eğer yapılan iyilik zerre kadar da olsa, onun sevabını kat kat artırır. Ve kendi katından büyük bir mükafat verir.” (Nisâ 40)

Allah için, O'nun rızası için yapılmayan ameller, yapana sevap yahut yarar getirmez. Onu yapanın gidecekleri yer cehennem olur.

Asıl müjde ise amelinde ihsan yolunu tutan mü'minlerdir. Melekler geldiği zaman, anlatılan vasfı taşıyan mü'min, onları görünce şöyle der:

- Siz kimsiniz? Sizden daha güzel yüzlü ve daha güzel kokulu olanı hiç görmedik.

Buna cevap olarak o melekler şöyle derler:

نَحْنُ أَوْلِيَاؤُكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ.

“Biz dünyada da, âhirette de sizin dostlarınız.”
(Fussilet 31)

Biz dünya hayatınızdaki amelleri yazan hafaza melekleri diyerek devam ederler: Böylece âhirette de dostlarınız olduk.

Şimdi akli başında olan kimseye yakışan, buraya kadar anlatılanları göz önünde tutarak gaffet uykusundan

uyanmasıdır. Gaflet uykusundan uyanan kimsenin alâmeti dördtür:

1. Dünyevi işlerinde kanaatkârdır. Aceleci değildir.
2. Âhîret işlerinde ise, acelecidir ve işine hırsla sarılır.
3. Dinî işlerini ilimle, cihadla yürütür.
4. Halkın işini nasihatle ve durumu idare ederek yürütür.

Şu beş haslete sahip olanlar, insanların en değerlisidir:

1. Rabbine ibadete koşan,
2. Halka faydası olan,
3. Halkın, şerrinden emin olduğu,
4. Halkın elinde bulunan dünyalıkta gözü olmayan,
5. Ölüme her daim hazırlıklı olan.

Muğis b. Sümeyye'den rivâyet edildiğine göre bu âyet şöyle tefsir edilmiştir:

الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ طُوبَى لَهُمْ
وَحُسْنُ مَآبٍ.

“İman edip iyi işler yapanlara ne mutlu! Varılacak güzel yurt da onlar içindir.” (Ra'd 29)

Tübâ, cennette bir ağaçtır. Bu ağacın dalları cennetteki meskûn evlere gölgelik eder. Üzerinde, meyvelerin her çeşidi vardır. Onun üzerine kuşlar konar. Cennet ehlinin birinin canı kuş eti istese, hemen önüne gelir. Bir yanı kebab olur. Yerken, öbür yanı kebab olur. Sonra, yine uçar, kuş olur.

Yahudi ve Hıristiyanlar İlâhi Rahmetten Mahrumdur

İbn Abbas (r.a.) anlatıyor:

“**Rahmetim, her şeyi kuşatmıştır.**” âyet-i kerimesi indiğinde şeytan ümitlenerek:

- Ben de âyette geçen şeylerden bir şeyim. Benim de Allah'ın rahmetinde payım vardır, dedi. Hatta Yahudi ve Hıristiyanlar bile ümitlendiler. Âyetin devamı olan, “**Rahmetimi, sakınanlara, zekât verenlere ve âyetlerimize inanana vereceğim.**” kısmı inince,

- Biz şirkten korunuyoruz, zekât da veriyoruz. Allah'ın âyetlerine de inanıyoruz, dediler.

Âyetin devamı olan, 157. âyette,

الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ

“**Rahmetime nail olanlar, ümmî nebî olan Resûl'e uyanlardır...**” ifadesiyle Resûlüllah'a iman etmek şart koşuyordu. Yahudi ve Hıristiyanlar ona imanı reddettiğine göre Allah'ın rahmeti yalnızca mü'minlere has kılınıyordu. Bu sebeple, her mü'mine kendisine iman nasip ettiği, mü'minler arasında yazıldığı için Allah'a çokça şükretmesi gerekir. Ayrıca, günahlarından vazgeçmesi için Rabbine niyaz etmesi şarttır.

Dünyaya Aldanmamak

Zeyd b. Sabit (r.a.)'in, naklettiği bir rivayette Resûlullah (s.a.v.)'in şöyle dediği anlatılır:

“Niyeti âhîret olan bir kişinin, dağınık işlerini Allah düzeltir. Ona gönül zenginliği (kanaat) verir. Dünya ni-

metleri ona boyun eğer. Bir kimsenin, niyetinde dünya olursa Allah onun işlerini dağıtır. Kalbine açlık ve fakirlik korkusu salar. Hâlbuki dünyadan kendisine gelen ancak Allah'ın yazdığı kadardır.”

Esved b. Kays'a göre Cündüb şöyle anlattı:

“Bir gün, Ömer (r.a.) Resûlullah (s.a.v.)'in huzuruna girdi. Resûlullah bir hasır üstünde yatmıştı. Yanağına yattığı hasırın izi çıkmıştı. Ömer ağladı.

Resûlullah (s.a.v.) sordu:

- Seni ağlatan nedir, yâ Ömer?

- Kısra'yı ve Kayser'i hatırladım. Onların dünya bolluğunu düşündüm. Sen, Allah'ın Resulü olduğun halde yanına (yüzüne) hasırın izi çıkmış.

Resûlullah (s.a.v.):

- Onların ulaşabilecekleri iyilikler kendilerine dünya hayatında peşin olarak verildi. Fakat biz, öyle bir ümmetiz ki, iyilik ve ihsanlarımız âhirete bırakıldı.

Hz. Ali (r.a.)'nin şöyle dediği rivayet edilir:

“Sizin için iki şeyden korkarım. Uzun emel, nefsin kötü arzularına uymak. Uzun emel, size âhireti unutturur. Hevâî arzular ise doğru yolu kapatır. Dünya göçüp gitmektedir, âhiretin yüzü ise bize dönüktür. Bugün, amel vardır, hesap yoktur. Yarın hesap verilecek, amel yapılmayacaktır. Bugün, çok iyilik ediniz. Çünkü, yarın faydalı işlere gücünüz yetmeyecektir.”

Hasan Basrî'nin şöyle dediğini rivayet edilir:

- Resûlullah (s.a.v.)'in halka okuduğu hutbesini kırk sene aradım, bulamadım. Sonra bana şöyle dendi:

- O hutbeler Ensar'dan birinin yanındadır.

Onun Câbir b. Abdullah olduğunu öğrendim. Ona sordum:

- Sen, Resûlullah'ın her cuma halka okuduğu hutbeyi dinledin mi?

- Evet, dinledim. Resûlullah şöyle buyururdu:

“Ey mü'minler, sizin için bir gaye vardır, ona yöneliniz. Mü'min iki korku arasındadır. Biri, geçmiş ki, Allah ona ne karar vermiştir, bilinmez. Biri de içinde bulunduğu durumdur ki, Allah onun hakkında nasıl bir karar vermiştir, o da belli değildir. O halde kul kendi saadeti için bir şeyler hazırlamalı, hayatından ölümü için bir şeyler yapmalı, gençliğinde, yaşlılığı için bir şeyler ayırmalıdır. Dünyasından da âhireti için bir şeyler hazırlamalı. Dünya sizin için yaratıldı. Siz de âhîret için yaratıldınız. Dünyadan sonra ya cennet veya cehennem vardır. Bu sözü söyler hem benim için hem sizin için Allah'tan bağış talebinde bulunurum.”

Sehl b. Abdullah Tüsterî, bütün malını Allah yolunda harcadı. Bunun üzerine anası ve kardeşi Abdullah b. Mübârek'e gidip onu şikâyet ettiler.

- Bir şey bırakmadan malının hepsini dağıtıyor. Onun fakir düşmesinden korkuyoruz.

Abdullah b. Mübarek, şikâyetçileri haklı bulmak istedi. Bunun üzerine Sehl, ona şöyle dedi:

- Ey Abdullah! Önce sözümü dinle. Adamın biri şehirden taşınarak köyde bir eve yerleşir. Bu adam, kendisi köyde oturduğu halde şehirde hiçbir eşyasını bırakır mı?

Bu söz üzerine Abdullah b. Mübarek şöyle dedi:

- Sehl sizi susturdu.

Bundan çıkan sonuç şudur: Bir kimse köye yerleşmek isterse şehirde hiçbir şeyini bırakmaz. Bunun gibi, bir kim-

se dünyayı bırakıp âhirete geçmek isteyince dünyada bir şey bırakmaz.

Dünyanın Hali

Yahya b. Muâz, Râzî'den şöyle anlatır:

“Dünya, âlemlerin Rabbi Allah'ın ekim yeridir. Oration insanları da ekindir. Ölüm, ekinin orağıdır. Ölüm me-
leği harman sahibidir. Kabir de harman yeridir. Kıyamet
günü ise, o ekinin kaldırılıp toplandığı yerdir. Cennet ve
cehennem ise, onların durumuna göre, konacak yerdir. Bir
kısmı cennete girecek, bir kısmı da cehenneme girecektir.”

Lokman Hekim oğluna şöyle tavsiye etti:

“Oğlum, dünya derin bir denizdir, insanların çoğu
orada boğuldu. O denizde gemin, Allah'a karşı takvâ duy-
gusu olsun.”

Musibete Sabır

Muâz b. Cebel (r.a.)'in şöyle anlattığı rivayet edilmiş-
tir:

Bir oğlum vardı, öldü. Bunu duyan Resûlüllah (s.a.v.),
bana şu mektubu yazdı:

“Allah'ın Resulü Muhammed'den Muâz b. Cebel'e...

**Sana selam olsun. Ben, O'ndan başka ilâh olmayan
Allah'a hamd ederim. Allah senin ecrini artırsın, sana
sabır versin. Bize ve sana şükür nasip eylesin. Nefisleri-
miz, mallarımız, aile fertlerimiz ve mallarımız Allah'ın
güzel hediyeleridir. O'nun bize bıraktığı emanetleridir.
Sayılı bir zamana kadar onlarla geçiniriz. Vakti dolunca
Allah onları alır. Allah Teâlâ, bize verdiği nimetlere şük-**

rü, musibetlere karşı da sabrı farz kıldı. Senin vefat eden oğlun Allah'ın güzel hediyelerindendi. O'nun sana bıraktığı emanetlerden biriydi. Bir süre, Allah seni onunla sevinerek gezdirdi. Sonra onu büyük bir mükâfat karşılığı aldı. Ama sabreder, kendini tutarsan...

Yâ Muâz! Sende alacağın mükâfatı önleyecek feryat bulunmasın. Yitirdiğin ecir sana takdim edilse, sen de anlarsın ki, musibet, ona göre çok azdır. Yani, sevabı o kadar büyüktür ki, musibet onun yanında hiç kalır. Sızlanmak ölüyü geri getirmedeği gibi üzüntüyü de azaltmaz. Ölümün sana da geleceğini hatırla ki, üzüntün geçsin."

Bir gün kendinin de öleceğini düşün ki, üzüntün gitsin. Bir kimse, kendi ölümünü düşünür, yakında kendisinin de öleceğini bilirse, sızlanmayı bırakır. Çünkü, sızlanma ölüyü geri getirmeyeceği gibi, musibetin sevabını da yok eder. Gelen musibete sızlanıp duran, Rabbini şikâyet etmiş olur. Böylece O'nun verdiği hükme razı olmadığını gösterir.

Fakih der ki, Allah'ın Kur'an okumayı nasip ettiği kimse önemlidir. Eğer o, bu öğrendiği ile amel etmemiştir ise onu hiçe saymıştır. İşte anlatılan bu sebeple cehenneme girmiştir. Allah onu rahmetinden uzaklaştırmıştır. Durumu anlatıldığı gibi olan kimse, kendine kötülük etmiştir. Kur'an'a saygılı olmamıştır.

Vehb b. Münebbih anlatır:

"Tevrat'tan şu dört hususu okudum: Birincisi, bir kimse, Allah'ın kitabını okuduktan sonra affedilmediğini düşünürse, o kimse Allah'ın kitabı ile alay ediyor demektir. İkincisi bir kimse, başına gelen musibetten dolayı şikâyetle bulunursa Rabbini şikâyet ediyor demektir. Üçüncüsü bir

kimse, yitirdiği bir şey için üzülüyorsa Rabbin takdirine darılmış olur. Son olarak bir kimse, zengine malı için saygı ve tevazu gösterirse dininin üçte ikisi gider. Yani, iman derecesi düşer.”

Ebû Hüreyre, Resûlullah’tan şöyle rivayet etti:

“Bir kimsenin üç çocuğu ölürse, o cehenneme gitmez. Ancak cennete giderken, sıratı geçerken uğraması müstesna.”

Şu âyet bu manaya delalet eder:

وَإِنْ مِنْكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا كَانَ عَلَى رَبِّكَ حَتْمًا مَقْضِيًّا

“Sizden herkes oraya varacaktır. Bu, Rabbin için kesin bir hükümdür.” (Meryem 71)

Hadis-i şerife göre Ebû Hüreyre, Resûlullah (s.a.v.)’ın şöyle buyurduğunu rivâyet etti:

- Size, Allah Teâlâ’nın günahları bağışladığı ve dereceleri yükselttiği bir şey bildireyim mi?
- Bildir, yâ Resûlallah.
- Abdest almak. Sıkıntılara sabretmek. Mescitlere adımları çoğaltmak. Bir namazdan sonra, ikinci namazı gözetmek. İşte bu, şeytandan saklayan kaledir. Burada, anlatılan kale sadakattir. Sadakatlerin en güzeli ise, Allah yolunda olan sadakattir.

Abdullah b. Selâm (r.a.)’dan rivayet edilir:

“Bazı kitaplarda, şöyle yazıldığını okudum: Bir kimse abdesti bozulunca, yeniden abdest alırsa, fuhuşa gitmezse,

helal olmayan bir mal kazanmak istemezse, dünyada hesapsız rızık kazanır.”

Ebû Hüreyre, Resûlullah (s.a.v.)’ın şöyle dediğini rivayet etti:

“Bir kimse, temiz bir elbisesi ile abdestli ve temiz olarak yatarsa, o temiz elbisenin içinde bir melek kalır. Gecenin hangi saatinde uyansa, melek o kul için Allah’a dua ederek şöyle der:

- Allah’ım, bu kulunu affeyle! Çünkü o, temiz olarak yattı.”

İmran b. Eban şöyle anlattı:

“Osman b. Affan (r.a.)’ın şu şekilde abdest aldığı gördüm: Eline su aldı, ellerini güzelce üç defa yıkadı. Üç defa ağzına su aldı, yıkadı. Üç defa da burnuna su aldı, çıkardı. Burnunu temizledi. Üç defa da yüzünü yıkadı. Sağ kolunu dirseklerine kadar üç defa yıkadı. Sol kolunu dirseklerine kadar üç defa yıkadı. Başını meshetti. Sonunda, üç defa ayaklarını yıkadı. Bu abdestini bitirdikten sonra, şöyle dedi:

- Resûlullah (s.a.v.), benim aldığım gibi abdest aldı ve şöyle buyurdu:

“Bir kimse, benim aldığım gibi abdest aldıktan sonra, iki rekât namaz kılsa ve bu namazında zihnini dünyevi meselelerle meşgul etmezse, Allah onun gelmiş ve gelecek günahlarını bağışlar.”

Bir hadiste, Sevban (r.a.), Resûlullah’ın şöyle buyurduğunu rivayet etti:

“İstikâmet sahibi olunuz. Ancak, buna kolay olmayacaktır. Biliniz ki, hayırlı ameliniz namazdır. Mü’min olan ancak abdestini devam ettirir.”

Hadisindeki “Kolayca olmayacaktır.” cümlesi şöyle açıklandı: Bu işi, ancak ciddi bir çaba harcayarak elde edebilirsiniz. Bu cümle başkası tarafından da şöyle açıklandı: İman ve taat üzerine istikâmet sahibi olmanın sevabını saymaya gücünüz yetmez.” Mü’min olan ancak abdestini devam ettirir.” ise şu demektir: Abdest, mü’minin huyları arasında sayılır. Mü’min olan abdesti bozulunca bütün gün tekrar abdest alır ve abdestini devam ettirir. Geceleri ise, abdestli olarak uyur. Böyle yaparsa Allah onu sever. Hafaza melekleri de onu sever. Böylece o, Allah’ın himayesinde olur.

Hiz. Ömer (r.a.), ashaptan birini Mısır’a elçi olarak gönderdi. Elçinin görevi, Kâbe örtüsü yapılmak üzere kumaş getirtmektir. Elçi, önce Suriye’ye gitti. Orada “Hahamların en bilginidir.” diye anılan hahamı görmek istedi. Hahamın bulunduğu havraya gitti ve kapıyı çaldı. Uzun müddet kapı açılmadı. Sonra kapı açıldı. Kapının uzun süre açılmamasının sebebini sordu. Haham şöyle dedi:

- Karşıdan gelirken, seni bir sultan zannettik ve senden korktuk. Tedbirimizi alana kadar seni kapıda beklettik. Allah Teâlâ, Musa (a.s.)’ya şöyle emretmiştir:

- Bir sultandan korkarsan, abdest al. Ehline söyle, onlar da abdest alsınlar. Bir kimse abdest alırsa, benim himayeme girmiş olur. Korkusundan kurtulur. İşte bu sebeple sana kapıyı açmadık. Ben ve evdekiler abdest aldık. Namaz kıldık. Sana karşı emniyette olmak istedik. Bundan sonra sana kapıyı açtık.”

Fakih der ki: Abdest alan, abdestini Allah’ı yücelterek alsın. Bilsin ki, o kişi abdestle Rabbini ziyaret etmektedir. Son-

ra, bütün günahlarına da tevbe etsin. Çünkü Allah Teâlâ su ile yıkanmayı, günahlardan temizlenme saydı. Abdest alan, Allah'ın adı ile başlamalıdır. Ağzına ve burnuna su verdiğinde, yalandan ve gıybetten yıkanmalı. Su ile nasıl yıkıyorsa, öyle yıkamalı. Yüzünü yıkadığı zaman, harama bakmaktan sakınmalı. Diğer uzuvlarını da, aynı niyetle yıkamalı. Abdestini bitirdikten sonra, Allah'a yalvarıp O'nu zikretmelidir.

Bir mü'min, abdestini bitirdikten sonra:

- Allah'ım, sübhansın. Hamd sana mahsustur. Şehadet ederim ki, senden başka ilâh yoktur. Günahlarımın bağışlanmasını dilerim. Sana tevbe ederim, diye dua ederse, bu duası, tesbihi ve abdesti alınır, mühürle mühürlenip, arşın altına konur. Kıyamet günü kendisine verilmeye kadar açılmaz.

Ukbe b. Amr, Ömer b. Hattab (r.a.)'ın şöyle dediğini rivayet etti:

Biriniz, abdest aldıktan sonra: “Şehadet ederim ki, Allah'tan başka ilâh yoktur, birdir, ortağı yoktur. Muhammed O'nun kulu ve Resûlüdür.” derse cennetin sekiz kapısı açılır. Hangisinden dilerse, ondan girer.

Ebû Derdâ (r.a.) yoluyla gelen bir hadiste, Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Beş şeyi yapan bir kimse imanlı olarak âhirete gelirse, cennete girer: Bir kimse, abdesti, rükûu, secdesi ile vakitlerinde beş vakit namazı kılarsa, gönül hoşluğu ile malından zekâtını verirse, bunları da halis olarak ifa ederse, ramazan orucunu tutarsa, gücü yettiği takdirde, hacca giderse ve emaneti edâ ederse.”

Ebû Derdâ (r.a.)'ya “Emanet nedir?” diye sordular. Cevabı şöyle idi:

- Cenabetlikten yıkanmaktır. Çünkü, Allah Teâlâ, insan oğluna, dinî işlerinde bundan başka bir emanet bırakmamıştır.

Ebû Hüreyre'den nakledilen bir hadiste, Resûlüllah (s.a.v.)'ın Bilâl'e bir sabah namazı vakti şöyle sorduğunu rivayet etti:

- Müslüman olduktan sonra, yaptığın iyiliklerin güzeli nedir? Çünkü, ben bu gece cennette senin ayak seslerini duydum.

- Ben Müslüman olduktan sonra öyle güzel bir amel işlemedim. Abdestim bozulunca, hemen abdest alırım. Abdest alınca da iki rekât namaz kılarım.

Namaz

Bir hadis-i şerifte Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Beş vakit namaz, sizden birinin kapısı önünde akan suyu bol bir ırmak gibidir. Her gün oraya beş kere girip yıkanan bir kimsede kir adına bir şey kalır mı?”

Bu hadisten anlaşılan şudur: Namaz, beş vakit namaz o kimseyi günahlardan temizler. Namazın böyle olması için, rükûların, secdelerin tadili erkana uygun olması gerekir. Rükûu ve secdeleri tam olmayan bir namaz makbul olmaz.

Halid, Resûlüllah'ın şöyle dediğini rivayet etti:

- Biz, Resûlüllah (s.a.v.)'ın çevresinde oturuyorken birisi gelip kibleye yönelerek, namaza durdu. Namazından sonra gelip cemaata selam verdi. Resûlüllah (s.a.v.) ona şöyle buyurdu:

- Git namazını yeniden kıl. Senin namazın olmadı.

Adam gidip namazını kılıp yeniden geldi. Resûlüllah yine buyurdu:

- Dön, namazını yeniden kıl. Senin namazın olmadı.

Resûlüllah, bu emrini iki veya üç defa tekrarladı. Adam şöyle dedi:

- Çok uğraştım. Lakin kusurumu bilemedim. Namazımdaki eksikliği nedir anlayamadım. Bunun üzerine Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

- Anlatacağım şekilde kılmadıkça namazınız tamam olmaz. Abdestini Allah'ın emrettiği şekilde tam olarak almalı, yüzünü yıkamalı, ellerini dirseklerine kadar yıkamalı, başını meshetmeli, ayaklarını da topuklarına kadar yıkamalıdır. Namaz kılacak kişi, sonra tekbir alıp namaza durur. Önce Fatiha Sûresi'ni okur. Sonra Kur'an'dan bildiğini okur, rükûa varır, avuç içlerini diz kapaklarına yapıştırır, mafsalları rahata kavuşur. Sonra başını kaldırır, şöyle söyler: "Allah kendisine hamd edeni işitir." anlamına gelen, **Semiallâhülimen hamideh** der. Ve beli düzelinceye kadar doğrulur. Her uzuv eski yerini alır. Sonra tekbir alır, secdeye varır, yüzünü yere koyar. Mafsalları rahat edinceye kadar o halde kalır. Secde tesbihlerini okuyup tekbir alıp başını kaldırır. Belini doğrultup oturur."

Resûlüllah (s.a.v.) dört rekâtı da aynen tarif etti. Bu tarifi bitince de şöyle buyurdu:

- Böyle kılmadıkça hiçbirinizin namazı tam olmaz.

Netice olarak, Resûlüllah (s.a.v.) rükûun ve secdelerin tam olmasını emretti. Bu durumda kula düşen, rükûu ve secdeleri tam yapmaya çalışmasıdır. Tâ ki, namazı, önceden yaptığı hatalarına ve küçük günahlarına keffâret olsun.

Bir rivayette Hz. Osman'ın azatlı kölesi Hars şöyle anlattı:

“Bir gün, Osman (r.a.) oturuyorduk. Osman (r.a.) su istedi. Abdest aldı sonra şöyle dedi:

- Resûlullah (s.a.v.)’ın benim aldığım şekilde abdest aldığı gör-düm. Şöyle buyurduğunu da işittim: “Bir kimse, benim aldığım gibi abdest alırsa, sonra da kalkar, öğle namazını kılar-sa, sabah namazı ile öğle namazı arasındaki günahlarını Allah bağışlar. İkinci namazını kılar-sa, ikinci ile öğle namazı arasındaki günahlarını Allah bağışlar. Akşam namazını kılar-sa, ikinci ile akşam namazı arasındaki günahlarını Allah bağışlar. Yatsı namazını kılar-sa, akşamla yatsı arasındaki günahlarını Allah bağışlar. İhtimal ki, bundan sonra o kimse uyur. Gecesi-ni de öyle geçirir. Sonra sabah namazına kalkar, abdestini alır, namazını kılar-sa, bu aradaki günahları bağışlanır. İşte bunlar, kötülükleri gideren iyiliklerdir.”

Orada bulunanlar sordular:

- Bunun dışındaki yararlı ameller nelerdir?

Resûlullah onları da şöyle anlattı:

- “Allah Sübhandır. Hamd Allah’a mahsustur. Allah’tan başka ilâh yoktur. Allah en büyüktür. Güç ve kuvvet ancak, yüce ve azim olan Allah’ındır.” manasına gelen şu tesbihi okumaktır.

سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ
وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ

Abdullah b. Mes’ud (r.a.) şöyle anlattı:

“Bir kimse, Allah’a Müslüman olarak kavuşmak diler-se, beş vakit namaza devam etsin. Camiye, cemaate gitsin. Çünkü Allah Teâlâ, peygamberimize kurtuluşa giden yolları gösterdi. Namazlar ise hidâyet yollarındandır. Allah’a ye-

min ederek söylüyorum ki, namazınızı evinizde kılırsanız peygamberimizin sünnetini terk etmiş olursunuz. Peygamberimizin sünnetini terk edince de sapıklığa düşersiniz. Biz öyle bir zamandayız ki, bu ancak nifakı belli kişiler beş vakit namazı cemaatle kılmaktan geri kalırlar. Biz öyle kimseleri de gördük ki, birinci safı birbirine hediye ederlerdi. Kim olursa olsun abdestini tam olarak alır ve mescidlerden birine gitmek niyeti ile yola çıkar, orada namazını kılırsa, bu niyetle yolda giderken Allah Teâlâ her adımda onun için bir iyilik yazar, bir derece yükseltir, bir hatasını siler. Bu yüzden biz, adımlarımızı, küçültürüz ki adımlarımız daha çok olsun. İnsanın cemaatle kıldığı bir namazla tek başına kıldığı namaz arasında yirmi yedi derece fark vardır.”

Bir rivayette Câbir b. Abdullah şöyle anlattı:

“Evimiz mescide uzaktı. Mescidin yanında yerleşmek istedik. Bu durumu Resûlullah (s.a.v.) duyunca şöyle buyurdu:

- Ey Benî Seleme! Yerinizde kal. Mescide gelirken her adımına sevap yazılır.

Resûlullah'ın bu emrinden sonra mescidin yanına taşınmaktan vazgeçtik.”

Bir hadiste Enes b. Mâlik, Resûlullah'ın şöyle buyurduğunu rivayet etti:

“Bir kişi, bir rekâtı bile kaçırmadan kırk gün namazını cemaatle kılırsa, Allah Teâlâ onun için iki berat fermanı verir. Biri cehennemden, biri de nifaktan kurtuluş beratı.”

Muhammed b. Fazl, Resûlullah'tan şöyle bir hadis rivayet etti:

“Bir kimse, abdestini itina ile alır, sonra namaza kalkar, rukûunu, secdesini, kıraatini güzel yaparsa bu namaz ona şöyle der: “Sen bana nasıl özen gösterdiysen Allah da seni korusun.” Sonra semâya çıkarılır. Öyle bir aydınlığı, öyle bir nuru vardır ki... Onun için semâ kapıları açılır. Böylece, Allah’ın huzuruna varır. Sahibine şefaât eder. Ancak, secdesini ve rukûunu eksik yapar, kıraatini yanlış okursa, namaz ona şöyle der: “Sen, beni nasıl böyle zayi ettiysen, Allah da seni zayi etsin.” Sonra semaya yükselir. Ancak üzerinde bir karanlık vardır. Semâ kapıları yüzüne kapanır. Sonra telef olur gider. Tıpkı eski bir elbise gibi sonunda sahibinin yüzüne atılır.”

Hız. Hasan’ın rivâyet ettiği hadiste Resûlüllah şöyle buyurdu:

- Size insanların en kötü hırsızını bildireyim mi?
- Bildir yâ Resûlallah! Kimdir o?
- Namazından çalandır.
- Nasıl çalar?
- Rükûunu ve secdelerini tam yapmaz.

Selmân-ı Fârisî (r.a.)’nin şöyle dediği anlatıldı:

“Namaz bir ölçüdür. Bir kimse ölçüsünü tam yaparsa, onun ecir bol bol verilir. Ancak, ölçüden çalanlar için ne buyurulduğunu bilirsiniz.”

Resûlüllah (s.a.v.)’ın bir hadisinde şöyle buyurduğunu rivâyet edildi:

“Münafıklara en zor gelen namaz cemaatle kılınan yat-sı namazı ile sabah namazıdır. Eğer sevabının büyüklüğünü bilmiş olsalar, o namaza sürünerek de olsalar dahi gelirlerdi.”

Büreyde Eslemî, Resûlüllah (s.a.v.)'ın şöyle dediğini rivayet etti:

“Gece karanlığında, mescitlere gidenleri, kıyamet günü için tam nurla müjdele.”

Bir hadis-i şerifte Resûlüllah (s.a.v.)'ın şöyle dediği nakledildi:

“Yerime namaz kıldırması için birini bırakayım istiyorum. Namaza vakti gelince yanıma odun taşıyan bir kısım gençler alıp, ezanı duyup namaza gelmeyenlerin evlerini yakmak istiyorum.”

Ubade b. Sâmit, Resûlüllah (s.a.v.)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etti:

“Allah, kullarına beş vakit namazı, farz kıldı. Bir kimse bunları eksiksiz kılar, onların hakkını hafife almazsa Allah onun cennetini helal kılar. Bir kimse onların hakkını hafife alır, terk ederse Allah katında onun için bir ödül yoktur. Dilerse affeder.”

Ata şu âyeti okudu:

رَجَالٌ لَا تُلْهِهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ

“Öyle insanlar vardır ki, onları ne ticaret ne alışveriş Allah'ın zikrinden alıkor...” (Nûr 37)

Bu anlamdaki âyet-i kerime, farz namazlara işaretir.

تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا

“Onların yanları, yataklarından ayrılır. Korku ve ümit ile Allah'a dua ederler...” (Secde 16)

Bir rivâyette İbn Abbas (r.a.) şöyle anlattı:

Kıyamet günü bütün insanlar ve cinler bir yerde toplanır. Bütün ümmetler diz üstü oturmuş saf olup dururlar. Bu sırada bir çağırıcı şöyle seslenir:

- Şimdi kimlerin ödüllendirileceklerini göreceksiniz. Her halinde Allah’a hamdedenler kalsın.

Hamd edenler kalkar, doğru cennete giderler. İkinci bir çağırıcı şöyle seslenir:

- Şimdi yine, kimlerin ödüllendirileceklerini göreceksiniz. Şu âyette göre, hareket edenler kalsınlar:

تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ
خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ

“O kimseler ki, yanları yataklarından ayrılır, umarak, korkarak rablerine dua ederler. Kendilerine verdiğimiz rızıktan sadaka verirler.” (Secde 16)

Âyette göre hareket edenler de kalkar, cennete giderler.

Bundan sonra üçüncü bir çağırıcı seslenir:

- Bugün Allah’ın kereme nail olanları göreceksiniz. Şu âyette anlatılan kimseler kalsınlar:

رَجَالٌ لَا تُلْهِهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ
الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ

“Öyle insanlar vardır ki, onları ticaret, alışveriş Allah’ın zikrinden, namaz kılmaktan, zekât vermekten alıkoymaz.” (Nûr 37)

Âyette göre hareket edenler de cennete giderler. Bu üç topluluk cennette girdikten sonra cehennemden bir başı sarı uzanır. Geride kalanlara doğru gelir. İki gözü ve fasih bir dili vardır. Şöyle der:

- Ben üç zümre kişiyi yakalamakla görevliyim. Öncelik inatçı, kâfir ve zalimlerde, der. Halkın arasından onları yakalar. Tıpkı, kuşun susam tanesini kapıp aldığı gibi. Onları alır ve cehenneme sürükler.

İkinci sefer gelir:

- Ben, Allah'a ve Resûlüne eziyet edenleri yakalamak için gönderildim.

Bu kişileri de saflar arasından kapıp cehenneme atar.

Üçüncü defa gelir.

Ebû Minhal der ki:

- Bu sefer onun şöyle diyeceğini tahmin ediyorum:

- Ben, suret yapanlar için geldim.

Bu kişileri de saflar arasından kapıp cehenneme götürür. Gerek cennete giren üç zümre gerekse cehenneme atılan üç zümre sonra mizan kurulur. Hesap defterleri açılır. İnsanlar, hesap için çağrılır.

Fakih der ki, bir kimse, beş vakit namazını cemaatle kılsa, Allah ona beş güzel hal nasip eder: Öncelikle geçim sıkıntısını ondan alır. İkinci olarak kabir azabını ondan kaldırır. Üçüncü olarak amel defterini sağından verir. Dördüncüsü sırttan yıldırım hızı ile geçer. Son olarak cennete hesapsız girer.

Namazını ciddiyetle kılmaz, onu önemsemezse Allah Teâlâ on iki şeyle cezalandırır. Bunların üçü dünyada, üçü ölürken, üçü kabirde, üçü de kıyamet günündedir.

Dünyadakiler şunlardır: Kazancının ve rızkının bereketi kalkar. Namaz dışındaki amelleri de makbul olmaz.

Yüzünden iyilik nişanı kalkar. İnsanların kalbine onun için düşmanlık konur.

Ölüm anındakiler şunlardır: Ruhü aç olarak alınır. Susuz olarak alınır. Can vermesi çok zor olur.

Kabirdekiler şunlardır: Münker ve Nekir'in sertliğine uğrar. Kabri karanlık olur. Kabri onu sıkar.

Kıyamet günü şunlar olur: Hesabı şiddetli olur. Rabbi ona gazaplı durur. Allah ona cehennem azabı çektirir.

Mücahid (r.a.) şöyle anlatır:

“Bir adam İbn Abbas (r.a.)’a gelerek şöyle dedi:

- Ya İbn Abbas! Bir kimse gece namazına kalkar, gündüz oruç tutar. Ancak cuma namazına gitmez. Namazını da cemaatle kılmaz. Bu halde ölse yeri nerededir?

- Cehennemdir.

Bir ay boyunca aynı şeyi sordu, hep aynı cevabı aldı.”

Hızlı (r.a.), Resûlullah'ın şöyle dediğini buyurdu:

“İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki, İslam'ın ancak adı kalacak. Kur'an'ın da yazısı kalacak. Onların mes-cidleri hidâyet ve cemaatten yana harap ve boş olmasına rağmen yapıları bakımlı ve mamurdur. O zamanın âlimleri şerli âlimlerdir. Fitne onlardan çıkar, yine onlara döner.”

Anlatıldığına göre Vehb b. Münebbih şöyle demiştir:

“İhtiyaçlar, ancak namaz ile istenir. Önceki ümmetler büyük darlıkları ancak namaz vasıtası ile gidermişlerdi. Onlardan birine bir sıkıntı geldiği zaman hemen namaza koşarlar.”

Kur'an'da Allah, nebisi Yunus'un kıssasını anlatırken şöyle buyurdu:

فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ لَلِثَّ فِي بَطْنِهِ إِلَى
يَوْمٍ يُبْعَثُونَ

“Eğer o, zikir edenlerden olmasaydı kıyamete kadar balığın karnında kalırdı.” (Saffât 143-144)

Buradaki “zikr”in manasını İbn Abbas, şöyle açıkladı:

“Namaz kılanlardandı.”

Hasan Basrî ise şu şekilde tefsir etmiştir:

“Rahat zamanında Allah’a yalvarmak, musibetlerden Allah’a sığınmaktır.”

Yani, musibet gelse de mü'mini dayanıklı bulur, ona bir zararı olmaz.

Bir hadiste Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Bir kişiye, iki rekât namaz kılmak için verilen güçten daha hayırlı hiçbir değer verilmemiştir.”

Âlimler demiştir ki, Allah Teâlâ, yedi kat semâyı yaratıktan sonra oraları meleklerle doldurdu. Melekleri namaz ibadeti ile görevlendirdi. Onlar bir an bile namazdan ayrılmazlar. Her semâ ehlinin ibadet şekli, başkadır. Bir semânın ehli, sura üfleninceye kadar ayak üstü kıyamda durur. Bir semânın melekleri de rûkûa varmıştır. Bir semânın melekleri, secdeye varmıştır. Bir semânın ehli, ilâhî heybetten kanatlarını sarkıtmıştır. İlliyyîn melekleri ile arşın melekleri, arşın çevresinde onu tavaf ederler. Rabblerini hamd ile tesbih ederler. Yeryüzündekilerin bağışlanmalarını dilerler. Allah Teâlâ, bütün ibadetleri namazda topladı. Bu, mü'minlere bir ikramdır. Böylece onların semâ ehlinin ibadet şekillerinden nasipleri bulunsun. Buna ilaveten,

meleklerle verilenden fazla olarak Kur'an okumayı verdi. Bütün bu verdiklerine karşılık, istediği şükürdür. Şükür ise şartlarına göre namazı ikame etmektir.

Nitekim Allah, mü'minlerin özelliklerini anlatırken şöyle buyurdu:

الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا
رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ

“O kimseler ki, gaybe iman ederler, namazlarını dosdoğru kılar, verdiğimiz rızıktan sadaka verirler.” (Bakara 3)

Ayetteki önemli nokta namazın dosdoğru ikame edilmesidir. İkame, yerinde ve şartlarına uygun ibadet etmektir. Zaten hiçbir yerde ikame lafzı olmaksızın namaz anlatılmadı. Münafıkların namazı anlatılırken ise şöyle buyuruldu:

وَيْلٌ لِّلْمُصَلِّينَ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ

“Yazıklar olsun o namaz kılanlara ki, namazlarından gafildirler.” (Mâûn 4-5)

Burada, mü'minlerin namazı ikâme lafzı ile anlatılması dikkat çekicidir. Münafıklar hakkında ise sadece,

“Namaz kılanlar.” buyuruldu.

Sonuç olarak birçok kişi namaz kılar. Fakat namazın üzerinde durarak, usulüne göre kılan yani ikame eden azdır. Gafiller, amellerini nefislerine göre yaparlar. Onun Allah'a arz olunacağı gün kabul mu, red mi olunacaktır, hiç aldırış etmezler.

Konuyla ilgili olarak Resûlullah (s.a.v.)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

“Sizden her namaz kılan için, kıldığı namazın üçte biri, dörtte biri, beşte biri, altıda biri... yazılır.”

Onda bire kadar gitti.

Bu şu şekilde anlaşılmalı: Yalnız şuurlu olarak kıldığı kadarı yazılır. Gafletle kıldığı kısımlar değil.

Bir rivayette Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Kim ki, Allah’a yönelerek iki rekât namaz kılsa, anasından doğduğu günkü gibi günahlarından arınır.”

Namaz burada ikbal olarak anlatıldı. Gerçek namaz böyle olandır. Ama namaza ikbal etmeyen, nefsinin vesvesesine kapılan şuna benzer: Bir kimse vardır, suçunu affettirmek için, padişahın huzuruna varır. Huzuruna çıkar. Padişah onu dinlemek üzere iken o sağa ve sola bakar durur. Böyle bir durumda padişah onun işini görür mü? Görmez. Ona bir iyilik yaparsa bir yardım olarak yapar. Başka bir şey değil. İşte gafletle namaz kılanın durumu budur. Bir kul namazını gaflet içinde kılsa onun namazı makbul olmaz. Şunu bilesin ki, namaz, düğün yapan bir padişahın ziyafeti gibidir. Bu ziyafette her türlü yemeği ve şerbeti hazırlamıştır. Renk renk, çeşit çeşittir. Her renkte ayrı bir tat, her tatta ayrı bir fayda vardır. İşte namaz buna benzer. Yüce Rabb, insanları ona davet etti. İbadetlerin her çeşidini ona koydu. Zikirlerin her çeşidini onda sakladı. İbadetin her çeşidini tatsınlar diye onlara namazı emretti. Ondaki fiiller, ziyafet yemeklerine benzer. Zikirler de şerbetler gibidir.

Denilir ki, namazda on iki bin güzel hal vardır. Bu on iki bin güzel hal, on iki güzel halde toplandı. Namaz kılmak isteyen, bu on iki hale dikkat etmelidir ki, namazı tamam olsun. O, on iki halin altısı namaza başlamadan önce, altısı da namazın içindedir. Namazın öncelikleri şunlardır:

Birincisi ilim'dir. Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:
“İlimle yapılan az iyilik, cehaletle yapılan çok işten hayırlıdır.”

İkincisi **abdest almaktır.** Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Namaz, ancak temizlikle, yani, abdestle olur.”

Üçüncüsü **giyinik olmaktır.** Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

يَا بَنَىٰ آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ

“Ey ademoğulları! Her mescitte ziynetli elbiseleri giyin...” (Araf 31)

Yani namaz kılacağınız zaman elbisenizi giyiniz.

Dördüncüsü vakitlere dikkat etmektir. Bu vakit, âyetle şöyle anlatıldı:

إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا

“... Namaz, mü'minler üzerine vakitleri belli bir farz olmuştur.” (Nisâ 103)

Beşincisi kibleye yönelmektir. Bu da şu âyetle anlatıldı:

قَوْلٍ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ

“Yüzünü Mescid-i Haram tarafına çevir. Nerede olursanız olunuz, yüzünüzü ona doğru döndürünüz.”
 (Bakara 144)

Altıncısı niyet etmektir. Bu da şu hadisle anlatıldı:

“Ameller niyetlere göredir. Herkese niyet ettiği şey vardır.”

Bundan sonra sayılacak haller, namazın içindedir.

Yedincisi tekbir getirmektir. Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Namazın tamimi tekbirdir, tehlili ise selamdır.” Yani, namaza tekbirle girilir, selamla çıkılır.

Sekizincisi kıyamda, yani ayakta durmaktır. Bu manada şu âyet vardır:

وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ

“... Allah’ın huzuruna tam bir huşu ile durun.” (Bakara 238)

Dokuzuncusu kıraat, yani Kur’an okumaktır. Bunu şu âyet anlatır:

فَاقْرَأْ مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ

“...Kur’an’dan kolay geleni okuyun...” (Müzzemmil 20)

Onuncusu rükûya gitmektir.

وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ

“Rükû edenlerle birlikte rükû ediniz.” (Bakara 43)

On birincisi secde etmektir.

وَاسْجُدُوا

“Ey iman edenler! Rükû ediniz, Secde ediniz...” (Hac 77)

On ikincisi ka’de, yani oturmaktır. Bu konuda Resûlullah şöyle demiştir:

“Namaz kılan, başını son secdeden kaldırdıktan sonra, teşehhüd miktarı oturursa namazı tamam olur.”

Bu on iki şart yerine getirilince namazın mühürlenmesi gerekir ki, onun mührü ihlastır. İhlas, katışıksız, riyasız, yüzde yüz Allah için ibadet yapmaktır. Bütün bu halleri ihlas tamamlar. Çünkü Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ

“... Dinde, Allah için, ihlas sahibi olarak O’na dua ediniz.” (Mü’min 14)

Bu anlatılan on iki şartı biraz açalım.

Birincisi ilim: Öncelikle kişi, farzı sünnetten ayıracak kadar bilgi sahibi olmalıdır. Namaz ancak böyle bir ilimle caiz olur. Sonra gerek abdestte gerekse namazda bulunan farzlar bilinmelidir. Keza sünnetler de bilinmelidir. Bu bilgiler, namazı tamamlayıcı bilgilerdir. Son olarak da şeytanın hilesi bilinmelidir. Bu bilinmeli ki, ona göre, onunla mücadele edilsin. Ona göre muharebe edilsin.

İkincisi abdest almak: Kalbini kin, haset ve hile gibi şeylerden temizlemesi gerekir. Sonra bedeni diğer günahlardan arıtmaktır. En son olarak da suyu israf etmeden, yıkanacak yerleri güzelce yıkamalıdır.

Üçüncüsü Giyinik olmak: Giydiği şeyin aslı helal yoldan olmalıdır. Necasetten, pislikten yana temiz olmalıdır. Giyilen şey, Resûlullah’ın sünnetine uygun olmalıdır. Ki birlenmek veya böbürlenmek için giyilmemelidir.

Dördüncüsü vakitlere dikkat: Namaz kılan kimse- nin gözü, namaz vaktini bilmek için güneşte, ayda ve yıldızlarda olmalıdır. Kulağı ezanda olmalıdır. Kalbi, daima namaz vaktini düşünmeli ve ona hazır olmalıdır.

Beşincisi kibleye yönelmek: Yüzünü kibleye dönmek ve kalbini, Allah’a yöneltmek. Huşu içinde, engin bir halde bulunmak.

Altıncısı niyet etmek: Kıldığın namazın hangi namaz olduğunu bilmek. Allah'ın huzurunda durduğunu ve seni gördüğünü bilmen. Bunun için haşyetle, korkuyla durmalısın. Bilesin ki, Allah kalbindekini bilir. Bunun için kalbini dünya işlerinden temizlemelisin.

Yedincisi tekbir getirmek: Niyet ederek sağlam bir tekbir almak. Ellerini kulağın hizasına kadar kaldırmak. Tekbir alırken, kalbin huzur içinde olmalı ve tekbiri ta'zimle almalısın.

Sekizincisi ayakta durmak: Ayakta iken gözü secde yerinde olmalı. Kalbini Allah'a vermeli. Sağa sola bakmamalı.

Dokuzuncusu kıraat: Fatiha'yı usulüne göre, tegan-niye kaçmadan tertip ile okumak. Tefekkürle okumak. Ondaki manaları anlayarak okumak. Okuduğuyla amel etmek.

Onuncusu rükû: Belini tam olarak eğmek. Bükmemek, kamburlaştırmamak. Avuçlarla diz kapaklarını kavramak, parmak aralarını da açmak. Rükûunu tam bir itminan ile yapmak. Tesbihlerini ta'zim ve vakar ile okumak.

Onbirincisi secde: Ellerini kulak hizalarında yere getirmek. Alnını yere koymak. Tam ve rahat bir şekilde secdeyi yapmak. Tesbihi ta'zimle yapmak.

Onikincisi ka'de: Sol ayak üzerine oturmak. Sağ ayağı dikmek. Şehâdeti ta'zimle okumak. Kendisi ve mü'minler için dua etmek. Tam bir şekilde selam vermek. Selamını sağında bulunan meleklerle ve cemaate vermek. Soluna da aynı niyetle selam vermek. Ancak gözü omuzundan öteye bakmamak.

İhlâslı namazın üç şartı vardır: İlki namaz kılmakta sadece Allah'ın rızasını gözetmek. İkincisi namazdaki başarıyı

sadece Allah'tan bilmek. Üçüncüsü ihlasını muhafaza etmek. Tâ ki, kıyamete seninle beraber gider. Namaz kılan, yaptığı işin manasını ve kıymetini bilmeli. Bu işe kendisini muvafak ettiği için de Allah'a şükür etmelidir. Namaz büyük bir ibadettir. Onda zikirlerin, fiillerin bütün hayırları vardır.

Kişi namaza durduğu ve **“Allahü Ekber”** dediği zaman şunu demek ister: **“En büyük azamete ve celale sahip olan Allah'tır.”** Bu manayı düşünerek tekbir aldığı zaman Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“Benim her şeyden büyük olduğumu kulum bildi, bana döndü.”

Tekbir almak için elini kulağına götürdüğünde Allah'tan başka ibadet edilen şeylerin hepsinden uzak olmaya niyetlenir. Bundan sonra **“Sübhâneke”** duasını okur. **“Sübhâneke Allahümme...”** demenin manası şudur: **“Allah her türlü yakışıksız iş ve noksandan münezzehtir.”**

Bundan sonra: **“Ve bihamdike”** denir ki, bu şu demektir: **“Her çeşit övgü sana mahsustur.”**

“Ve tebârekesmüke” demenin manası şudur: **“Bereket senin ismindedir. İsmi neyin üzerine anılsa, oraya bereket gelir.”**

“Ve Teâlâ ceddüke” demenin manası şudur: **“Kadrin yücedir, azametinin üstündür.”**

“Ve lâ ilahe gayrûke” demek ise şu manaya gelir: **“Senden başka yaratıcı yoktur. Senden başka rızık veren olmaz. Senden başka ibadet edilecek yoktur. Geçmiş zamanda da olmadı, gelecek zamanda da olamaz.”**

Bundan sonra Eûzü okur. Manası şudur: **“Allah'ım! Beni kovulmuş (çok hileci) şeytanın fitneye düşürmesine engel olman için sana sığınmak istiyorum.”**

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adı ile... Allah'ın adı ile, yani ondan evvel bir şey yok. Sonra da yok.

Rahman: Bütün halkına rızık ihsan eder.

Rahim: Özellikle mü'min kullarına kıyamet günü iyilik eden.

Sonra Fatiha Sûresi'ni okur. Bunda şu manaları düşünür: **“Allah’a hamd olsun ki, beni gazaba uğramışlardan kılmadı. Beni, dalâlette kalanlardan eylemedi.”**

Rükua vardığında şunu düşün ve Rabbine şöyle dediğini tefekkür et: **“Yâ Rabb! Ben huzurunda eğildim. Bu âsi nefsimle sana geldim. Nefsim, azametinin önünde boynunu eğdi. Ümit edilir ki beni affedesin, merhamet eylesin.”**

Bu manayı düşünerek şöyle demelisin: **“Sübâne Rabbiye'l-azîm.”** Bunun manası şudur: **“Azim rabbe, kerim mevlaya halimi arz ediyorum.”**

Sonra başını kaldırır, şöyle der: **Semiallâhü limen hamideh.** Bunun manası şudur: **“Allah, kendisini tek ilah tanıyıp itaat edeni mağfiret eyler.”**

Sonrasında secde edersin. Secdenin engin bir halle teslim ve tevazu ile başını yere koymaktır.

Secde, hal dili ile şu demektir: **“Yâ Rabbi! Yüzümü suretlerin en güzel şekli ile yarattın. Yüzümde göz yarattın, kulak yarattın, dil yarattın. Bunlar, bana en sevimli gelen organlardır. En faydalı duygulardır. Bütün bunlarla sana geldim. Hepsini önüne serdim. Umarım ki, bu vesile ile bana merhamet edersin.”**

Bundan sonra şöyle tesbih okursun:

Sübhâne Rabbiye'l-a'lâ. Yani, Rabbim öyle yücedir ki, onun üstünde bir şey yoktur.

Bundan sonra teşehhüd için oturur, tahiyat okusun. **”Ettahiyyâtü lillâhi”** dersin.

Hasan Basri’nin şöyle anlattığı bize aktarıldı:

“Cahiliyet devrinde birtakım putlar vardı. Tapanlar onlara şöyle derlerdi: “Bakî hayat size olsun.” Buna mukabil namaz ehline Allah’a tahiyat emri verildi.”

İlk üç kelimesinin manası şudur: **“Bedenle, lisânla, mal ile olan bütün ibadetler, sırf Allah’a mahsustur.”**

Vessalavâtü: Aynı zamanda, beş vakit namaz da Allah’adır. Ondan başkasına namaz kılınmaz demek manasına da gelir.

Vettayyibâtü: Allah’tan başka ilah yoktur. Vahdaniyet O’na mahsustur.

Esselâmü aleyke eyyühennebiyyü: Yani, Yâ Muhammed sana selam ve rahmetüllâhi.

Ve berekâtühü: Yani, Allah’ın bereketi sana ve ehl-i beytine.

Esselâmü aleynâ ve alâ ibâdillâhissâlihîn. Anlamı, Allah’ın bağışlaması bize, geçmiş bütün peygamberlere, sıddıklara ve kıyamete kadar onların yolunda gidenler üzerine olsun.

Eşhedü en la ilahe illallah: Yani, yerde ve gökte ondan başka ibadete layık ilah yoktur.

Ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve Resulün: Manası, Muhammed (a.s.) nebilerin sonuncusudur. Bütün mahrukatin hayırlısıdır.

Sonra tüm nebilere salavât okunur. Kendine, mü'min kadınlara ve mü'min erkeklere dua edilir. Daha sonra sağına ve soluna selam verilir. Bunun manası, “Sizler imanlı kardeşlerimsiniz. Mescitten çıktığım zaman kötülük ve düşmanlığımdan emin olunuz.”

Hasan Basri, bir rivayette Resûlullah (s.a.v.)’tan şöyle dediğini nakletti:

“Namazını sürekli kılan için şu üç ikram vardır: Birincisi semâdan üzerine rahmet yağar. İkincisi ayak dibinden semâya kadar onu melekler sarar. Üçüncüsü bir melek durmadan şöyle seslenir: *“Eğer namaz kılan kimse dualarının karşılığını yakînen bilse namazdan ayrılmaz.”*

Anlatılanlar namaz kılan içindir. Kişi bundan dolayı, namazının kıymetini bilmeli, namaz kılmayı nasip eylediği için Allah’a hamd etmelidir.

Katâde’nin şöyle dediği nakledildi:

Danyal Peygamber, Muhammed (s.a.v.) ümmetinin överek ve şöyle dedi:

“Muhammed (a.s.)’in ümmeti öyle bir namaz kılar ki, eğer Nuh’un kavmi o namazı kılsaydı, boğulmazdı. Eğer Ad kavmi o namazı kılsaydı, onlara öldürücü kasırga gelmezdi. Semud kavmi o namazı kılsaydı, onları öldürücü ses tutmazdı.”

Sonra Katâde şöyle devam etti:

Namaza dikkat etmelisiniz. O, mü'minler için güzel bir ahlak yoludur.

Half b. Halife, Resûlullah (s.a.v.)’tan şöyle rivayet etti:

“Benim ümmetim, Allah’ın rahmetine nail olmuş bir ümmettir. Allah Teâlâ, onlardan ihlasları, duaları, namazları ve zayıfları sebebi ile belayı kaldırmıştır.”

Yüce Allah en iyi bilendir.

Ezan ve Kaamet

Ebü'l-Kasım Abdurrahman b. Muhammed, Resûlullah'tan şöyle rivayet etti:

Bir kişi gelerek Resûlullah'tan şu dilekte bulundu:

- Yâ Resûlallah! Bana öyle bir amel söyle ki, yalnız onu yaparak cennete gireyim.

- Müezzin ol. Senin sayende insanlar namaza gelirler.

- Müezzinlik yapamam.

- O halde, mescidinin imamı ol. İnsanlar sana uyar namaz kılarlar.

- Ya bunu da yapamazsam?

- O zaman namazını birinci safta kıl.

Hız. Âişe'nin bildirdiği bir rivayette Resûlullah şöyle dedi:

“Şu âyet, müezzinler hakkında nazil oldu:

وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا
وَقَالَ إِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ

“Sâlih amel işleyen, insanları Allah'ın dinine davet eden ve “ben şüphesiz Müslümanlardanım.” diyenden daha güzel sözlü kim olabilir?” (Fussilet 33)

Bir hadiste Resûlullah (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunu nakledildi:

“Müezzin için sesinin gittiği her yer ona istiğfar eder. Kendisi ile namaz kılanların sevabı kadar sevap alır. Onların sevabından da bir şey eksilmez.”

Havle binti Hakem Müslimiye'nin şöyle dediğini nakledildi:

Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Hasta kişi, hastalığı sürdüğü sürece Allah’ın misafiri-
dir. Kendisine her hasta olduğu gün onun için yetmiş şehit
sevabı verilir. Hastalıktan kurtulduğu gün ise anasından
doğduğu günkü gibi günahsız olur. Eğer o hastalığı sebe-
biyle ölürse sorgusuz sualsiz cennete girer.

Müezzin, Allah’ın perdedârıdır. Her ezanda Allah
Teâlâ ona bin peygamber sevabı ihsan eder. İmam, Allah’ın
veziridir. Her namazda, Allah Teâlâ ona bin siddık sevabı
ihsan eder. Âlim, Allah’ın vekilidir. Her sözünden Allah
Teâlâ ona kıyamet günü bir nur ihsan eder. Her sözün-
den, Allah Teâlâ ona bin senelik ibadet sevabı yazar. Kadın,
erkek talebeler, Allah’ın hizmetçileridir. Bunların mükâfatı
ancak cennettir.”

“**Allah’ın perdedârı**”, bir benzetmedir. Manası şudur:
İnsanları, rablerinin huzuruna girme zamanını bildirir.
Tıpkı perdedarın izin verilince insanları sultanın huzuruna
çıkardığı gibi.

İmamlar için, “**Allah’ın veziridir**” de aynı şekilde bir
örnektir. İnsanlar namaz kılarken onlara uyarlar, namazları
onun namazı ile tamamlanmış olur, demektir.

Bir hadis-i şerifte Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“**Bir kimse, sadece Allah rızası için yedi yıl ezan
okursa Allah Teâlâ onu, cehenneminden azat eder.**”

Atâ b. Yesâr, Resûlullah (s.a.v.)’ın şöyle dediğini rivayet
etti:

“**Müezzin için sesinin gittiği her yer istiğfar eder.
Yaş, kuru her ne varsa onu tasdik eder.**”

Ebû Said Hudri (r.a.)’nin şöyle dediği rivayet edildi:

“Eğer kırdı veya çölde iken ezan ve kamet okurken sesini yükselt. Bu hususta Resûlullah (s.a.v.)’ın şöyle buyurduğunu duydum:

“Müezzinin sesini duyan ağaç, taş, tuğla, insan ve cin, hepsi de kıyamet günü, Allah katında o kimse için şehadet ederler.”

Bize ulaştığına göre Resûlullah (s.a.v.)’ın şöyle buyurdu:

“Bilal kıyamet günü, cennet develerinin birinin üzerinde gelerek onun üzerinde ezan okur. ‘Şehadet ederim ki, Allah’tan başka ilah yoktur. Muhammed Allah’ın Resulüdür.’ dediği zaman insanlar birbirlerine bakarlar:

- Biz de senin şehâdet ettiğin gibi şehâdet ederiz, derler.

Bu hal, bütün mahşer halkını sarar. Bundan sonra cennet elbiselerinden elbiseler getirilir. Bunu, ilk defa Bilal giyinir. Sonra da diğer sâlih müezzinler giyinir.”

Katâde, Ebû Hüreyre’den şöyle rivayet etmiştir:

“Kıyamet günü insanların en uzun boylu olanları müezzinlerdir. Resûllerden sonra ilk hesapları bitirilen kimseler şehitlerdir, sonra da müezzinler gelir. Önce Kâbe’nin müezzini çağrılır. Sonra Mescid-i Aksâ’nın müezzini çağrılır. Diğer müezzinler, bunları takip ederler.”

İbn Mes’ud (r.a.) buyuruyor:

“Müezzin olsaydım Allah için savaşa gitmediğime hiç üzülmezdim.”

Sâd b. Ebî Vakkas (r.a.) buyuruyor:

“Müezzin olsaydım cihada gidemediğime üzülmezdim.”

Hız. Ömer b. Hattab (r.a.) buyuruyor:

“Müezzin olsaydım ilk farz hacdan sonra hac ve umre yapmadığımdan dolayı üzülmezdim.”

Hız. Ali b. Ebî Talib (r.a.) şöyle der:

“Hiçbir şeye üzülmiyorum. Ancak Hasan ve Hüseyin için Resûlüllah'tan müezzinlik isteseydim, diyorum.”

Bir rivayette Resûlüllah (s.a.v.) buyurdu:

“Bir memleketin müezzini çoğalırsa şeytanı azalır.”

Câbir b. Abdullah'tan gelen bir rivayette Resûlüllah (s.a.v.)'ın şöyle dediği bize ulaştı:

“Müezzin ezana başladı mı, şeytan kaçır. Tâ Revha'ya kadar gider.”

Revha, Medine'ye otuz mil uzak bir yerdir.

Fesad işlediği, ya da Kur'an'ı doğru okumadığı gerekçeyle cemaat imamı istemeyebilir. Bunun üzerine yerine bir başkasını bulmak isteyebilirler. Şayet cemaat içinde ondan daha bilgili biri varsa, o kimseye imamlık yaptırması gerekir. Cemaatin imamı istememesi, emr-i bilmaruf görevini yaptığı ya da bir haset sonucu ise onların istekleri haksızdır. Böyle bir durumda cemaat istemese bile imam görevine devam eder.

İbn Abbas (r.a.) şöyle der:

“Üç kişiyi, Allah Teâlâ kabir azabından korur: Müezzin, şehit, cuma günü veya cuma gecesi ölen.”

Abdü'l-âlâ Teymi şöyle der:

“Üç zümre var ki, insanlar hesaptan çıkıncaya kadar onlar miskten bir tepe üzerinde beklerler. Bunlar: Sevabı-

nı yalnız Allah'tan bekleyen imam. Allah rızasını dileyerek Kur'an okuyan bir kimse. Allah'ın rızasını umarak namaza davet eden bir müezzin.

Bir rivayette Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Bir kimse, müezzinin dediğini tekrar ederse ona müezzin kadar sevap verilir.”

Bir başka rivayette Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurduğu nakledilmiştir:

“Müezzin ‘Allahü Ekber’ dediğinde Resûlullah (s.a.v.) de aynen tekrar etti. Şehadetlerin ikisini de tekrar ederdi. Ancak: “Hayye ale’s-salât, hayye ale’l-felah” dediği zaman şöyle derdi:

لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ

“Güç, kuvvet, yüce ve azim olan Allah’ındır.”

Doğrusu, insan ezanı duyduğu zaman dinlemeli, hürmet ve saygı göstermelidir. Müezzinin dediğini de tekrar etmelidir.

Hayye ale’s-salât dediği zaman şöyle demelidir:

“Lâ havle velâ kuvvete illâ billâhi’l-aliyyil-azim.”

Hayye ale’l-felah) dediğinde ise şöyle demelidir:

“Mâ şâallâhü kâne.” en uygunudur.

Ezanın tefsirini ve manasını da bilmek gerekir. Ezanın her kelimesinin bir kapalı manası bir de açık manası vardır.

“Allahü Ekber, Allahü Ekber” demenin tefsiri şöyledir: Allah en çok azamet sahibidir. Onun için çalışmak, en şerefli olan iştir, ibadet ile meşgul olunuz.

“Eşhedü en lâ ilahe illallah” cümlesinin tefsiri şudur: Şehadet ederim ki, Allah birdir, ortağı yoktur. Allah size bir emir verdi, o emre uyun. Size Allah’tan başka hiç kimsenin faydası olmaz. Eğer emrini yerine getirmezseniz onun azabından hiç kimse sizi kurtaramaz.

“Eşhedü enne Muhammeden Resûlullah” cümlesi ise şöyle demektir: Şehadet ederim ki, Muhammed Allah’ın resulüdür. Onu, iman etmeniz için size gönderdi, tasdik etmeniz için yolladı. O, size cemaatle namaz kılmayı emretti. Onun emrine tâbi olunuz.

“Hayye ale’s-salâh” namazı edaya koşunuz. Namaz vakti geldi. Hemen namazı kılınız. Onun vaktini geçirmeyiniz. Cemaatle kılınız.

“Hayye ale’l-felâh” Kurtuluş ve saadete koşunuz. Alan, namazı saadetiniz ve kurtuluşunuz için bir sebep kıldı. Namazı kılınız ki, onun azabından kurullasınız.

“Allahü Ekber, Allahü Ekber” derken de: Şânı yüce olan Allah en büyüktür, erişilmez yücedir. Allah için amel çok gereklidir. Onun için ameli geri bırakmamaya dikkat ediniz...

“La ilahe illallah” cümlesinin tefsiri de şudur: Biliniz ki, O birdir. Ortağı, benzeri yoktur. Namazlarınızı, Allah rızası için samimi bir niyetle kılınız. En iyi bilen sübhan olan yüce Allah’tır.

Cumanın Fazileti

Evs b. Evs, Resûlullah (s.a.v.)’ın şöyle dediğini rivayet etti:

- **Günlerinizin en şerefli ve en faziletlisi cuma günüdür. Zira Âdem o gün yaratıldı, o gün öldü. Sûra o**

gün üflenir ve kıyamet o gün kopar. O günde, bana çok salavât okuyunuz. Sizin okuduğunuz salavât bana arz olunur.

Sahabe sordu:

- Yâ Resûlallah! Salavâtımız sana nasıl arz olunur? Bedenin çürümüş olmaz mı?

- Allah nebilerin cesetlerini çürütmeyi toprağa haram etti. Bir kimse bana selam gönderdiğinde, Allah ruhumu cesedime iade eder, onun selamı bana ulaşır ve ben de ona karşılık veririm.

Hadis-i şerifte Evs b. Evs, Resûlüllah (s.a.v.)'ın şöyle buyurduğunu nakletti:

“Bir kimse cuma günü gusleder, camiye erken gider, sessizce dinler, boş söz etmezse, her adım için bir senelik nafîle oruç ve nafîle namaz sevabı alır.”

Muhammed b. Fudayl, Ebû Hüreyre'den naklettiği bir rivayette, Resûlüllah (s.a.v.)'ın şöyle buyurduğunu anlattı:

“Güneş cuma gününden daha faziletli bir gün üzerine ne doğmuş ne de batmıştır. Yerde gezen her canlı, cuma günü için çağırır. Ama cinler ve insanlar hariç. Cuma günü, mescitlerin her kapısında iki melek durur. Cuma namazına gelenlere sevap yazarlar. İlk defa gelen, bir deve kurbanı sevabı alır. İkinci gelen, koç kurbanı sevabı alır. Üçüncü gelen, bir tavuk sadakası sevabı alır. İmam, minbere oturduktan sonra defter kapanır. Daha sonra gelenleri yazmazlar. “

Bir hadiste, Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Bir kimse, cuma günü güzelce abdest aldıktan sonra cuma namazına gidip imama yakın oturur da söylenenleri

dinler, konuşmaz, susarsa, iki cuma arasında işlediği günahlar, üç gün fazlasıyla bağışlanır. Ancak bir kimse, hutbeyi dinlemeyip başka şeyle meşgul olur, lüzumsuz konuşursa, onun cuması boşa geçmiş olur.”

Bir rivayette Resûlullah (s.a.v.)’in şöyle dediği nakledilmiştir:

“Güneşin doğduğu günlerin en hayırlısı, cuma günüdür. Âdem o gün yaratıldı. Allah Teâlâ onu o gün cennete koydu. Yine o gün cennetten çıktı. Kıyamet o gün kopacaktır. Cuma günü içinde bir saat vardır. Hangi mü’min o saat içinde Allah’tan bir dilekte bulunursa Allah onun dilediğini yerine getirir.”

Ebu Seleme’nin anlattığına göre Abdullah b. Selim’in şöyle demiştir:

- Anladım ki, o günün son saatidir. Âdem o saatte yaratıldı.

خُلِقَ الْإِنْسَانُ مِنْ عَجَلٍ

Saîd b. Müseyyeb de şöyle der:

“Cuma namazına gitmem, nafil hac yapmamdan bana daha sevimli gelir.”

Kâ'b el-Ahbâr (r.a.) ise şöyle anlatır:

“Bir kadeh içki içmek yerine bir tas ateş yutmam bana daha iyi gelir. Bir kadeh içki içmek, cumaya gitmemekten daha büyük bir suç değildir. Cuma’ya gitmemeyi de insanların omuzlarına basa basa ön safa geçmeye tercih ederim.”

Ebû Hüreyre (r.a.)’nin bildirdiği bir hadis şöyledir:

Resûlullah (s.a.v.) minberde bir âyet okudu. Bir rivayete göre İbn Mes’ud, başka bir rivayete göre ise Ebû Derdâ, Ubey b. Kâb’e sordu:

- Bu âyet ne zaman indi?

Ubey b. Kâb'e cevap vermedi. Sadece eliyle işaret etti. Namaz sonrası şöyle dedi:

- Senin namazdaki nasibin, sevap değil bu yersiz sualin oldu.

Bunun üzerine Abdullah b. Mes'ud (veya Ebû Derdâ) Resûlullah'ın huzuruna çıktı. Olanları anlattı.

Resûlullah:

- Ubey doğru söylemiş. Bir kimse, cuma günü yıkandık-tan sonra güzel koku sürünür, cumaya gelir, orada kimseye eziyet etmez ve insanların omuzlarına da basmaz, namazını kılsa, imam minbere çıktıktan sonra da oturup konuşmaz-sa, Allah Teâlâ onun iki cuma arasında işlediği günahları bağışlar.”

Abdurrahman b. Yezid'den gelen bir rivâyette Resûlül-lah (s.a.v.)'in şöyle buyurmuştur

“Allah katında günlerin efendisi günlerin en büyüğü Cuma günüdür. Hatta cuma günü Ramazan Bayramı'ndan daha büyüktür. Kurban bayramı gününden de Allah katında büyüktür. O gün, önemli beş olay olmuştur: Âdem o gün yaratıldı. Âdem yeryüzüne o gün indi. Âdem o gün vefat etti. O gün içinde bir saat vardır ki, haram olmamak şartı ile Allah'tan ne istenirse, ihsan edilir. Kıyamet o gün kopacaktır. Rabbin katında gökte, yerde ne kadar mukarreb melek varsa hepsi de cuma gününün heybetinden korkar.”

Hız. Ali (r.a.) şöyle der:

“Şeytan Cuma günü, yardımcıları ile birlikte çıkar. Sokakları, halka süslü göstermeye çalışır. Ellerinde bayrakları

da vardır. Melekler de mescitlerin kapılarının önlerine oturur, derecelerine göre, insanların sevabını yazarlar. Tâ imam minbere çıkıncaya kadar. Bir kimse, imama yakın oturur, ses etmeden dinler, yersiz konuşma da yapmazsa, onun iki kat nasibi vardır. Bir kimse de imamdan uzak oturur, ses etmeden, yersiz söz söylemeden dinler onun bir ecir vardır. Bir kimse, imama yakın oturup, konuşur, imamı dinlemezse, bunun iki günahı vardır. Bir kimse, konuşana “Sus!” demiş olsa bile lüzumsuz konuşmuş olur. Orada lüzumsuz söze yer yoktur. Bu söylediklerimi peygamberimizden dinledim.”

“Salih Merî, Cuma gecesi, Cuma namazını kılmak üzere mescide gitmek için yola çıktı. Mezarlığa uğradı. Kendi kendine şöyle dedi:

- Tan yeri ağarıncaya kadar burada oturayım.

Mezarlığın içine girdi, iki rekât namaz kıldı. Bir kabre dayandı uyudu. Şöyle bir rüya gördü: Kabirde yatanlar kabirlerinden çıkmışlar, halka halka olup oturmuş, konuşuyorlar. Bir de baktı ki, onlardan ayrı, kirli elbiseli bir genç, bir köşede, üzüntülü bir halde oturuyor. Onu yanlarına oturtmuyorlar. Oradakilerin hepsine tepsi tepsi, üzeri mendillerle örtülü hediyeler gelip dağıtıldı. Herkes kendi tabağını aldı. Sonra kabrine girdi. En sona bu genç kaldı. O da üzüntülü bir halde kalktı, kabre girmek istedi. Hem ona sordum:

- Hey Allah'ın kulu, sende gördüğüm bu üzüntü neden? Gördüğüm bu hal nedir?

- Ey Salih Merî, sen o tepsileri gördün mü?

- Evet, gördüm.

- O tabaklar, hayattakilerin ölülerine hediyeleridir. Onların adına verdikleri sadaka, yaptıkları dua, Cuma geceleri onlara gelir. Ben, Sindli biriyim. Anam hacca gitmek istedi, beraber yola çıktık. Basra'ya gelince öldüm. Bundan sonra anam evlendi. Fakat ölen bir oğlu olduğunu kocasına anlatmadı. Dünyaya daldı. Ne bir işaretle ne de bir sözle beni andılar, ölümünden sonra beni hatırlayan kimse yok. Üzülmek bana haktır.

- Senin ananın evi nerede?

Anasının yerini bana tarif etti. Sabah oldu. Namazımı kıldım. Sonra gittim. O kadının evini sordum, buldum. Kapıdan:

- Ben Salih Meri'yim, dedim. İzin verdi, içeri girdim. Şöyle dedim:

- Benim söyleyeceklerimi de senin söyleyeceklerini de hiç kimse duyulmamalıdır.

Sonra yaklaştım ve sordum:

- Sana Allah'tan rahmet dilerim, çocuğun var mı?

- Yoktur.

Tekrar sordum:

- Daha önce bir çocuğun olmuş muydu?

Derin bir nefes aldı, sonra şöyle dedi:

- Benim bir genç oğlum vardı, öldü.

Bunun üzerine durumu ona anlattım. Ağlamaya başladı. Sonra şöyle dedi:

- Ey Salih! O benim ciğerparem, kalbim idi. İçim onun yuvası olmuştu. Göğüslerimden ona süt içirdim. Kucağım onun sığınağı idi.

Daha sonra çıkardı bana bin dirhem verdi. Ve şöyle dedi:

- Göz nurum için bunları dağıt. Kalan ömrümde onu duadan unutmayacağım. Onun için sadaka vereceğim.

Gidip, o bin dirhemi dağıttım. Ertesi cuma yine mezarlığa gidip, iki rekât namaz kıldım. Sonra bir kabre dayandım. Yine dalmışım. Bu arada o genci gördüm. Üzerinde beyaz bir elbise vardı. Sevinçli ve mesrurdu.

- Ey Salih! Allah seni mükâfatlandırsın. Gönderdiğiniz hediye geldi.

Ona dedim ki:

- Siz kabirdekiler cumayı bilir misiniz?

- Evet biliriz. Havadaki kuşlar bile onu bilir. Cuma günü için birbirlerine şöyle derler:

- Bu faziletli gün için, selam selam...”

Enes b. Mâlik'in bir rivâyet şöyledir:

Cebrâil, Resûlullah'a geldi. Elinde beyaz bir ayna vardı. O aynanın ortasında da siyah bir nokta vardı. Resûlullah (s.a.v.) sordu:

- Bu nedir yâ Cebrâil?

- Bu Cuma'dır. Allah sana ve senden sonra ümmetine bir bayram olsun diye gönderdi. Onda çok hayır vardır. Bir kimse, o gün bir dua etse, bir şey istese, eğer onun kısmetinde varsa verilir. Eğer o istediği şey kısmetinde yoksa, o istediğinden daha hayırlısı için kıyamet günü verilmek üzere saklanır. Bugünün adı bizde 'Mezîd' (bolluk) dir. Biz onu günlerin efendisi diye çağırırız.

- Neden bu isimle çağırırsınız?

- Cennette çok güzel kokulu bir vâdi vardır. O vadide beyaz miskten bir tepe vardır. Cuma günü olunca nebi-

ler gelir, nurdan minberler üzerinde otururlar. O minber cevherlerle süslüdür. Sonra bu minberlerin çevresi nurdan kürsülerle sarılır. Siddıklar ve şehitler de gelir, bu kürsülere otururlar. Daha sonra Adn cennetindekiler gelir, bu beyaz tepeye otururlar. Bundan sonra Yüce Allah, onlara şöyle buyurur:

- Size olan vaadimi yerine getirdim. Size nimetimi tamamladım. Burası, benim ikram yerimdir. Benden isteyiniz! İstekleriniz verilecektir.

- Yâ Rabbi! Rızanı ve cennetini isteriz, derler.

Allah (c.c.)

- Sizden razıyım. Sizi cennetime aldım. Ama, daha fazla ikramıma nail eylemek istiyorum, buyurur.

Onlar yine Allah'ın rızasını isterler. Onlara yüce Rabbin rızası ihsan edilir. Umduklarından, beklediklerinden daha fazla ihsan görürler. Bu onlar, Cuma namazı kılınacak kadar kısa bir zaman içinde olur. Ve onlara öyle nimet kapıları açılır ki o, ne bir insanın kalbine gelmiştir ne de onu bir göz görmüştür. Bundan sonra peygamberler ve şehitler yerlerine dönerler. Cennet köşklerinde oturanlar da köşklarine dönerler. Burada o kadar çok ihsana nâil olurlar ki, gelecek cumaya kadar hiçbir şeye ihtiyaç duymazlar. Bu sebeple Cuma gününün adı, Mezîd Günü olmuştur. Kıyamet de Cuma günü kopacaktır.

Enes b. Mâlik'ten gelen bir rivâyette Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Cemaatle kılınan namazlar ve Cuma namazı, iki Cuma arasında işlenen büyük günahlar dışındaki günahlara keffâret olurlar.”

Her şeyin en iyisini Hazreti Allah bilir.

Cami ve İbâdethanelere Hürmet

Bir rivâyette Ebû Hüreyre'den Resûlüllah (s.a.v.)'ın şöyle buyurduğu nakletti:

“Camiye girince iki rekât namaz kılmadan oturmayın.”

Bu namaz ancak, mübah olan vakte tesadüf ederse kılınabilir. Zira ikindi veya sabah namazı kılındıktan sonra mescide giren kimsenin nâfile namaz kılması mekruh olur. Bu saatlerde ancak tesbih ve tehlil ile Resûlüllah'a salavât okunur. Böyle yapan kimse namaz kılma faziletine erer, mescidin hakkı da yerine getirilmiş olur.

Ebû Derdâ, Selman Farisî'ye şöyle bir mektup yazdı. Mektupta şöyle yazmıştır:

“Ey kardeşim! Başına bir musibet gelmeden kendini ibadete ver. İbadete gücün yetiyorken, bunu yap. Musibete maruz kalan mü'minlerin duasını ganimet bil. Yetimlere merhametli davran. Onların başını okşa, yediğin yemekten onlara da yedir. Böyle yaparsan, kalbin yumuşar, ihtiyacın giderilir.

Ey Selman! Bir gün Resûlüllâh'ın yanında iken ona biri geldi ve kalbinini katılığından dert yandı.

Resûlüllah (s.a.v.) ona şöyle buyurdu:

- Kalbinin yumuşamasını, ihtiyacının giderilmesini istiyor musun?

O adam:

- Evet! İstiyorum, deyince şöyle buyurdu:

- Yetime merhamet et. Onun başını oksa. Yemeğini onlarla paylaş. Böyle yaparsan ihtiyacın giderilir.”

Ey kardeşim, mescitler evin olsun. Resûlüllah'ın bu konuda şöyle buyurduğunu duydum:

- Mescitler, müttakîlerin evleridir. Mescitleri kendilerine ev edinenlere Allah Teâlâ rahmet, rahat, sırat-tan geçmek, cehennemden kurtuluş, rızasına kavuşmak gibi hususlarda kefildir.”

Hakîm b. Umeyr’in şöyle dediği rivayet edilmiştir:

- Dünyada misafirler gibi olunuz. Camiler evleriniz olsun. Kalbinize ince duyguları yerleştiriniz. Tefekkürü ve ağlamayı artırınız. Nefsânî arzular sizi anlatılan iyi ve faydalı işlerden alıkoymasın.

Sahabeden Katâde (r.a.) şöyle der:

- Mü’min şu üç işten birinde görülmelidir: Namazgahlar, barındığı ev, mahzurlu olmayan bir ihtiyacının giderme yolunda çalışmak.

Nezzal b. Sabre ise şöyle der:

“Münafıklar camide tıpkı kafesteki kuşlar gibidirler.”

Anlatıldığına göre Halef b. Eyyüb mescitte oturuyordu. Oğlu geldi, ona bir şey sordu. Halef kalktı, mescitten dışarı çıktı, soruya dışarıda cevap verdi. Niçin böyle yaptığı sorulduğunda şöyle cevap verdi:

- Yıllardır mescitte dünya kelâmı konuşmadım. Bugün de mescitte dünya kelâmı konuşmayı hoş görmedim.

Ramazan Ayının Fazileti

İbn Abbas (r.a.)’tan gelen bir rivayette Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Cennet, Ramazan ayı gelince buhurlanır, halden hale geçer, süslenir. Ramazanın ilk gecesi girince, Arş’ın altından “Musire” adında bir rüzgâr eser. Bu rüzgâr ile cennetteki ağaçların yaprakları birbirine değer, kapıların halkalarına değdikçe öyle tatlı bir ses işitilir ki, hiç kimse bu kadar tatlı

ve güzel bir ses işitmemiştir. Yine bu gece, gözde hûriler cennetin burçlarına çıkar, şöyle seslenirler:

- Allah Teâlâ ile konuşmak isteyen yok mu? Yüce Allah bizimle kendilerini evlendirsın. Yâ Rıdvan! Bu gece hangi gecedir?

Rıdvan da hurilere şöyle seslenir:

- Buyurun! Ey güzellik timsali huriler! Bu gece Ramazan ayının ilk gecesidir.

Allah Teâlâ bu sırada cennet kapılarını açan Rıdvan ile cehennem kapılarının bekçisi Mâlik'e şöyle emreder:

- Ey Rıdvan! Muhammed (a.s.) ümmetinin oruçlularına cennet kapılarını aç. Ey Mâlik! Sen de Muhammed ümmetinin oruçlularına cehennem kapılarını kapa.

Bundan sonra Cebrâil'e şöyle emir buyurur:

- Ey Cebrâil, yeryüzüne iniver de şeytanın elebaşlarını yakala, sıkıca bağlayarak zincire vur. Sonra onları denizlerin diplerine at ki habibim Muhammed ümmetinin orucunu bozmasınlar, ibadetlerini ifsad etmesinler.

Ramazan ayının her gecesinde, Allah Teâlâ şöyle buyurur:

- Bir şey isteyen yok mu ki istediğini vereyim? Tevbe eden yok mu tevbesini kabul edeyim? Tevbe istiğfar eden yok mu ki günahlarını bağışlayayım?

Bundan sonra, yine bir nidacı şu nidayı yapar:

- Ezeli-ebedi olan ve hiçbir kuluna haksızlık etmeyen, artırıp eksiltmeyen, eksiksiz ve ihsanı bol olan Rabbinize borç verecek yok mu? Fakirlik olmayan geçimi isteyen yok mu?

Allah Teâlâ, Ramazan ayının her gün iftar vaktinde, azabı hak etmiş bir milyon cehennemlik kişiyi azat eder.

Cuma gecesi ve günü geldiği vakit, her saat başı cehennem azabını hak etmiş bir milyon kişi cehennemden azat edilir.

Ramazan ayının son günü geldiği zaman, bütün Ramazanın boyunca azat edilen sayıda günahkâr insanı da cehennemden azat eder.

Cenâb-ı Hak Kadir gecesi geldiği zaman Cebrâîl'e yeryüzüne inmesini emreder. Emre itaat eden Cebrâîl, beraberinde süvari meleklerle yeryüzüne iner. Cebrâîl'in bu esnada yanında bulunan yeşil sancağı Kâbe'nin damına diker. Cebrâîl'in altı yüz kanadı vardır ki ikisini hiç açmamıştır. Onları sadece Kadir gecesinde açar. Bu iki kanadın açılmış hali şark ile garb arasını kaplar.

Ve Cebrâîl, yanındaki melekleri Muhammed ümmetinin arasına yollar. Yeryüzüne dağılan bu melekler, ümmet-i Muhammed'in ayakta dikilerek ve oturarak ibadet edenlerine, namaz kılanlarına ve zikredenlerine selam verirler. Mü'minlerle tokalaşır, kucaklaşır ve yaptıkları dualara "âmîn" derler. Meleklerin mü'minlerle olan bu meşguliyeti tanyeri ağarınca kadar devam eder. Tanyeri ağarınca Cebrâîl, melekleri çağırır:

"Ey melekler! Yolculuk var, dönüyoruz." Der.

Bunun üzerine melekler şöyle derler:

- Ey Cebrâîl! Allah Teâlâ, Muhammed ümmetinin bu geceki dilekleri hususunda ne yaptı?

Cebrâîl şöyle anlatır:

- Allah Teâlâ bu gece onlara acıdı, günahlarını bağışladı. Yalnız şu dört grup hariç hepsini bağışladı.

1. Devamlı içki içenler.
2. Ana babasına asi olanlar.
3. Akriba haklarına riayet etmeyenler.
4. Mü'min kardeşinden üç günden fazla küs kalanlardır.

Bayram gecesi olduğu zaman ki geceye “mükâfat gecesi” adı verilir. Ramazan bayramı sabahı her beldeye melekler gönderilir. Onlar yeryüzüne indikten sonra sokak başlarını tutarlar. İnsan ve cinler haricinde her canlının duyacağı şekilde şöyle seslenirler:

- Ey ümmet-i Muhammed! Bol lütuf ve ihsan sahibi Rabbinizin huzuruna çıkınız.

O sırada müminler namazgâha çıkarken Allah Teâlâ meleklerle şöyle buyurur:

- Ey meleklerim, işini tam yapanın mükâfatı nedir?

Melekler şöyle derler:

- Ey Rabbimiz! Böyle bir işçinin amelinin karşılığı, kendisine ücretinin (amelinin) bolca ödenmesidir.

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

- Sizler şahit olun ey meleklerim! Onların Ramazan ayındaki oruçlarını ve namazlarını, rızam ve mağfiretime vesile kıldım.

Bundan sonra şöyle buyurur:

- Ey kullarım, dileyin benden ne dilerseniz! İzzetim ve celâlim hakkı için, bugün dininiz ve dünyanız için ne dilerseniz vereceğim.

Ebû Hüreyre'den gelen bir rivâyette, Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Ramazan ayında ümmetime beş şey verilmiştir ki, benden önceki hiçbir peygambere ve ümmete verilmedi:

1. Oruçlunun ağız kokusu, Allah katında misk kokusundan daha güzeldir.

2. İftar vaktine kadar melekler oruçluların bağışlanmasını isterler.

3. Ramazanın sonuna kadar şeytanların elebaşları onları azdırmamasın diye bağlanır. Bunlar oruç tutanlara vesvese veremez, onları saptıramazlar.

4. Allah Teâlâ her gün cenneti süsler ve ona hitaben şöyle buyurur: “Benim sâlih kullarım sana geldikleri zaman tüm ezâ ve sıkıntılarından kurtularak yakında sana kavuşacaklardır.”

Sordular:

- Ya Nebiyyallah! O gece kadir gecesi midir?

- Hayır, o gece kadir gecesi değildir. Ancak işçi işini bitirince ücretini tam olarak alır.

Orucun Mükâfatı

Ebû Hüreyre (r.a.)’ın anlattığına göre, Resûlüllah (s.a.v.) Ramazan ayı gelince ashabını müjdeler, onlara şöyle buyururdu:

“Ey ümmet ve ashâbım! Mübarek bir ay olan Ramazan ayına giriyoruz. Allah Teâlâ size o ayın orucunu farz kıldı. O ayda cennet kapıları açılır, cehennem kapıları kapanır. Şeytan ve şürekası demire vurulur. O ayda bin aydan hayırlı olan kadir gecesi vardır.”

Hayseme der ki:

- Âlimlerin ifade ettiğine göre -büyük günah işlemek şartıyla-, Ramazan ayında yapılan ibadetler gelecek

Ramazana, bir hac zamanında yapılan ibadetler gelecek hac zamanına, cemaatle kılınan cuma namazı gelecek cumaya, cemaatle kılınan vakit namazı da ondan sonraki vakit namazına kadar işlenen günahlara kefarettir.

Hız. Ömer (r.a.) Ramazan ayı geldiğinde şöyle derdi:

- Merhaba, ey bizi arındıran, günahlarımıza kefarettir olan mübarek ay. Ramazan ayı çok hayırlıdır. Gündüz tutulan orucu, gece kılınan namazıyla bir bütün olarak hayır ve berekettir. Bu ayda verilen sadakalar, Allah yolunda cihad sarf edilen harcamalar gibidir.

Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Kim, faziletine inanarak ve karşılığını Allah’tan bekleyerek Ramazan orucunu tutar, namazını da (hiç terk etmemek şartıyla) kıalarsa geçmiş günahları bağışlanır.”

Ebû Hüreyre (r.a.)’nin rivayet ettiğine göre Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Allah Teâlâ buyuruyor ki: İnsanoğlunun, oruç hariç, her faydalı amelinin karşılığı on mislinden yedi yüz misline kadar mükâfatlandırılır. Oruca gelince, oruç yalnızca benim için yapılan bir ibadettir, sevabını ben veririm. Çünkü oruçlu, sırf Benim rızam için şehvetini, yemesini, içmesini bırakır. Oruç, günahlara karşı bir kalkandır. Oruç tutanlar için iki ferahlık vardır: Biri iftar vaktinde, diğeri de kıyamet günü Rabbine kavuşunca.”

Selman-ı Fârîsî (r.a.)’ın ifade ettiğine göre Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz şaban ayının son gününde bize hitaben şunları söyledi:

- “Ey insanlar! Büyük ve mübarek bir ayın gölgesi üzerinize düştü. Onda bir gece vardır ki, bin aydan hayırlıdır. Allah, o ayın gündüzlerini oruçlu geçirmeyi farz, gecelerini de namazla ihya etmeyi nafil ibadet kabul etmiştir. Bir kimse Ramazan ayında bir hayır işlerse, sanki sâir aylarda farz ibadet yapmış gibi sevap alır. O ayda bir farz edâ eden, diğer aylarda yetmiş farz edâ etmiş gibi ecre nail olur. Bu ay Allah için açlık ve susuzluğun, taat ve ibadetin meşakkatlerine sabır ve tahammül ayıdır. Sabrın mükâfatı ise cennettir. Bu ay lütuf ayıdır, ilâhi lütuf ve ikramın bolca dağıtıldığı aydır. O, öyle bir aydır ki, onda mü’min kulun rızkı artar. Kim ki bu ayda bir oruçluya iftar verirse, bir köle azat etmiş gibi sevap alır. Günahları bağışlanır.”

Bu sırada biz dedik ki:

- Yâ Resûlallah! Bizim hepimiz bir oruçluyu iftar ettirecek imkânına sahip değildir.

Allah Resûlü bize cevaben şöyle buyurdu:

“Allah Teâlâ bir oruçluya iftarını açması için bir yudum süt, bir hurma yahut bir yudum su ikram eden aynı sevap ve mükâfatı verebilir. Yeter ki oruçluya bu ikramı yapan, canı gönülden yapmış olsun. Kim ki bir oruçluyu doyurursa, onun bu güzel davranışı günahına kefarete olur. Rabbi ona havzından içirir. O, ondan sonra bir daha susamaz, tâ ki cennete girinceye kadar. Ayrıca doyurduğu oruçlunun ecri kadar ecir alır, oruçlunun ecrinden de bir şey eksilmez.

Ramazan ayı öyle bir aydır ki, evveli rahmet, ortası mağfiret, sonu da cehennemden kurtuluştur. Kölesinin yükünü alanı, Allah cehennemden kurtarır.”

İbn Mes'ud (r.a.) der ki:

- Bir kimse, itaat ve sükûnet içerisinde daima Allah'ı zikredip helâl ve harama riayet ederek orucunu tutar, çirkin ve yakışsız fiillerden sakınırsa, Ramazan ayının sona erdiği gün bütün günahları bağışlanmış olur. Onun her tesbih ve tehliline karşılık kendisine cennette yeşil zümrüitten bir ev yapılır. Onun içinde kırmızı bir yakut vardır ki, içinde inciden bir çadır bulunur. Bu çadırın içinde de iri gözlü bir huri vardır. Ayrıca her çadırın çevresi kırmızı yakut kakmalı ikişer sûrla çevrilmiştir.

Yine İbn Mes'ud, Resûlullah (s.a.v.)'ın şöyle buyurduğunu anlatır:

“Eğer kullar Ramazan ayının faziletine müdrik olsalardı, ümmetim onun bir yıl sürmesini isterdi.”

Bunun üzerine Huzâ'a kabilesinden biri şöyle dedi:

- Yâ Resûlallah! Ramazanın bereket ve faziletinden bize bahset, deyince Resûlullah sözlerine şöyle devam etti:

- “Cennet, Ramazan için yıldan yıla süslenir. Ramazanın ilk gecesi, Arş'ın altından bir tatlı rüzgâr eser. Bu rüzgâr, Cennet ağaçlarının yapraklarını hışırdatır. Bu manzarayı seyre dalan huriler, şöyle derler:

- Yâ Rabbi! Bu mübarek ayda bizi kullarına zevce eyle. Öyle ki onlar gözümüzün nuru olsun, biz de onların gözlerinin nuru olalım.

Ramazan ayında oruç tutan bir kul, o hurilerden ikisini kendisine eş edinir. Hem de inci işlemeli çadırlar içinde.

Allah Teâlâ Kur'an-ı Kerim'de bu husustan şu şekilde bahseder:

حُورٌ مَّقْصُورَاتٌ فِي الْخِيَامِ

“Çadırlar içerisinde, gözlerini yalnız kocalarına çevirmiş hûriler vardır.” (Rahman 72)

Onlardan her hûrinin üzerinde farklı renklerde yetmiş kat elbise vardır. Her bir renk çevresine bambaşka bir güzellik katar. Yine her bir hûri inci işlemeli kırmızı yakuttan bir taht üzerinde oturur. Her bir taht üzerinde, atlas astarlı yetmiş örtü serilidir. Her hurinin emrinde yetmişer hizmetçisi vardır. Bütün bu mükâfat, Ramazan günü tutulan oruç içindir. Yapılan diğer iyi amellerin mükâfatı bundan hariçtir.

Resûlüllah (s.a.v.) bir başka hadîs-i şerifinde şöyle buyuruyor:

“Receb ayı ümmetimin ayıdır. Onun diğer aylara olan üstünlüğü, ümmetimin diğer ümmetlere üstünlüğü gibidir. Şaban ayı benim ayımdır. Onun diğer aylara üstünlüğü, benim diğer peygamberlere üstünlüğüm gibidir. Ramazan ayı da Allah’ın ayıdır. Diğer aylara nazaran onun fazileti, Allah’ın, mahlûkatına üstünlüğü gibidir.”

Kadir Gecesi

Hız. Hasan’ın anlattığına göre, ashab aralarında lüzumsuz münakaşa yapmakta iken Resûlüllah (s.a.v.) yanlarına geldi ve şöyle buyurdu:

- Size Kadir Gecesi’nin ehemmiyetinden bahsetmek için gelmiştim. Fakat bu gecede nâil olacağınız manevi fazilet ve derecelere güvenerek, yılın diğer günlerinde kulluk vazifeniz hususunda gevşeklik göstereceğinizden çekindim. Kadir gecesini Ramazanın son on gecesinde arayınız. Bu on günde de bilhassa tek günlerde yani dokuzuncu, yedinci, beşinci, üçüncü, bir de son gecede arayınız.

O gecenin emareleri şunlardır: O gece aydınlık ve parlaktır. Ilıktır, yani ne sıcaktır ne de soğuk. O gecenin sabahı güneş parlak doğmaz. Kim o geceyi inanarak, sorumluluğunu idrak ederek ve sevabını yalnız Allah'tan umarak o geceyi ihya ederse Allah Teâlâ, onun geçmiş günahlarını bağışlar.”

Hadiste görüldüğü üzere Resûlullah (s.a.v.), Kadir gecesini namazla, gündüzü de oruçla ihyâ edebilmeyi iki şarta bağlıyor: İman ve ihtisâp.

İman, Allah'ın vaad ettiği mükâfata kalben inanmak; ihtisâb, Allah'tan korkarak ve O'nun huzurunda heyecan duyup titremektir.

Bir kimse, Resûlullah (s.a.v.)'ın anlattığı faziletli haller ve mükâfatlara nâil olmak isterse, bu mübarek ayın kadriğini bilmelidir. Ayrıca bu ayda dilini yalandan, gıybetten, hasetten ve beyhude sözlerden korumalıdır. Diğer uzuvlarını günahlardan korumalı, duygularını hatalardan, yanlış hareketlerden muhafaza etmelidir. Kalbini ise hasetten, kin ve husumetten korumalıdır.

Bu anlatılanları yaptıktan sonra da yaptığı ibadetlerin Allah katında kabul edilip edilmeyeceğini bilmediği için, kibre kapılmamalı, bütün güzel amellerinin kabulü için Allah'a yakarmalı, niyaz etmelidir.

Mübarek bir zat bu konuda şöyle niyazda bulunmuştur:

- Ya Rabbi! Sen musibete gark olanlara, sıkıntılara maruz kalanlara dünya ve âhirette mükâfatlar vadettin. Onlara sevap için kefil oldun. Eğer bizim bu orucumuzu sana layık olamadığımız için geri çevireceksen, hiç olmazsa bizi açlığa ve susuzluğa karşı sabır ecrinden mahrum bırakma...

Teravih Namazı

Ebû Zer Gıfarî (r.a.) anlatır:

- Resûlüllah (s.a.v.) ile birlikte Ramazanda oruç tutuyorduk. Ramazan ayının yirmi üçüncü gecesini kıldı, gecenin üçte birini geçirinceye kadar namaz kıldı. Yirmi dördüncü gecesini aramıza katılmadı. Yirmi beşinci gecesini aramıza katılarak gecenin yarısını geçirinceye kadar bize namaz kıldırdı. Böylece gece yarısına kadar birlikte namaz kıldık ve kendisine şöyle dedik:

- Gecemizin tamamını nafile ibadet ve namazla geçirdik...

Şöyle buyurdu:

- “Bir kimse, evine gider, sonra gelir sabah namazını imama uyarak kılsa bütün gecesini ibadetle geçirmiş gibi olur.”

Yirmi altıncı gece bize fazladan namaz kıldırmadı. Yirmi yedinci gece ailesiyle birlikte bize gece boyunca namaz kıldırdı. O kadar uzun kıldırdı ki, sahur yapamayacağımızdan korktuk.

Hız. Âişe (r.a.) şöyle anlatır:

- Resûlüllah (s.a.v.), Ramazanın ilk gecesinde evinden çıkarak mescide gitti, namazı orada kıldı. Ashab da ona uyarak namaz kıldı. Sabah olunca herkes bu namazdan bahsetti. İkinci gece mescidde cemaat arttı. Resûlüllah (s.a.v.) namaz kıldı, ashab da onun gibi namazlarını kıldı. Üçüncü gece cemaat daha da arttı. O kadar ki mescid hemsini almadı. Fakat Resûl-i Ekrem o gece aralarına katılmayarak namazı (teravihi) onlarla kılmadı. Sadece sabah namazına geldi. Sabah namazını eda ettikten sonra ashabına döndü ve şöyle buyurdu:

- Akşam teravih namazı için mescidde toplandığını-
zı ve gelmediğim için üzüldüğünüzü biliyorum. Ancak şu
hususu burada belirtiyim ki, eğer ben Ramazanın her gece-
sinde namaza gelirsem sizin bunu farz bilmenizden ve âdet
haline getirerek onu hakkıyla eda edememenizden kork-
tum. Böyle olursa yapamazsınız.”

Hz. Âişe (r.a.) sözüne şöyle devam etti:

- Resûlullah (s.a.v.) Ramazan gecelerinin namazla ihyâ
edilmesi için ashâbını teşvik ederdi. Fakat bunu bir mecbu-
riyet olarak emretmiyordu. Resûlullah (s.a.v.)’ın vefatından
sonra Hz. Ebû Bekir (r.a.)’in halifeliği döneminde de du-
rum aynı şekilde devam etmişti. Fakat sonraları Hz. Ömer
(r.a.) halife olunca cemaati topladı, Ubey b. Kâb’a teravih
namazını kıldirttı ve teravih namazı mescidde yeniden ce-
maatle kılınmaya başlandı.

Hz. Ali anlatır:

- Ömer b. Hattab, benden duyduğu bir hadise da-
yanarak teravih namazını cemaatle kıldırıldı. Resûlullah
(s.a.v.)’ın şöyle buyurduğunu duymuştum:

“Allah Teâlâ’nın Arş’in etrafında zatına mahsus adı Ha-
ziret-i Kuds olan nurdan bir yeri vardır. Orada, sayısını Al-
lah’tan başkasının bilemeyeceği kadar çok melek vardır. On-
lar, hiç durmadan Aziz ve Celil olan Allah’a devamlı ibadet
ederler. Bu melekler, Ramazan geceleri girince Rablerinden
izin isteyip yeryüzüne iner, âdemoğulları ile beraber namaz
kılarlar. Kim kendilerine dokunursa ebedî saadete mazhar
olur ve artık bir daha bedbahtlık yaşamaz, yolunu şaşmaz.”

Ben Peygamber Efendimizin bu sözlerini nakledince
Hz. Ömer şöyle dedi: “Bu işe biz en çok lâıyk olanız.” Ve
sonra halkı teravih namazı için topladı.

Rivâyet edildiğine göre Hz. Ali (r.a.) Ramazan gecelerinden birinde evinden dışarı çıktı. Mescitlerde okuduğu Kur'an okunduğunu ve oralarda yanan kandilleri gördü, şöyle dedi:

**- Ömer mescidlerimizi Kur'an'la nurlandırdı, dile-
rim ki Allah da onun kabrini nurlandırsın.**

Hz. Osman (r.a.)'ın da aynı ifadeler kullandığı rivâyet edilmiştir. Allah hepsinden razı olsun...

“On Günler”in Fazileti

İbn Abbas (r.a.)'ın rivayet ettiğine göre Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Başka günlerde yapılan hiçbir sâlih amel bu günlerde, yani Zilhicce'nin on gününde yapılanlar kadar Allah'a sevimli değildir.”

Dediler ki:

- Allah yolundaki cihad da mı, yâ Resûlallah?

Resûl-i Ekrem (s.a.v.) şöyle buyurdu:

- “Evet cihad da değildir. Ancak bir kimse malıyla ve canıyla cihada çıkar da bunların hiçbirisiyle geri dönmez ise o müstesna. (İşte böyle bir mü'minin ameli bugünlerdeki amellerden daha faziletlidir.)”

Câbir b. Abdullah'tan rivayet edilen bir hadiste Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Bu on günlerden başka Allah katında böyle sevimli ve daha faziletli günler yoktur.”

- Onun benzeri de mi yoktur?

- Evet onun benzeri de yoktur. Bütün varlığını Allah yolunda harcayan, canını ve kanını Allah yolunda feda edenler müstesna.

Müminlerin anası Hz. Âişe (r.a.)'den rivâyet edilir:

Çalgıcılık yapıp şarkı söyleyen bir genç vardı. Zilhicce ayının hilâlini gördüğünde hemen o akşamın sabahında oruç tutardı. Onun bu hali Resûlullah (s.a.v.)'a anlatılınca, o genci çağırdı ve sordu:

- Neden bugünlerde böyle bir oruç tutarsın?

- Anam babam sana feda olsun yâ Resûlullah! Bu günler, hac günleridir ve hac âdetlerinin başladığı günlerdir. Bugünleri oruçlu geçirirsem ümit ederim ki, Allah Teâlâ onların duasına beni de katar.

Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Bu günlerde tuttuğun orucun her biri, yüz köle azat etmeye, yüz deve kurbanına, Allah yolunda cihad için hazırlamış olduğun yüz ata bedeldir. Tervîye günü tuttuğun oruç ise bin köle azat etmene, bin deve kurban kesmiş olmana ve Allah yolunda cihad için hazırlamış olduğun bin ata bedeldir. Arefe gününün orucu ise iki bin köle azat etmene, iki bin deve kurban kesmene ve Allah yolunda cihad için hazırlamış olduğun iki bin ata denktir. Bu oruç, iki senelik oruca eşit mesabededir.”

Başka bir rivâyette Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Aşûre günü orucu bir yıllık, Arefe günü orucu da, iki yıllık [nafile] oruca bedeldir.”

Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

وَوَعَدْنَا مُوسَى ثَلَاثِينَ لَيْلَةً وَأَتَمَمْنَاهَا بِعَشْرِ فِتْمٍ
مِيقَاتُ رَبِّهِ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً

“Ve Musa'ya otuz geceye vaat verdik ve süreye bir on gece daha ekledik ve böylece Rabbinin mikatı (tayin ettiği vakit) tam kırk gece oldu...” (A'raf 142)

Müfessirlerce, burada geçen “on” günden maksat, Zil-hiccenin ilk on günüdür.

Sonra şunu anlatmışlardır:

Allah Hz. Musa ile bu on günlerde konuşmuş; onu düşmanlarından bu mezkûr günlerde kurtarmış, zatına yakın kılmıştır. Bilahare on emri içeren levhaları da kendisine bu on günlerde vermiştir.

Ebû Derdâ (r.a.) şöyle demiştir:

- Bu on günlere ihtimam göstermelisiniz. Bu günlerde oruç tutmalı, duayı ve çokça istiğfar etmeli, bol bol da sadaka vermelisiniz.

Ben, Peygamberimiz Efendimiz (s.a.v.)’in şöyle buyurduğunu duydum:

- **“On günlerin hayrından mahrum kalanlara yazıklar olsun. Bilhassa dokuzuncu günü (arefe günü) oruçla geçirmelisiniz. Onda o kadar çok hayırlar vardır ki, saymakla bitirilemez.”**

Mücahid, İbn Ömer’den naklen, Resûlullah (s.a.v.)’in şöyle buyurduğunu anlattı:

- “Allah indinde, bu on günlerde işlenen amellerden, sevapça daha faziletli ve sevimli bir gün katiyyen yoktur. Bu on günlerde tekbiri, hamdi ve tehlili artırınız.”

Anlatıldığına göre İbn Ömer (r.a.), on günlerde yataken yahut otururken sürekli tekbir getirirdi. Ata b. Ebî Rebih, on günlerde yolda olsun, çarşıda olsun sürekli tek-bir getirirdi.

Ebû Ziyad’ın anlattığına göre:

Saîd b. Cübeyr, Abdurrahman b. Leylâ ve gördüğümüz diğer İslâm fukahâsı, bayram ve teşrik günlerinde şöyle tekbir getirirlerdi:

Allahü Ekber, Allahü Ekber, lâ ilahe illallâhü vallâhü Ekber, Allahü Ekber ve lillahil hamd.

(Manası: Allah en büyüktür, Allah en büyüktür, Allah'tan başka ilah yoktur. Allah en büyüktür, Allah en büyüktür. Hamd Allah'a mahsustur.)

Cafer b. Süleyman buyuruyor ki:

Sabit Bennânî'yi on günlere girdiğinde konuşmayı (zikir meclislerinde) bırakır, **“Allahü Ekber, Allahü Ekber, lâ ilahe illallâhü vallâhü ekber, Allahü ekber ve lillahil hamd”** diye tekbir getirir ve **“Bu günler zikir günleridir”** derdi. Diğer büyük ve mübarek zâtlar da böyle yaparlardı. Mâlik b. Dinar'ın da böyle yaptığını gördüm.

Muğire b. Şube, Ebû Maşer'in şöyle dediğini anlatır:

Nehâî'ye bu on günlerde, yolda giderken açıktan tekbir getirme meselesini sordum, şöyle dedi:

- Ancak kibirliler böyle yaparlar.

Aynı şeyi Mücahid'e sordum, o da benzer şeyler söyledi.

Salim b. Ebî Ca'd şöyle der:

Resûlullah (s.a.v.), Fatıma (r.a.)'ya şöyle dedi:

“Yâ Fâtıma! Kurban bayramı gelince kurban kes. Onun ilk akan kanının damlasında muhakkak ki Allah senin günahlarını affeder.”

Bunu duyunca İmrân b. Husayn, Resûlullah (s.a.v.)'a sordu:

- Yâ Resûlallah! Bu dediğiniz, sana ve sizin ehl-i beyti-ne has mıdır, yoksa tüm Müslümanlara mı?

Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

- “Bu mükâfat bütün Müslümanlar için geçerlidir.”

Âişe (r.a.), Resûlüllah (s.a.v.)’ın şöyle buyurduğunu anlattı:

“Kurban kesiniz. Onunla nefsinizi temizleyiniz. Bir kimse, kurbanını alır ve onu kesmek üzere kibleye yönelirse, onun boynuzu, tersi, kanı, kılı ve her zerresi kıymet günü o kimse için hazır olur. Yere düşen kan, Allah’ın muhafazasına düşmüş olur. Az infak edin, çok ecir alın.”

Aşûre Gününün Fazileti

Abdullah b. Abbas (r.a.) yolu ile gelen bir rivâyete göre, Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Kim ki, aşûre günü oruç tutarsa, Allah Teâlâ o kimseye on bin melek sevabı lütfeder. Kim ki aşûre gününde oruç tutarsa Allah Teâlâ o kimseye on bin hac ve umre yapanın sevabı ile on bin şehit sevabı verir. Kim ki, aşûre günü bir yetimin başını okşarsa, ondaki her kılın sayısınca Allah o kulun derecesini yükseltir. Kim ki, aşûre akşamı bir mü'mine iftar ettirirse, bütün ümmeti Muhammed'e iftar yemeği vermiş ve onları doyurmuş gibi olur.”

Resûlüllah'ın bu sözleri üzerine ashâb dedi ki:

- Yâ Resûlallah! Allah Teâlâ aşûre gününü diğer günlere nazaran gerçekten üstün kılmış. Aşûre günü İslâmiyet öncesi ümmetler için de böyle faziletli miydi?

Bunun üzerine Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

- “Evet, öyledir. Allah Teâlâ yerleri ve gökleri aşûre günü yarattı. Dağları ve denizleri aşûre günü yarattı. Levh ile Kalemî aşûre günü yarattı. Âdem ve Havva aleyhissela-

mı aşûre günü yarattı. Cenneti aşûre günü yarattı ve Âdem ile Havva'yı cennete aşûre günü koydu. İbrahim (a.s.) aşûre günü doğdu. Allah onu, Nemrut'un ateşinden aşûre günü kurtardı. Ona oğlu İsmail'i kurban etme vazifesini aşûre günü verdi. Oğluna karşılık kurbanı aşûre günü indirdi. Firavun, denizde aşûre günü boğuldu. Eyyub (a.s.) bela ve musibetlerden aşûre günü kurtuldu. Allah Teâlâ, Âdem'in tevbesini aşûre günü kabul buyurdu. Davud'un hatasını aşûre günü bağışladı. Süleyman (a.s.)'a mülk ve saltanatı aşûre günü verdi. İsâ (a.s.), aşûre günü doğdu, İsâ ve İdris aleyhisselam aşûre günü semâya yükseldiler. Kıyamet de aşûre günü kopacaktır.”

İkrime (r.a.) şöyle anlattı:

“Aşûre günü, Âdem (a.s.)'in tevbesinin makbul olduğu gündür. O gün, Nûh (a.s.)'ın gemisinden inip şükür için oruç tuttuğu gündür. Firavun o gün suda boğuldu. O gün, Benî İsrâil için denizin yarıldığı ve onların da buna hamd olarak oruç tuttıkları gündür. Sen ey Müslüman kişi! Eğer gücün yetiyorsa o günü mutlaka oruçlu geçir.”

Muhammed b. Meysere'nin şöyle dediği anlatıldı:

“Bir kimse aşûre günü ev halkına bolluk sağlarsa, Allah Teâlâ da ona bütün sene bolluk ve bereket lütfeder.”

Süfyan Sevri Hazretleri bu rivâyet üzerine buyuruyor ki:

- Bu işi denedik, aynen söylendiği gibi doğru çıktığını müşahede ettik.

İbn Abbas (r.a.) anlattı:

Resûlullah (s.a.v.), Medine'ye geldiği zaman Yahudi-lerin aşûre günü oruç tuttuklarını müşahade etti. Sebebinin sorunca şöyle dediler:

- Allah Teâlâ bugün, Musa'ya ve İsrailoğullarına yardım etti. Böylece Firavun'u altettiler. Biz bugüne hürmet ve tazim için oruç tutarız.

Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

- "Musa'ya biz sizden daha çok sahibiz."

Ve o gün için oruç tutulmasını emretti.

Bugünün ismi üzerinde çeşitli görüşler telakki edilmiştir:

Bazıları der ki:

- O güne aşûre adının verilmesinin sebebi, Muharrem ayının onuncu günü olmasıdır.

Diğer bazıları da şöyle der:

Allah Teâlâ, on peygamberine o gün on ihsanda bulunduğundan dolayı aşûre adı verildi.

Şöyle ki:

1. Allah Teâlâ, Hz. Âdem (a.s.)'in tevbesini aşûre günü kabul etmiştir.

2. Allah Teâlâ, Hz. İdris (a.s.)'i kutsal mekâna o gün çıkarmıştır.

3. Nûh (a.s.)'un gemisi Cûdî dağına o gün karaya oturmuştur.

4. Hz. İbrahim (a.s.) aşûre günü doğmuş, Allah onu kendisine o gün "halil" eylemiş, Nemrut'un ateşinden kurtarmıştır.

5. Davud (a.s.)'in tevbesini o gün kabul buyurmuştur.

6. İsa (a.s.)'ı göğe o gün çıkardı çıkarmıştır.

7. Musa (a.s.)'ı Firavun'un şerrinden o gün kurtarmıştır. Firavun da suda o gün boğulmuştur.

8. Yunus (a.s.)'ı balığın karnından o gün çıkarmıştır.
9. Süleyman (a.s.)'a mülk ve saltanatı o gün vermiştir.
10. Resûlüllah (s.a.v.) o gün dünyaya teşrif etmiştir.

Bazılarının da bu husustaki görüşleri şu şekildedir:

Allah Teâlâ İslâm ümmetine on ikramda bulunmuştur. Bu on ikramın onuncusu da bugündür. Bu yüzden ona “Aşûre” adı verilmiştir.

Allah Teâlâ'nın İslâm ümmetine (günahlarına kefaretsin ve onları hatadan temizlesin diye) ikram ettiği gün ve aylar şunlardır:

1. Recep ayı. **“Allah'ın hata ve günahları bağışlama ayı”**dır ki, bu ümmete çok kıymetli bir ikramdır. Recep ayının sâir aylara olan üstünlüğü, bu ümmetin sâir ümmetlere üstünlüğü gibidir.

2. Şaban ayı. Bu ayın diğer aylara olan üstünlüğü, Resûlüllah'ın sâir peygamberlere üstünlüğü gibidir.

3. Ramazan ayı. Bu ayın sâir aylara nispeten üstünlüğü, Allah'ın mahlûkatına olan üstünlüğü gibidir.

4. Kadir gecesi. Kadir gecesi bin aydan daha hayırlıdır.

5. Ramazan bayramı. Ramazan Bayramı, Allah'ın ümmete ihsan ettiği mükâfat günüdür.

6. On günler. Bu günler, Allah'ı zikir günleridir.

7. Arefe günü. Bu gün oruç tutmak, iki senelik oruca evlâdır.

8. Kurban günü. Bu gün, Allah'a yakınlık ve mağfiret günüdür.

9. Cuma günü. Cuma günü, günlerin efendisidir.

10. Aşûre günü. Aşûre günü tutulan oruç, bir yıllık oruca bedeldir.

Hız. Âişe (r.a.) şöyle der:

“Aşûre günü, cahiliye devrinde, Kureyşli müşriklerin oruç tuttıkları bir gündü. Mekke’de iken Resûlullah (s.a.v.) da o gün oruç tutardı. Medine’de, Ramazan orucu farz oldu.

Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Aşûre günü orucunu tutmakla emrolundum. Ama sizden isteyen o gün oruç tutsun, istemeyen tutmasın.”

Âişe (r.a.), “Aşûre, muharremin dokuzuncu günüdür.” diyor.

Bir kısım âlimler, aşûre gününün Muharremin onbirinci günü olduğunu söyler. Ancak çoğunluğun görüşüne göre muharrem ayının onuncu günüdür.

Her şeyin en doğrusunu Allah Teâlâ bilir.

Nâfile Oruç

Zeyd b. Eslem, Resûlullah (s.a.v.)’ın şöyle buyurduğunu anlattı:

“Ameller, sevap cihetinden beşe ayrılır:

1) Misli ile sevap kazandıran amel. Bir kimse kerih (kötü) bir amel işler, bir günah yazılır. Bir kimse de bir iyilik yapmaya niyetlense, niyetine rağmen bu ameli yapmasa da niyetine göre bir sevap kazanır.

2) Mûcip yani cennet veya cehenneme girmeyi gerektirecek olan amel. Bir kimsenin, yalnızca Allah’ın rızası için amel işlemesi karşılığında cennet ona vacip olur. Bir kimse de yaptığı amelde Allah’ın rızasından başka bir şeyi dilemişse, onun da cehenneme girmesi vacip olur.

3) On sevap getiren amel. Bir kimse herhangi iyi bir amel işlerse ona on kat sevap yazılır.

4) Yediyüz misli sevap getiren amel. Bir kimsenin Allah yolunda mücahede etmesi yahut malından ihtiyaç fazlasını infak etmesidir. Böyle yapana, yaptığı amel karşılığında yedi yüz misli sevap yazılır.

5) Sevabını yalnızca Allah'ın bileceği amel. Bu amel ise oruçtur.

Abdullah b. Şakik Ukaylî şöyle anlatır:

Medine'ye gittim. Ebû Zer Gıfârî'ye rastladım. O an içimden, göreyim bugün neler var, deyip sordum:

- Oruçlu musun?

- Evet oruçluyum, dedi.

O, yanındaki bazı kimselerle Hz. Ömer (r.a.)'in huzuruna çıkmak için bekliyorlardı. Hep birlikte içeri girdik. İçeride bize bir kap içinde hurma ikram ettiler. Ebû Zer de yedi. Oruçlu olduğunu hatırlatmak için kendisini dürttüm. Şöyle dedi:

- Sana oruçlu olduğumu söylemiştim. Her ayın üçer günü oruç tutarım. Dolayısıyla mezkûr aylarda devamlı oruçlu sayılırım.

Abdullah b. Amr b. As buyuruyor ki:

- Resûlullah (s.a.v.)'ın ruhsat yoluna yönelişimi elimden ve malımdan daha çok seviyorum. Şimdi yaşlanıp zayıfladım. Resûlullah (s.a.v.)'ın verdiği emri terk etmeye hicap duyuyorum.

İbn Abbas (r.a.)'a biri geldi. Oruçtan bazı hususlar sordu. O da şöyle dedi:

- İhtimam göster. Yanımda gizli hazine gibi duran bir hadîs-i şeriften bahsedeceğim.

Davud (a.s.)’in orucunu tutmak istiyorsan; o, bir gün oruç tutar, bir gün tutmazdı. Oğlu Süleyman (a.s.)’in orucunu soruyorsan; o, her ayın üç gün başında, üç gün ortasında, üç gün de sonunda tutardı. İsmâ (a.s.)’in orucunu soruyorsan, o devamlı oruç tutardı. O, sadece arpa ekmeği yer, kaba kıldan elbise giyinirdi. Nerede gece olsa, orada tanyeri ağarınca kadar namaza dururdu. Durduğu her yerde mutlaka iki rekât namaz kılardı. Anası Meryem (a.s.)’in orucunu soruyorsan, o da iki gün oruç tutar, iki gün tutmazdı. Eğer insanların en hayırlısı Kureyşî, Arabî, Ebû’l-Kasım Muhammed (s.a.v.)’in orucunu soruyorsan; o, her ay üç gün oruç tutardı. Yani “**Eyyâm-ı Bîd**” denilen, her ayın on üç, on dört, on beşinci günlerinde. Böylece bütün sene oruç tutulmuş (gibi) olur.

Ebû Hüreyre (r.a.), Resûlullah (s.a.v.)’in şöyle buyurduğunu rivâyet etti:

“Bir kimse, Ramazan orucunu tutar da sonra altı gün de Şevval ayından oruç tutarsa bütün sene oruç tutmuş gibi olur.”

Ebû Hüreyre (r.a.) buyuruyor ki:

Bu orucu hesap ettim. Üç yüz altmış gün oldu. Çünkü Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ امْتَالِهَآ

“Bir iyilik yapana on misli sevap vardır.” (En’âm 160)

Ehl-i kitaba benzemek hususundan dolayı, cumartesi günü oruç tutmayı hoş görmeyenler de vardır.

İbrahim Nehâî'ye cumartesi orucu sorulunca şöyle dedi:

- O, hayz orucudur.

Bazı zâtlar da şöyle dediler:

- Cumartesi günü bilâhare oruç tutmamak gerekir. Böyle yapmakla ehl-i kitaba benzemekten kaçınılmış olur.

Ancak, ayırt edilsin edilmesin, bana göre bir sakınca yoktur. Oruç tutulmayan gün ona rastlar, arada bir fasıla olur.

Her şeyin en doğrusunu Allah Teâlâ bilir.

İlmi İle Âmil Olma

Bir hâkim zâta sordular:

- İlmi öğrenip de ondan istifade edemeyişimizin nedeni nedir?

Dedi ki:

- Bunun şu beş kötü sebebi vardır:

1. Allah'ın size ikram ettiği nimetlere hamd etmiyorsunuz.

2. Günah işlediğiniz zaman tevbe-istiğfar etmiyorsunuz.

3. İlminizle amel etmiyorsunuz.

4. Hayırlı zâtlarla arkadaşlık ediyorsunuz ama onlara ittiba etmiyorsunuz.

5. Ölülerinizi defnediyorsunuz fakat onlardan ibret almıyorsunuz.

Hız. Hanzala ve Haşyet

Rahmetli babam, bana şöyle anlattı:

Resûlullah(s.a.v.)'ın Hanzala adındaki sahabisi bir hatırasını şöyle anlatır.

- Resûlullah (s.a.v.)'ın yanında idik. Bize öyle bir va'z etti ki kalplerimiz yumuşadı. Gözlerimizden yaşlar boşandı. Ve o va'z ile benliğimizi tanıdık. Oradan eve döndüm. Hanımım yanıma geldi ve aramızda dünyevi muhabbet oldu. Resûlullah (s.a.v.)'ın yanında iken girdiğim manevi-uhrevi atmosferden uzaklaştım. Daha sonra bulunduğum halin farkına vardım ve içimden kendi kendime şöyle dedim:

- Ben sanırım münafık oldum. Çünkü benden korku, kalp rikkati ve hüznün kaybolup gitti.

Hemen evden çıktım ve şöyle bağırmaya başladım:

- Hanzala münafık oldu!

Beni Ebû Bekir (r.a.) karşıladı. Şöyle dedi:

- Hayır hayır! Sen münafık değilsin yâ Hanzala!

Resûlullah (s.a.v.)'ın huzuruna vardım. Bu esnada yine şöyle diyordum:

- Hanzala münafık oldu! Hanzala münafık oldu!

Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

- Hayır yâ Hanzala! Sen münafık olmadın.

Şöyle dedim:

- Yâ Resûlallah! Biraz önce huzurunda idik, bize va'z ettin. O nasihatinden ötürü kalplerimiz rikkatle doldu, mutmain oldu. Gözlerimizden yaşlar boşandı. Benliğimizi öğrenmiş olduk. Ancak, eve dönünce dünya işlerine daldık. Huzurunda teneffüs etmiş olduğumuz manevi halden sıyrılmış oldum. Bu durumda münafık durumuna düşmüş olmuyor muyum!

Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

- Yâ Hanzala! Eğer siz o hal üzere kalsaydınız yollarda melekler sizinle musafaha ederler, evlerinizde sizi ziyarete

gelirlerdi. Fakat ey Hanzala! Bu iş, bir an meselesidir, gelir geçer!

Allah'ı Anmak

Ebû Derdâ'nın rivayet ettiğine göre Rasûlullah (s.a.v.) Efendimiz şöyle buyurdu:

- “Ey ümmet ve ashâbım! Size amellerinizin en hayırlısını, Allah indinde en temizini, makamınızı en çok yükselten şeyi, altın ve gümüş sadakasından daha üstününü, düşmanla göğüs göğüse vuruşmaktan daha hayırlı bir şeyi size haber vereyim: Allah'ı anmaktır.”

Ebû Ca'fer'in rivâyetine Resûlullah(s.a.v.) şöyle buyurdu:

- “Amellerin en zor olanı üçtür: İnsanın kendi nefesine insafı davranması, din kardeşine malda eşit davranması ve Allah'ı anması.”

Muâz b. Cebel şöyle der:

- Âdemoğlu, Allah'ı tesbihden başka, kendisini azap-tan kurtarıcı hiçbir amel işlememiştir.

Sordular:

- Allah yolunda cihad da mı?

Dedi:

- Evet cihad da o kadar değildir. Zira, Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ

“...Allah'ı zikretmek, en büyük ibadettir...” (Ankebût 45)

Hasan Basrî'den gelen bir rivayete göre, Resûlullah (s.a.v.)'a şöyle soruldu:

- Yâ Resûlallah, amellerin en faziletlisi hangisidir?

Şöyle buyurdu:

- Dil Allah'ı zikrederek ölmek.

Mâlik b. Dinar anlattı:

- Bir kimse mahlûkun sözünü bırakıp Allah'ın kelamı ile ünsiyet kurmazsa ameli azalır, kalbi körelir, ömrü heba olur.

Enes b. Mâlik (r.a.)'in rivâyetinde Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

- “Allah'ı zikretmek imanın bayrağı, münafıklıktan beraat fermanı, şeytandan kurtaran kale, cehennemden kurtaran sığınaktır.”

Vehb b. Münebbih, İbn Abbas (r.a.)'ın şöyle dediğini anlattı:

Allah Teâlâ, Yahya b. Zekeriyya peygamberi (a.s.) İsrailoğullarına peygamber olarak yolladığı zaman, gidip onlara beş hasleti emretmesini ve bu beş hasleti birer misâllemesi emretti.

Ey müslüman! Bilesin ki, Allah'ı zikretmek, ibadetlerin en faziletlisidir. Allah Teâlâ, bütün ibadetler için belli bir miktar ve muayyen bir vakit tayin etti ancak kendisini zikir için vakit ve miktar tayin etmedi. Rabbü'l-âlemîn, biz mü'minlerden kendisini çokça zikretmemiz emrini verdi.

Nitekim şu âyet bu hususu açıkça beyan etmektedir:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا

“Ey iman edenler! Allah'ı çokça zikredin.” (Ahzab

41)

Yani, her hal ve durumda Allah'ı zikrediniz. Bunun daha açıkça izahatı şudur: Kul; taat, mâsiyet, nimet ve darlıkta, yani her hal ve durumda Allah'ı zikredecek demektir.

Taat ile meşgul olan bir kimse, başarı halkettiği için Allah'ı zikretmeli, yaptığı ibadetlerin kabulünü O'ndan dilemelidir.

Masiyet ile meşgul olan bir kimse, kendisini bu işten koruması için Allah'a dua etmeli, tevbe nasip etmesini dilemelidir.

Nimet içinde olanın hamd ile Allah Teâlâ'yı zikretmesi gerekir.

Darlık içinde olanın ise sabrederek Allah'ı zikretmesi gerekir.

Bilesin ki, Allah'ın zikrinde beş güzel haslet vardır:

1. Allah'ın rızası,
2. İbadetlere istek ve iştiyakı artırması,
3. Şeytanın vesvese ve iğvasından koruması,
4. Kalbini yumuşatması, masiyetlere engel olması.
5. Günah işlemeye mani olmasıdır.

Sübhan olan Yüce Allah, her şeyin en doğrusunu bilendir.

Tesbih

Ebû Hüreyre (r.a.) yoluyla gelen rivâyette Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“İki kelime vardır ki, dile söylemesi kolay gelir, mizanda ağırlığı vardır. Rahman olan Allah'ın hoşuna gider. Bunlar, *Sübhânallâhi ve bihamdihî* ile *Sübhânallâhi'l-azîm ve bihamdihî*dir.

Halid b. İmran (r.a.) anlatır:

Bir defasında Resûlullah (s.a.v.), ashabına şöyle buyurdu:

- Kalkanınızı alınız.
- Yâ Resûlallah, hazır bir düşmana karşı mı?
- Hayır, cehennem ateşinden korunmak için.
- Yâ Resûlallah, cehennem ateşine karşı kalkanımız nedir?

Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

- **“Sübhânallâhi velhamdü lillâhi ve lâ ilâhe illallâhü vallâhü ekber. Velâ havle ve lâ kuvvete illâ billâhi'l-aliyyi'l-azîm.”** Yani **“Allah her türlü eksiklikten (noksanlıktan) münezzehtir. Hamd ve senâ Allah’a mahsustur. Allah’tan başka ilâh yoktur. Allah en büyüktür. Allah’tan başkasında güç ve kudret yoktur.”** Bu cümleler, kişiyi kıyamet günü cehennemden uzaklaştırır, cennete koyar.

İbn Abbas’tan gelen bir rivayete göre İsrâfil (a.s.), Resûlullah’a geldi ve şöyle dedi:

“Yâ Muhammed! Bir kimse, **“Sübhânallâhi velhamdü lillâhi ve lâ ilâhe illallâhü vallâhü ekber. Velâ havle velâ kuvvete illâ billâhi'l-aliyyi'l-azîm”** tesbihini bir defa okursa Allah ona beş hayır ikram eder:

Bu beş hayır şunlardır:

1. Allah, onu çok zikredenler zümresine dahil eder.
2. Gece ve gündüz kendisini zikredenlerin en faziletlisi kılar.
3. Bu tesbihler, cennette onun için dikili ağaçlar olur.
4. Bu tesbihler, tıpkı bir ağacın kuru yapraklarını döktüğü gibi, o kimsenin günahlarını döker.

5. Allah Teâlâ onu gözetir. Allah bir kimseyi gözetirse, cehennemde ona azap etmez.

İbn Abbas (r.a.) anlatır:

Allah Teâlâ arşı yarattığı zaman, meleklerle onu yüklenmelerini emretti. Fakat arş, meleklerle ağır geldi. Bunun üzerine Allah Teâlâ, onlara şu emri verdi:

“Sübhânallah deyiniz.”

Melekler “Sübhânallah” deyince, onlara yüklenmek hafif geldi ve yıllar boyu “Sübhânallah” dediler. Âdem (a.s.) yaratılıncaya kadar buna devam ettiler. Âdem, yaratıldıktan sonra aksırınca, Allah Teâlâ Hz. Âdem’e “Elhamdülillah” demesini ilham etti. Hz. Âdem de “Elhamdülillah” deyince Allah Teâlâ ona şöyle buyurdu:

“Muhakkak ki Rabbin sana merhamet eder. Seni bunun için yarattım.”

Âdem’i duyan melekler dediler ki:

- Bu, bizim için ikinci güzel, şerefli kelimedir. Bu kelimeyi bırakmamız doğru olmaz.

Bundan sonra:

“Sübhânallah, Elhamdülillah” demeye başladılar.

Nûh (a.s.) peygamber yaratılıncaya kadar, yıllar böylece devam edip gitti.

Putlara ilk tapan kavim, Nûh (a.s.)’ın kavmi oldu. Allah Teâlâ Nûh’a, halkına tebliğ etmesi için **“Lâ İlahe İllallah”** kelime-i tevhidini söylemelerini ve bu düstur üzere yaşamalarını vahyetti. Ancak bu şekilde kendilerinden razı olabileceğini bildirdi.

Bunu duyan melekler şöyle dediler:

- Bu güzel, şerefli bir kelime, bunu terk etmek bize yakışmaz. Ve bu zikirleri cümlelerine dahil ettiler. Yıllar-

ca “Sübânallâhi velhamdü lillâhi ve lâ ilahe illallah...” zikrini telaffuz ettiler.

Bu zikrin manası şudur:

Allah her türlü eksiklikten (noksanlıktan) münezzehtir. Hamd ve senâ Allah’a mahsustur. Allah’tan başka ilâh yoktur. Allah en büyüktür. Buna, İbrahim (a.s.) peygamber gelinceye dek devam ettiler.

İbrahim (a.s.) geldikten sonra Allah Teâlâ ona, oğlu İsmail’i kurban etmesi emrini verdi. İbrahim (a.s.) oğlunu kurban edeceği sırada kendisine Allah tarafından bir koç gönderildi. İbrahim (a.s.) koçu görünce sevindi ve “**Allahü Ekber**” dedi. Melekler bunu duyunca, “Bu da güzel bir kelimedir” dediler ve cümlelerine dahil ettiler.

Bundan sonra şöyle dediler:

“Sübânallâhi velhamdü lillâhi velâ ilahe illallahü vallâhü ekber.” (Allah her türlü eksiklikten (noksanlıktan) münezzehtir. Hamd ve senâ Allah’a mahsustur. Allah’tan başka ilâh yoktur. Allah en büyüktür.)

Cebrâil (a.s.) bu hadiseyi anlatınca Resûlullah (s.a.v.)’ın hoşuna gitti. “**Lâ havle velâ kuvvete illâ billahil-aliyyi’l-azîm.**” dedi.

Bunu duyan Cibrâil (a.s.) Peygamberimize şöyle dedi:

- Bu söylediklerini daha öncekilere ilave et.

Bu tesbihat işte bu şekilde meydana geldi.

İbn Mes’ud (r.a.) şöyle anlatır:

Allah Teâlâ nasıl rızıklarınızı aranızda taksim etmişse, ahlakınızı da aynı şekilde taksim etmiştir. Allah Teâlâ malı-mülkü sevdiğlerine de verir, sevmediklerine de. İmanı ise

ancak sevdiklerine verir. Yüce Allah bir kulu severse ona hiç şüphesiz iman nasip eder.

Bir kimse fakir ve muhtaçlara sadaka vermekte cimrilik eder, düşmanla cihaddan korkar, gecenin karanlığından korkarsa, her daim şu tesbihi okusun:

“Lâ ilahe illallâhü vallâhü ekber. Sübhânallâhi velhamdülillâh.” (Allah’tan başka ilâh yoktur. Allah en büyüktür. Allah her türlü eksiklikten (noksanlıktan) münezzehtir. Hamd ve senâ Allah’a mahsustur.)

Ebû Hüreyre (r.a.)’nin rivayet ettiğine göre Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Sübhânallâhi velhamdü lillâhi velâ ilahe illallâhü vallâhü ekber” tesbihini okumak, bana göre güneşin üzerine doğduğu bütün varlıklardan daha kıymetlidir.”

Semûre b. Cündeb (r.a.), Resûlullah’ın (s.a.v.)’ın şöyle buyurduğunu rivayet etti:

“En faziletli cümleler şunlardır:

“Sübhânallah, Elhamdülillah, Lâ ilahe illallâh, Allahü ekber.”

Hangisinden istersen başlayabilirsiniz.”

İbn Mes’ud (r.a.) bir dilencinin, “Kim Allah’a borç verir?” dediğini duyunca şu tesbihi okurdu:

“Sübhânallâhi velhamdü lillâhi velâ ilahe illallâhü vallâhü ekber.” (Allah her türlü eksiklikten (noksanlıktan) münezzehtir. Hamd ve senâ Allah’a mahsustur. Allah’tan başka ilâh yoktur. Allah en büyüktür.)

Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Yâ Ebâ Ümame! Bu söylediklerin senin bir batman altını sadaka olarak fakirlere dağıtmadan daha hayırlıdır.”

Kelime-i Tevhid

Abdullah b. Amr b. As (r.a.), Resûlullah (s.a.v.)'ın şöyle buyurduğunu anlattı:

- “Kıyamet günü bir kimse mizana getirilir. Ona ait olan doksan dokuz sicil ortaya çıkarılır. Her bir sicil gözün görebildiği yere kadar uzanır. Bu sicillerde o kimsenin hataları ve günahları kayıtlıdır. Bütün bunlar terazinin bir gözüne konur. Diğer gözüne ise karınca büyüklüğünde bir kâğıt parçası konur. Bunda da, “Eşhedü en lâ ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resûlüh” (Allah’tan başka ilâh yoktur; Muhammed, Allah’ın kulu ve Resûlüdür) yazılıdır. İşte bu şehadet kelimesi o hataların, günahların tümünden ağır gelir.”

Muttalib b. Hantab yolu ile gelen rivâyette Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Gerek benim gerekse benden önceki peygamberlerin en faziletli sözü, “Lâ ilâhe illallah” (Allah’tan başka ilâh yoktur) kelime-i tevhididir.”

Enes b. Mâlik’in anlattığına göre Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Bir defasında Cebrâil, bana şu âyeti okuyarak geldi:

يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتُ وَبَرَزُوا
لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ

“Yer başka bir yer, gökler de (başka gökler) hali-ne getirildiği, (insanlar) bir ve gücüne karşı durulamaz olan Allah’ın huzuruna çıktıkları gün (Allah bütün zalimlerin cezasını verecektir).” (İbrahim 48)

Âyeti dinledikten sonra Cebrâîl'e sordum:

- Yâ Cebrâîl! İnsanların hali kıyamet günü nasıl olacaktır?

- Yâ Resûlallah! Kıyamet günü insanlar, üzerinde hiç günah işlenmemiş beyaz bir zeminde toplanacaklar. O sıralarda cehennem, korkunç bir kükreyişle öyle bir kükreyecek ki, melekler korkularından arşa tutunurlar. O esnada her bir melek şöyle söyler:

- Yâ Rabbi! Senden ancak kendi canımı kurtarmak istiyorum.

O gün dağlar hallaç pamuğu gibi atılacak, cehennemin korkusundan dolayı eriycekler. Yâ Muhammed! O gün cehennem öyle bir kükreyişle getirilir ki, onu yetmiş bin melek zorla zaptedecek. Muhafız melekler, onu zorlukla huzur-ı ilâhiye getirdiklerinde, Allah Teâlâ ona şöyle diyecek:

- Konuş ey cehennem!

Cehennem şöyle diyecek:

- Lâ ilâhe illallah! (Allah'tan başka ilah yoktur) Yâ Rabbi! İzzetin hakkı için yemin ederim ki, bugün senin rızkını yiyip de senden başkasına tapanlardan intikamını alacağım. Yanında "geçiş belgesi" olmayan benden asla kurtulamayacak.

- Bu geçiş belgesi nedir?

- Yâ Muhammed. Müjdeler olsun sana! Senin ümmetin, kıyamet günü geçiş belgesine sahip olacak. Allah'tan başka ilâh olmadığına şehâdet eden herkes cehennem köpürüsünü geçecektir."

Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v.) şöyle dedi:

- Allah'tan başka ilâh yoktur, şehâdetini ilham eden Rabbime hamd-ü senâlar olsun.

Ata b. Ebî Rebah anlatır:

- İbn Abbas (r.a.)'a dedim ki:

غَافِرِ الذَّنْبِ وَقَابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ ذِي الطَّوْلِ

“Günahları bağışlayan, tevbeleri kabul eden, azabı şiddetli olan...” (Mü'min 3) âyetinin tefsiri nedir?

Cevaben şöyle dedi:

Allah, kendisinden başka ilâh bulunmadığına şehadet edenlerin günahlarını bağışlayıcı, tevbelerini kabul edicidir. Allah, kendisinden başka ilah bulunmadığına şehadet etmeyenlere şiddetli ceza vericidir.

Fakih bu hususta şöyle der:

Allah'tan başka ilah olmadığına yürekten iman etmek, her bir insan için ilk ve en önemli vazifedir. Gece gündüz Allah'a niyaz etmeli, imanını korumasını istemelidir. Bununla beraber her müslüman, kötü fiillerden sakınmalıdır. Çünkü insanların çoğu bu cümleyi zikreder ama ömürlerinin son deminde yani son nefeslerinde imanları gider. Bunun sebebi kötü amelleridir. Bu nedenle imansız olarak dünyadan göçüp giderler. Böyle bir âkıbetten Allah'a sığınırız. Bundan daha büyük felaket ne olabilir! Bir kimseyi düşünün, ömrü boyunca Müslüman olduğu halde, sonraları imansız öldüğü için mahşer günü kâfir olarak dirilir. Böyle bir âkıbet, hüsrân ve elemden başka bir şey değildir. Kiliseden yahut Mecusîlerin mabedinden çıkıp cehenneme giren için pek üzüntü duyulmaz. Asıl üzüntü, camiden çı-

kıp da cehenneme atılan için duyulur. Bu, yaptığı kötü ve çirkin işlerin, gizli işlediği haramların bir neticesidir. Eline halka ait bir mal-mülk ya da para geçen nice kimseler vardır ki, şöyle derler:

- Şimdi bunu harcayayım, yahut kullanayım. Sonra sahibine veririm ya da helallik alırım, der ama hak sahibini razı edemeden ölüp gider.

Nice kimseler de vardır ki, karısı ile arasında talak (boşanma) vuku bulmuş ve birbirlerine namahrem olmuşlardır. “Nasıl bırakabilirim? Çocuklarımız var”, diyerek ısrarla birlikte yaşamaya devam ederler. Bu hal üzere ölür ve çoğu kez de bu nedenden ötürü imansız giderler. Bir de bakarsın, ölüm ansızın gelivermiş. Kimse ölümün ne zaman geleceğini kestiremez.

Ey mü'min kardeşim, bil ki bu ömür kısıdır. Boşa geçirildiği takdirde hüsrân ve nedamet uzun olur. Durum bu minvalde olunca, “Lâ ilâhe illallah” (Allah'tan başka ilah yoktur) kelime-i tevhidini çokça söylemen gerekir.

Hasan Basrî der ki:

- Cennetin ücreti, “Lâ ilâhe illallah”tır.

Enes b. Mâlik tarafından gelen bir rivâyet şöyledir:

Resûlullah'a soruldu:

- Yâ Resûlallah! Cennetin ücreti var mıdır?

Resûlullah şöyle buyurdu:

- Vardır, “Lâ ilâhe illallah”tır.

Ebû Hüreyre (r.a.) anlatıyor:

Resûlullah'a dedim ki:

- Yâ Resûlallah! Şefaatinize en önce kimler nail olacaklardır?

- Yürekten “Lâ ilâhe illallah” diyenlerdir.

Mücahid (r.a.), Allah Teâlâ’nın:

رُبَّمَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ كَانُوا مُسْلِمِينَ

“Bir zaman gelecek ki inkâr edenler, keşke müslüman olsaydık temennisinde bulunacaklardır.” (Hicr 2) âyeti üzerine şöyle dedi:

- Lâ ilâhe illallah diyenlerin cehennemden kurtulduklarını görünce:

- Ah keşke biz de Müslümanlardan olsaydık, derler.

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا

“Bir kimse iyi bir amel ile gelirse kendisine daha iyi si verilir...” (Neml 89) âyetini izah ederken Ata şöyle der:

- Lâ ilâhe illallah diyene cennet vardır.

وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَكُبَّتْ وَجُوهُهُمْ فِي النَّارِ

“Her kim de kötülükle gelirse artık yüzleri ateşte sürtülür.” (Neml 90)

Bu âyet hakkında ise şöyle dedi:

- Bunlar da şirk koşmuş kimselerdir.

Hasan Basrî şöyle der:

هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ

“İyiliğin karşılığı iyilikten başka bir şey midir?” (Rahman 60) âyet-i kerimesindeki mana şudur:

- Lâ ilâhe illallah demenin karşılığı muhakkak ki cennettir.

İbn Abbas (r.a.) anlatır:

Cebrâil, Resûlullah (s.a.v.)'a geldi ve şöyle dedi:

- Yâ Muhammed! Rabbinin sana selamı var. “Onu ne-
den biraz kederli görüyorum?” buyuruyor.

- “Yâ Cebrâil! Ümmetimin kıyamet günündeki duru-
mu için çok endişe duyuyorum.”

- Bu kaygın kâfirler için midir yoksa Müslümanlar için
mi?

- “Elbette ‘Lâ ilâhe illallah’ diyenler içindir.”

Bunun üzerine Cebrâil (a.s.) Resûlullah'ın elinden
tuttu, Benî Seleme'nin kabristanına götürdü. Sağ kanadını
ölülerden birinin mezarına vurdu.

- Allah'ın izni ile kalk! dedi.

Yüzü bembeyaz olan biri kalktı. Lâ İlâhe İllallah Mu-
hammedün Resûlullah. Elhamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn
(Allah'tan başka ilâh yoktur. Muhammed, Allah'ın Resu-
lüdür. Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamd olsun) diyordu.
Cebrâil ona:

- Yerine dön, dedi, o da dönüp gitti.

Daha sonra bir başka mezarın başına gittiler. Burada
Cebrâil bir mezara sol kanadı ile vurdu:

- Allah'ın izni ile kalk! dedi.

Kara yüzlü, yeşil gözlü biri “Ah kötülüklerim! Vah
ayıplarım!” diyerek çıktı:

- Eski haline dön, deyince o da dönüp gitti.

Bundan sonra Cebrâil, Resûlullah (s.a.v.)'a şöyle dedi:

- İnsanoğlu işte böyledir... Nasıl ölürlerse öyle dirilirler.

Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz şöyle buyurdu:

“Ölmek üzere olanlarınıza ‘Lâ İlâhe İllâllah’ kelime-i tevhidini telkin ediniz. Çünkü kelime-i tevhid, günahları temizler.”

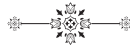
Ashâb sordu:

- Yâ Resûlallah! Hayatında onu söylese aynı şekilde günahları temizler mı?

- Hayatta iken elbette ki daha çok temizler, daha çok temizler.

Resûlüllah (s.a.v.) bir hadîs-i şerifinde şöyle buyurur:

- “Ölmek üzere olanlarınızı hazırlayınız. Kendilerine ‘Lâ İlâhe İllâllah’ kelime-i tevhidini telkin ediniz. Onları cennetle müjdeleyiniz. Zira erkek, kadın, âlim, halîm... kim olursa olsun, o dehşetli anda mutlaka sarsılır, perişan olur. Allah’ın düşmanı İblis’in kulun dünyadan ayrıldığı, dostlarını terk ettiği bu an, ona en yakın olduğu zamandır. Onları ye’s’e düşürmeyiniz. O anın sıkıntısı çetindir, işi zordur. Muhammed’in varlığını elinde tutan Allah’a yemin olsun ki, o anda ölüm meleğinin can alışı, bin kılıç darbesinden daha acıdır.”

Vaktiyle Musa (a.s.)’nın zamanında bir adam vardı, zamanının en çok ibadet edenlerinden idi. O zamanda yaşayan başka biri vardı, o da insanların en günahkârıydı.

Âbid olan kişi öldü, Musa (a.s.)’ya şöyle bildirildi:

- O, cehennemliktir!

Günahkâr kişi de ölünce, Musa (a.s.)’ya şöyle bildirildi:

- Bu da, cennetliktir.

Musa (a.s.) âbidin hanımına sordu:

- Onun işleri nasıldı, ne gibi amelleri vardı?
 - Bildiğiniz gibi o, insanların en çok ibadetle meşgul olanıydı.

- Onun daha başka ne gibi amelleri vardı?
 - O, yatağına girdiği zaman şöyle derdi:
 - Eğer, Musa'nın Allah katından getirdiği gerçek ise, ne mutlu bize.

Hız. Musa daha sonra günahkâr bilinen kişinin hanımına sordu:

- Kocanızın ne gibi amelleri vardı, neler yapardı?
 - Sizin de bildiğiniz gibi o, insanların en günahkârı idi. Yatağına girdiği zaman şöyle derdi: **Lâ İlâhe İllâllah**, Musa (a.s.)'nın getirdiği şeyler için Allah'a şükürler olsun.

Bu vakıadan anlaşılıyor ki, ibadetten daha mühimi, imandır. Allah'ın varlığına ve birliğine, O'ndan başka ilah bulunmadığına kalben inanmaktır.

Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Bir kimse, **Lâ İlâhe İllâllah** dediği zaman onun ağzından yeşil bir kuş çıkar. Onun inci ve yakutla bezenmiş iki beyaz kanadı vardır. Bu hâl ile göklere yükselir. Arş'ın altına gider. Orada arı vızıltısına benzer bir ses çıkarır. Allah Teâlâ ona:

- Sakin ol! buyurunca şöyle der:
 - Olmaz! Beni zikreden sahibim, affedilinceye kadar sesimi kesmem.

Ve o kelime-i tevhidi söyleyen kimse bağışlanır. Daha sonra o kuşa yetmiş dil ihsan edilir, kıyamete kadar sahibi için istiğfarda bulunur. Kıyamet günü o kuş gelir, sahibinin elinden tutar, ona kılavuzluk yaparak doğruca cennete götürür.”

Allah Teâlâ, Firavun'u denizde boğup Musa (a.s.)'ı kurtardıktan sonra, Musa (a.s.) sordu:

- Yâ Rabbi! Sana bu nimetin için nasıl şükredeyim?
Bana bir yol lütfet.

Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

- **Lâ İlähe İllâllah** de.

Musa (a.s.), daha büyük ve zor bir şey isteyince, Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

- Yâ Musa! Yedi kat göklerle dünyayı terazinin bir kefesine koysan, bir kefesine de **Lâ İlähe İllâllah** kelime-i tevhidini koysan, hiç şüphesiz '**Lâ İlähe İllâllah**' ondan ağır gelir.

Mücahid şöyle der:

- Dört şey var ki, bunların Allah'a ulaşmasını hiçbir şey engelleyemez:

1. **Lâ İlähe İllâllah**, kelime-i tevhidi.
2. Kabul edileceğine inanılarak yapılan dua.
3. Ana-babanın evladına yapacağı dua.
4. Mazlumun zalim aleyhine yapacağı dua.

Rivâyete göre, sahabenin bazıları şöyle demiştir:

- Bir kimse, kalben inanarak ve tazimle, "**Lâ İlähe İllâllah**" derse, Allah Teâlâ onun dört bin günahını affeyler.

Denildi ki:

- Ya onun dört bin günahı yoksa?
- O zaman da aile efradının ve komşularının günahlarına keffâret olur.

Bir kimse, yedi şeye riayet eder ve buna devam ederse, Allah katında üstün, meleklerin yanında şerefli olur. Deniz köpüğü kadar olsa dahi, Allah Teâlâ onun günahlarını mağfired eyler. Kulluğun zevkine vasil olur, hayatı ve ölmü hayırlarla dolar.

1. Her neye başlar ise, başında besmele çekmelidir.

2. Her işin sonunda Allah'a hamd etmelidir.

3. Herhangi bir nedenle dilinden gereksiz ya da kötü bir söz çıkarsa hemen istiğfar etmelidir.

4. Herhangi bir işi filan zaman yapacağını taahhüt etse de, peşinden inşallah (Allah dilerse) şartını koymalıdır.

5. Kötü bir durumla karşılaştığında, *“Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâhi'l-aliyyi'l-azîm”* (Güç ve kuvvet, sadece yüce ve azim olan Allah'ındır.) demelidir.

6. Mal veya can hususunda bir musibetle karşılaştığında, *“İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn”* (Allah'tan geldik, yine O'na döneceğiz!) demelidir.

7. Gece-gündüz **“lâ ilâhe illâllah”** kelime-i tevhidini dilinden hiç düşürmemelidir.

Muâz b. Cebel, vefatına yakın bir sırada etrafına toplanmış bulunan topluluğa şöyle der:

- Biraz açılın. Resûlullah'tan işittiğim bir hadîsi size anlatmama mani olmayın. Siz de bu hadisi başkalarına anlatınız. Resûlullah (s.a.v.)'in şöyle dediğini işittim:

“Kim ki kalben inanarak ve ihlasla lâ ilâhe illâllah derse, cennete girer.”

Resûlullah (s.a.v.)'in bu hususta bir başka hadîs-i şerifi şöyledir:

“Bir kimseye vefatı anında, lâ ilâhe illâllah kelime-i tevhidi telkin olunursa o, cennete girer.”

Resûlullah (s.a.v.)’ın şöyle buyurduğu rivâyet edildi:

“Bir kimsenin, dünyadan ayrılırken son kelâmı lâ ilâhe illâllah olursa o, cennete girer.”

Câbir b. Abdullah yolu ile gelen bir rivâyette, Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz şöyle buyurdu:

- “Dikkatli olun; size Nûh’un oğluna verdiği emri naklediyorum. O, oğluna şöyle demişti:

- Sana iki şeyi yapmanı emrediyor, iki şeyi de yasak ediyorum. *Lâ ilâhe illallâhü vahdehü lâ şerîke leh* (Allah’tan başka ilâh yoktur. O birdir, eşi-ortağı yoktur.) Yer ve gök terazinin bir kefesine konsa, diğer kefesine de bu kelime-i tevhid ifadesi konsa, bu tesbih onlardan ağır gelir. Sübhâ-nallâhi ve bihamdihî tesbihini okumanı emrediyorum. Zira bu tesbih, meleklerin teşbihi, mahlûkatın duasıdır. Mahlûkat onunla rızıklanır. Allah’a bir varlığı ortak koşmanı da men ediyorum. Bir kimse, Allah’a bir şeyi ortak koşarsa, Allah cennetini ona haram kılar. Sana kibri ve böbürlenmeyi de yasak ediyorum. Zira kalbinde zerre kadar kibir bulunan bir kimse, asla cennete giremez.”

Hadiste şöyle anlatılmıştır:

Kim hulûs-i kalp ile inanarak **“Lâ İlâhe illâllah”** derse, cennete girer. Görüleceği üzere her şeyde ihlas ve samimiyet şarttır. Söyleyen ihlaslı ise, bu cümle onu günah işlemekten alıkoyar. Kişi bu cümleyi zikrettiği halde günahlardan geri durmuyorsa, o kimse ihlas sahibi değildir. Bu durumda, kelime-i tevhid o kimsenin yanında âdeti bir emanettir. Emanet ise gün gelir, geri alınır.

İman hususunda insanlar iki kısma ayrılır:

1. İmanı kendisine Allah'ın bir ihsanı olanlar.
2. İmanı kendisinde emanet olanlardır.

İmanı kendisine ihsan olarak verilenin alameti odur ki, kendisini günah işlemekten alıkoyar. Kulluk ve ibadete önem verir.

İmanı emanet duranın alameti ise, günah işlemekten sakınmaz, ibadet ve kulluğa da rağbet etmezler. Çünkü emanet olarak bulunulan bir yerde herhangi bir tedbir alınması söz konusu değildir.

Enes b. Mâlik, Resûlullah (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunu rivâyet etti:

“**Lâ İlâhe İllâllah** cennetin bedelidir.”

Bir başka hadiste, “Cennetin anahtarıdır” buyurmuştur.

Lâ İlâhe İllâllah, cennetin anahtarıdır. Ancak, anahtarın kapıyı açabilmesi için dış lazımdır.

Bu dışların başlıcaları şunlardır:

1. Her daim Allah'ı zikreden, günahlardan ve gıybetten beri kılınmış bir dil.
2. Allah'tan korkan, hasetten ve hıyanetten korunmuş temiz bir kalp.
3. Haramdan ve şüpheli şeylerden temizlenmiş bir mide.
4. Günahlardan sakınan ve her daim Rabbinin hizmetine adanmış uzuvlar.

Ebû Zer (r.a.) anlatır:

Bir defasında Resûlullah (s.a.v.)'a şöyle dedim:

- Yâ Resûlallah! Bana öyle bir amel öğret ki, bu amel cennete yaklaştırıp, cehennemden de uzaklaşmama vesile olsun.

“Kazaen bir kötülük (günah) işlersen, akabinde mutlaka bir iyilik yap. Zira, her bir iyiliğin sevabı on mislidir.”

- Yâ Resûlallah, “**Lâ İlâhe İllâllah**” demek iyilikler arasında mıdır?

- İyiliklerin en iyisidir, buyurdu.

Huzeyfe b. Yeman (r.a.) şöyle anlattığı rivayet edilir:

- Bir zaman gelecek, İslam’a bağlılık azalacaktır. O kadar ki, hiç kimse namaz nedir, oruç nedir bilmeyecek. Öyle ki o zamanın insanları şöyle diyecek:

- Bizden önce “**Lâ İlâhe İllâllah**” diyenler varmış, biz de diyoruz.

Huzeyfe’nin bu sözlerini dinleyenler, sordular:

- Onların “**Lâ İlâhe İllâllah**” demeleri kendilerine bir fayda sağlayacak mı?

- Evet! Bu teşbih onları cehennemden kurtarıp, cennete girmelerine vesile olacak.

“Yeryüzünde işlenen amellerin en faziletlisi üçtür:

a) İlim tahsili.

b) Allah yolunda cihad.

c) Helâl rızık kazanmak.

Zira ilim tahsil eden kimse Allah’ın sevdiği, Allah yolunda mücadele eden kimse, O’nun velî kuludur. Çalışıp helal rızık kazanan ise Allah’ın dostudur.”

Enes b. Mâlik, Resûlullah (s.a.v.)’in şöyle buyurduğunu rivayet etti:

- “Bir kimsenin ilim dallarından birinde ihtisas sahibi olması, Allah rızası için Ebû Kubeys dağı kadar altın infak etmesinden hayırlıdır.”

Abdullah b. Mübârek'e soruldu:

- Bir kimsenin ne zamana kadar ilmi öğrenmesi iyidir?
- Kendisine cehalet kötü, ilim öğrenmek iyi geldiği müddetçe!

Anlatıldığına göre, Abdullah b. Mübarek ölüm döşeğinde idi. Yanında ona ilmî konuları yazıp okuyan bir kişi bulunuyordu.

O esnada orada bulunan biri sordu:

- Yâ Abdullah! Ölüm anında da mı ilim tahsil ediyorsunuz?

İbn Mübarek şöyle cevap verdi:

- Kimbilir, belki de şu ana kadar bilmediğim bir mesele öğrenirim de bana faydası dokunur.

Muâz b. Cebel der ki:

- “İlmi tahsil ediniz. İlmin tahsili iyiliktir, aranması ibadet, müzakeresi tesbih, mütalaası cihad, cahile öğretilmesi sadaka, ehline ulaştırılması ise Hakk’a yakınlıktır. Şunun idrakinde olunuz ki ilim, cennete ulaştıran bir yoldur. İlim yalnızlıkta yoldaş, gurbetlikte arkadaş, halvette sırdaş, gizli yönlerde delildir. Yoklukta yardımcı, dostlar katında süs, düşmana karşı silahtır. Allah, toplulukları ilimle yüceltir ve onları hayırdan önder kılar. Öyle ki diğer milletler, onların eserlerinden istifade eder, işlerine uyulur. Melekler, ulemânın dostluğuna ehemmiyet gösterir, kanatları ile onları okşarlar. Denizdeki balıklar, yeryüzündeki kuşlar, denizin ve karanın yırtıcı ve evcil hayvanları, ezcümle bütün varlıklar, ilim sahipleri için istiğfarda bulunurlar. Zira ilim, kalpleri cehaletten kurtaran hayat, gözleri karanlıktan kurtaran kandil, bedenleri acziyetten kurtaran kuvvet-

tir. Kul, ilimle sâlih kimseler derecesine yükselir. Allah'tan sakınanlar zümresine dahil olur. Dünya ve âhirette üstün derecelere nail olur. İlim tefekkürdür, oruca bedeldir, ilim müzakeresi nafîle namaz yerine geçer. Akraba ve yakınlarla onunla kavuşulur. Helâl ve haram onunla bilinir. İlim, önderdir, rehberdir. Ameller ise ona tâbidir, ondan sonra gelir. İlme muhakkak ki bahtiyar kimseler nail olur, bedbahtlar ise ondan mahrum kalır.”

Hasan Basrî bir topluluğa şöyle nasihat etti:

- “İlim tahsilinden başka, Allah yolunda cihaddan daha şerefli bir şey bilmiyorum. Zira, ilim tahsil etmek, Allah yolunda mücahededen daha şereflidir. Bir kimse ilim tahsili maksadıyla evinden çıkarsa, melekler kanatları ile onu kuşatır. Gökyüzünde kuşlar, karada vahşî hayvanlar, denizde balıklar ona istiğfar ederler. Allah Teâlâ ona yetmiş siddik sevabı verir. Ey müslümanlar! İşte bu nedenlerden dolayı ilim öğrenmeye bakın... Ayrıca âlime ve ilim öğrettiğiniz kimseye tevazu gösteriniz. İlminizle, âlimlere karşı kibirlenmeyiniz. İlminizi düşkünlere karşı bir baskı aracı haline getirmeyiniz. İlminizi, devlet büyüklerine karşı muhalefet vesilesi yapmayınız. İlminizle, Allah'ın kullarına büyüklük taslamayınız. Bunları yaptığınız takdirde, Allah'ın gazabına maruz kalan ve bu nedenle yüzüstü cehenneme düşen zalim âlimlerden olursunuz. Öyle bir ilim talep ediniz ki, Allah'a ibadet etmenize mani olmasın. Allah'a öyle ibadet ediniz ki, ilim tahsili hususunda size zararı dokunmasın. Zira ilim ve ibadet ancak birlikte hayırlı olur. İlmi bırakıp sırf kuru kuruya ibadete yönelen, bu nedenle de derileri kemiklerine yapışıp da kılıçlarıyla halkın üzerine yürüyen kimseler gibi

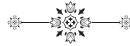
olmayınız. Eğer onlar, ilim öğrenmiş olsalardı, muhakkak ki öğrendikleri o ilimler, kendilerini yaptıkları işten alıko-yardı. Bilgisizce ve şuursuzca bir iş yapan, yolda ters giden kişi gibidir. Bu kişi hedefine ulaşmak için ne kadar yol almaya çalışsa da, o kadar uzaklaşmış olur. Ve yıktıkları, yaptıklarından daha fazla olur.

Bunları anlatan Hasan Basrî Hazretlerine birisi dedi ki:

- Yâ Ebâ Saîd, bu ilimleri kimden öğrendin?

Şöyle dedi:

- Bu ilimler uğruna yetmiş Bedir gazisi sahabi ile karşı-laştım. Bu ilim için kırk yıl gurbet ellerde gezdim.

Ebû Derdâ (r.a.) şöyle dedi:

“Ey insanlar! Bu ne hal! Âlimleriniz ölüp gitmektey-ken, cahilleriniz ilim öğrenmek istemiyorlar? İlim kaybol-madan bir şeyler öğreniniz. İlmin kaybolması, âlimlerin bu dünyadan göçmesi ile olur.”

Amr b. As, Resûlullah (s.a.v.)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etti:

“Allah, sebepsiz yere ilmi kaldırmaz. Bilakis ilim, âlim-lerin ölmesi ile kalkar. Bundan sonra hiçbir âlim kalmaz. Öyle ki halk, âlim kalmayınca kendilerine bilgisiz ve bece-riksizleri önder yapar. Sorarlar, o liderler de hevalarına göre cevap verirler. Böylece hem kendileri dalalete düşer hem de başkalarını dalalete sevk ederler.”

Abdullah b. Mübârek'e sordular:

- Allah Teâlâ sana, yatsı vakti öleceğini bildirmiş olsay-dı, o vakte kadar ne yapardın?

- Son nefesime kadar ilim öğrenirdim.

İbrahim Nehaî şöyle der:

- Fakih (ilim sahibi) daima namazdadır.

- Bu nasıl olur?

Şöyle dedi:

- Çünkü o, daima Allah'ı zikretmekte, helâli helal, haramı haram bilmektedir.

Âlimler, yaşadıkları devirlerin kandilleridir. Her âlim, kendi devri için bir kandildir. Öyle ki, çağdaşları onunla aydınlanırlar.

Salim b. Ebû Ca'd şöyle der:

- Ben bir köle iken, efendim beni üç yüz dirheme satın aldı ve sonrasında azat etti. Bunun üzerine hangi sanatı meslek olarak icra edeceğimi düşünürken, ilmi bütün mesleklere tercih ettim. Bunun üzerine, kısa zamanda öyle bir ilim ve irfan ile temayüz ettim ki, Emirü'l-mü'minin bir gün ziyaretime geldi. Fakat ben onunla görüşmeyi reddettim.

Bir gün Salih Merî, halifenin huzuruna çıkmıştı. Halife onu kendi tahtına oturttu. Bu nezaket üzerine Salih Merî şu sözleri etti:

- Hasan Basrî söylemiş, ne doğru söylemiş.

Bu sözleri duyan Emirü'l-mü'minin sordu:

- Hasan Basrî ne demiş?

Salih Merî şöyle anlattı:

- Hasan, "İlim, şerefli kimsenin şerefini artırır. Köleyi hürler mevkiine yükseltir" dedi. Yoksa ilmi olmasaydı, Salih Merî de kim oluyor ki, halifenin tahtına otursun.

Enes b. Mâlik'ten rivayet edilen bir hadiste Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“İlim Çin’de dahi olsa onu öğreniniz. Zira ilim öğrenmek her mü’min için farzdır.”

Avn b. Abdullah anlatır:

- Ebû Zer Gıfarî (r.a.)’ye birisi geldi ve şöyle dedi:

- Ben ilim öğrenmek istiyorum, ancak onu boşa çıkarıp hakkını verememekten korkarım.

Ebû Zer şöyle dedi:

- İlme yaslanmak, cehalete yaslanmaktan hayırlıdır.

Bu zât, Ebû Zer Gıfarî’nin yanından ayrılarak doğruca Ebû Derdâ (r.a.)’ya gitti, aynı şeyi ona sordu. Ebû Derdâ (r.a.) şu cevabı verdi:

- İnsanlar hangi hal üzere ölürlerse, öyle dirilirler. Yani, âlim âlim olarak, cahil de cahil olarak dirilir.

Aynı zât daha sonra Ebû Hüreyre’ye gitti ve aynı soruyu ona da sordu.

Ebû Hüreyre (r.a.) ona şöyle cevap verdi:

- Amel edememek korkusundan dolayı ilim öğrenmeyi terk etmekten daha büyük bir kayıp yoktur.

Ebû Hüreyre (r.a.)’nin rivayetine göre Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz şöyle buyurdu:

“Dinde fıkıh ilmini öğrenmek kadar daha şerefli bir şeyle Allah’a ibadet edilemez. Fıkıh ilmiyle temayüz etmiş bir kimse, şeytan için bin âbiddeden daha zorlu ve çetindir. Her şeyi ayakta tutan bir dayanak vardır; dini ayakta tutan dayanak da fıkıh ilmidir.”

İlmi İle Amel Etmek

Enes b. Mâlik (r.a.)’ten gelen bir rivâyette, Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

- Âlimler, yöneticilerin haksız uygulamalarına çanak tutmadıkları sürece Allah’ın kulları üzerinde peygamberlerin vekilleridir. Dünyevî ihtiraslarına köle olmuşlarsa, peygamberlere haksızlık etmiş olurlar. Bu takdirde onlardan ayrılınız, şerlerinden kendinizi koruyunuz.

Ebû Derdâ (r.a.) şöyle anlatır:

“Kişi öğrenci olmadıkça, âlim olamaz. İlmi ile amel etmedikçe de bihakkın âlim olamaz. Bilmeyene bir defa yazıklar olsun. Bilip de bildiği ile amel etmeyene, yedi defa yazıklar olsun.”

“Ben kıyamet günü “Yâ Üveymir, ne öğrendin?” denilmesinden korkmuyorum. Asıl korktuğum husus, kıyamet günü bana:

- Yâ Üveymir! İlminle ne gibi ameller işledin? sorulmasıdır.”

İsâ (a.s.)’nın şöyle dediği anlatılır:

“Öğrenen, öğrendikleri ile amel eden ve öğrendiklerini öğreten, sema ehli tarafından Azîm diye çağırılır.

Ömer b. Hattab (r.a.), Abdullah b. Selâm (r.a.)’a şöyle sordu:

- İlim erbabı kimlerdir?
- İlmi ile amel edenlerdir.
- İnsanların sînelerinde/göğüslerinde ilmi bitiren nedir?
- Tamahtır.

İsâ (a.s.)’ın şöyle dediği rivâyet olunur:

“Körün taşıdığı lambanın kendisine ne faydası var? Bu lambanın ışığından sadece başkaları aydınlanır. Dışarıda

yanan bir lambanın, karanlık bir eve ne gibi bir yararı olabilir? Amel edilmeyen hikmetli sözlerin kişiye ne faydası olabilir! Hepsi meyve vermedikten sonra, ağaçların çokluğunun ne faydası var ki? Hepsi mürşid olmadıktan sonra, âlimlerin çokluğundan ne fayda hasıl olur ki?

Evzâî der ki:

“Bildigi ile amel eden, bilmediklerini Allah’ın lütf-u keremi ile öğrenir.”

Sehl b. Abdullah şöyle der:

“Bütün insanlar ölüdür, âlimler müstesnâ. İlmi ile âmil olanlar hariç, bütün âlimler sarhoşurlar. İlmi ile âmil olanlar da aldanmamışlardır, muttaki olanlar müstesnâ.”

Resûlüllah (s.a.v.)’ın şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Her âlimin yanında oturmayınız. Ancak sizi beş şeyden uzaklaştırıp, şu beş şeye davet edenler müstesna: Şüpheden kesin imana, kibirden tevâzua, düşmanlıktan nasihate, dünyevileşmekten zühde davet eden âlimlerdir.”

Ali b. Ebî Talib (r.a.) şöyle der:

“Âlimler malik oldukları ilim ile amel etmeyince, cahiller onlardan bir şey öğrenmek istemez. Şurası muhakkak ki âlimler, ilimleri amil olmazlarsa, bu ilimlerinin ne kendilerine ne de bir başkalarına faydası dokunur. Zira ilim tahsil etmek, ona sevgi ve hürmet beslemekle olur. Nitekim bize ulaşan bir haber şöyledir:

Eski kavimlerden birinde, bir zât, sandıklarca kitap toplayıp çok ilim tahsil etmişti. Allah Teâlâ zamanın peygamberine şöyle vahyetti:

- O zâta söyle, o topladığı kitapların bir mislini daha toplasa ve yine bir o kadar ilim tahsil etse, onların bir fay-

dasını göremez. Tâ ki, şu üç hususla amel edinceye kadar:

1. Dünyaya ve dünyevi hazlara tamah etmemek. Zira dünya, mü'minlerin yeri değildir.

2. Şeytanın vesveselerine aldanmamak. Zira o, mü'minlerin dostu değildir.

3. Mü'minlere eziyet ve haksızlık etmemek. Zira mü'minlere eziyet ve haksızlık etmek, kâmil bir mü'minin şanından değildir.”

Süfyan b. Uyeyne (r.a.) anlatır:

“Cehaletin insanlara hoş gelmesi imkânsızdır. İnsanların en âlimi o kimsedir ki, bildiğiyle amel eder. Bildiği halde gereğini işlemeyen kimse cahildir.

- Cahilin yetmiş günahı affedilir ama âlimin bir günahı dahi affedilmez.”

Bir haberde anlatılır:

Melekler şu üç şeye hayret ederler:

1. Fâsık bir âlimin, yapmadığı şeyi ahaliye anlatmasına.

2. Günahkâr kimselerin mezarlarının süslenmesine.

3. Tabut üzerine yapılan süslü işleme ve törenlere.

Şu üç sınıf insanın pişmanlığı büyük olur:

1. Bir efendinin kıyamet günü salih kölesi cennete gittiği halde, kendisinin cehenneme gitmesi.

2. Varlıklı bir kimse, malından Allah'ın hakkını vermez. Kendisi ölür, vârisleri hisselerine düşen o maldan infak ederler ve Allah rızası için harcarlar. Dolayısıyla vârisleri kurtuluşa ererler ancak malın ilk sahibi cehenneme girer.

3. İnsanlara anlattıkları ile kendisi amel etmediği için, onu dinleyip tutanlar cennete gittiği halde kendisi cehenneme giden kötü âlimlerdir.

Adamın biri bir gün Hasan Basrî'ye gelerek "Fakihlerimiz şöyle diyor, böyle diyor!" diye anlattı. Bunun üzerine Hasan Basrî şöyle cevap verdi:

- Sen hiç gerçek fakih gördün mü? Hakiki bir fakihin vasıfları şunlardır:

Dünyaya aldanmaz, tamah etmez. Âhireti için hazırlık yapar. Günahlarını görür. Rabbine ibadete müdavidir.

Ali b. Ebî Talib (r.a.) şöyle der:

- İslâm'ın ayakta kalması dört şeyle olur:

Yakîn, adalet, sabır ve cihat.

Bilginler, bu dört şeyi şöyle açıkladılar:

1. Yakîn iki türlüdür:

a) Sadece Allah rızası yolunda iyilikte bulunmak.

b) Allah'ın vaadine kesin olarak inanmak. Bu ise rızıktır.

2. Adalet de iki türlüdür:

a) Eğer, üzerinde bir hak var ise istenmeden onu telafi etmelidir.

b) Bir başkasında hakkı varsa, ona yumuşak muamelede bulunmalıdır.

3. Sabır. Bu da iki türlüdür:

a) Allah Teâlâ'nın farz kıldığı emirleri yerine getirmekte sabretmek.

b) Allah Teâlâ'nın yasakladığı şeylerden kaçınmakta sebatkâr olmak ve sabretmek.

4. Cihat. Bu da iki türlüdür:

a) Her şart ve durumda düşmandan gafil olmamak. Bu düşman şeytandır. Sen onu unutsan bile o seni unutmaz.

O, bir kurt gibidir. Daldığı sürüde hangi koyunu gafil bulursa onu yakalar.

b) Âdemoğlunun başına gelen fitnelerin birçoğu dünyalık yüzündendir. Bu sebeple az malla yetin. Tâ ki, seni aldatmasın.

Rivâyet edildiğine göre Şakik, Hâtem Esam’a şöyle demiştir:

- Ne zamandan beri bana gelip gidersin?

- Otuz senedir.

- Bu otuz senede ne öğrendin?

Hâtem bu soruyu şöyle cevaplandırdı:

- Altı şey öğrendim ki bunlarla amel edersem, beni dünya fitnesinden beri kılar, felaha çıkarırlar.

Bunun üzerine Şakik şöyle dedi:

- Onları, bana da söyle. Belki ben de onlarla amel edip kurtulurum.

Hâtem şöyle anlattı:

- Birincisi şudur:

وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا

“Yeryüzünde rızkı Allah’a ait olmayan hiçbir canlı yoktur...” (Hûd 6)

Bu âyet-i kerimeyi okudum. Kendimi de o canlılar arasında gördüm. Hepsinin rızkını Allah takdir ediyor. Bundan benim için ayrılan rızkın mutlaka bana geleceğini anladım. Allah Teâlâ kocaman filin rızkını verdiği gibi küçücük sivri sineğin de rızkını vermektedir. İşte bu hakikat karşısında, geçim için endişelenmeyi bir kenara bırakıp, bütün işlerimi Allah’a havale ederek ibadetle meşgul oldum.

Şakik bunu dinledi:

- Bu öğrendiğin şey ne kadar güzel. Peki ikincisi nedir?
Hâtem şöyle anlattı:

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ

“Mü'minler ancak kardeşirler...” (Hucurat 10)

Bu âyet-i kerimeye baktım. Gördüm ki bütün mü'minler bana kardeşir. Kardeşin ise kardeşine şefkatli davranması gerekir. İnsanlar arasına giren düşmanlık ve nifakın temeli kıskançlıktır, hasettir. Bu sebeple doğuda bir mü'min kardeşime bir sıkıntı gelse, sanki o sıkıntı bana gelmiş gibi üzülürüm. Yine doğuda bir mü'min kardeşim bir iyiliğe mazhar olsa, en az onun kadar sevinirim.

- Bu öğrendiğin şey de çok güzel. Üçüncüsü nedir peki?
Hâtem anlattı:

- Gördüm ki, her insanın bir sevdiği var. Sevenin sevdiğine muhabbetini açması, ona yönelmesi icap eder. Hal bu iken Allah'a ibadeti sevgili edindim. Kalan sevdiklerimin hepsi benden uzaklaştılar. Yalnız, Allah'ın sevgisi kaldı. Çünkü kabirde, mahşerde ve sıratda Allah'ın sevgisi benimle beraberdir. Durum böyle olunca, bütün sevdiklerimi bıraktım. Allah'ın sevgisini sevgili bildim.

Bunları dinleyen Şakik:

- Bu anlayışın da güzel. Dördüncüsü nedir? diye sordu.
Hâtem anlattı:

- Gördüm ki, her insanın bir düşmanı var. Düşmanın da düşmanlık yapması normaldir. Onun düşmanlığından korunmak gerekir. Bu durumda ben, kâfiri ve şeytanı düşman bildim. Lâkin kâfirin düşmanlığı kolaydır. Benimle

çarparır; beni öldürürse şehit olurum. Eğer ben onu öldürsem, mükâfata nail olurum. Ama heyhat, şeytanın düşmanlığını daha çetin buldum. Ben onu göremiyorum lakin o beni görüyor. Beni kendisi ile beraber ateşe sürüklemek istiyor. Hal böyle olunca yaşadığım sürece başkalarının düşmanlığını önemsemedim, onun düşmanlığına karşı mücadele ettim.

Şakik onun bu anlayışını da beğendi ve:

- Ne güzel anlamışsın. Beşincisi nedir? diye sordu.

Şöyle anlattı:

- Gördüm ki her insanın bir evi var. Bu evin de imar edilmesi icap eder. Ben de evimin kabir olduğunu düşünüp onun imarı ile meşgul oldum. Şakik bunu da beğendi ve:

- Bunu da güzel anlamışsın. Altıncısı nedir?

Hâtem anlattı:

Gördüm ki her şeyin bir alıcısı var. Benim alıcımın da ölüm meleği olduğunu idrak ettim. Bana ne zaman geleceğini bilmiyorum. O yüzden kocasının evine gidecek gelin gibi hazırlanmaya başladım. Ne zaman gelse, hazırım.

Şakik şöyle dedi:

- Bu anlattıkların çok güzel nasihatler. Bunları kim yarsa kurtuluşa erer.

Abdurrahman b. Ebî Leylâ şöyle demiştir:

Biri Resûlullah (s.a.v.)’a geldi ve şöyle dedi:

- Ben devemi salı vererek mi Allah’a tevekkül edeyim, yoksa bağlayarak mı?

Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Deveni bağla ve Allah’a tevekkül et.”

Bazı büyük zâtlar şöyle dedi:

- Allah dostlarının üç güzel hasleti vardır:

1. Her şeyde Allah'a güvenmek.
2. Her şeyde Allah'a muhtaç olduğunu bilmek.
3. Her şeyde Allah'ın rızasını düstur edinmek.

Fudayl b. Iyaz şöyle der:

İnsanlara, insanların en sevimli geleni kendilerinin den bir şey istemeyip onlara karşı gözü tok olandır.

İnsanlara, insanların en sevimsiz geleni de onlara muhtaç olandır; onlardan bir şey isteyendir.

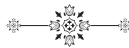
İnsanların Allah'a en sevimli olanı, ihtiyaçlarını yalnız O'na arz edip; yalnız O'ndan isteyendir.

İnsanların Allah'a karşı en sevimsiz olanı, O'na karşı kibirlenip O'ndan bir şey talep etmeyendir.

Lokman Hekîm'in, vefatına yakın oğluna şöyle tavsiyede bulunduğu anlatılır:

- Şimdi sana altı tavsiyede bulunacağım. Öncekilerin de, sonrakilerin de ilmi bundadır. Şöyle ki:

1. Dünyadaki ömrün kadar dünya ile meşgul ol.
2. Allah'a ne kadar muhtaç isen, o kadar ibadet et.
3. Âhirette nasıl bir makam istiyorsan, o kadar amel et.
4. Cehennemden kurtulduğun açıkça belli oluncaya kadar, boynunu ondan kurtarmaya bak.
5. Allah'ın azabına ne kadar dayanabilirsen, o kadar günaha cüret et.
6. Rabbine karşı bir günah işlemeyi dilediğin zaman, Allah'ın görmediği, meleklerin bulunmadığı bir mekân bul...

Bazı zâtlara denildi ki:

- Tevekkülle yakîn arasındaki fark nedir?

Şöyle anlattılar:

- Yakîn, âhirete dair sebeplerin tümünde Allah Teâlâ'nın gücünü ve kudretini tasdik etmektir. Tevekkül ise dünyaya ait sebeplerin tümünde, Allah Teâlâ'nın gücünü ve kudretini tasdik etmektir.

Bilindiği gibi, tevekkül iki çeşittir. Biri rızık içindir, bunun için yan gelip yatılmaz. Rızık çalışmadan beklemek caiz değildir.

Diğeri iyiliğin karşılığını istemektir. Bu hususta, insanın Allah'ın sevap vaadine inanması lazım gelir. Ayrıca, yaptığı iyilik kabul olacak mı olmayacak mı, bunu yalnızca Allah bilir. İyilik yaparken en önemli amil, niyettir.

Ata b. Yesar, Yala b. Müne'den naklen anlatır:

Biz Hz. Ali (r.a.)'nin yakınlarından birileri ile buluştuk. Dedik ki:

- O şu anda cihad eden biridir. Onu öldürmek isteyenler olabilir. Ona bir zarar gelebilir.

Bundan sonra, kapısında nöbet tutmaya başladık. Bir ara namaza çıktı, bizi görünce sordu:

- Burada ne yapıyorsunuz?

- Seni bekliyoruz, yâ Emîre'l-mü'minîn. Çünkü sen, cihad eden bir kimsesin. Sana bir zarar gelmesinden korkarız.

Sordu:

- Beni göktekilerden mi koruyorsunuz, yoksa yerdekilerden mi?

Dedik ki:

- Elbette yerdekilerden yâ Emîre'l-mü'minîn... Gök eh-linden nasıl koruyabiliriz? Bunun üzerine Hz. Ali şöyle dedi:

- Allah Teâlâ'nın takdir etmediği hiçbir şey gökte de, yerde de vuku bulmaz... Herkes için görevli iki melek vardır. Eceli gelinceye kadar, her şeyi ondan uzaklaştırırlar. Eceli gelince de onu kaderi ile baş başa bırakırlar.

Kıyamet günü kitabı sağından verilecek bir kul getirilir. Onun kitabında hac, umre, cihat, zekât, sadaka vb. iyilikler görülür. O kul, içinden şaşırarak şöyle der:

- Ben böyle ameller işlemedim. Amel defterimde böyle ibadetlerin olmaması gerekirdi. Bu amel defteri benim olmasa gerek.

Bunun üzerine Allah Teâlâ şöyle buyurur:

- Bu senin kitabındır. Çünkü sen, malım olsaydı, hacca gitseydim. Gücüm kuvvetim olsaydı cihad etseydim, derdin. Bu niyet ve duaların nedeniyle bu amelleri işlemiş gibi sevabını sana takdir ettim.

Fakih anlatıyor:

Nice uykuda olanlar vardır ki, gece namazı kılanların sevabına nail olur. Nice ayık olup namaz kılanlar vardır ki, uyuyanlardan sayılır.

Bunun izahı şudur:

Bir kimse ki, seher vakti kalkıp abdest almak, tanyeri ağarınca kadar namaz kılmak âdetidir. Ama uyku basar,

uyur kalır. Sabah uyanınca da üzülür. Böylece o, namaz kılanlardan sayılır. Niyetine göre, gece kalkıp namaz kılan gibi ona tam sevap verilir. Diğerine gelince, gece namazına kalkmak âdeti değildir. Sabah olduğunu sanıp kalkar, abdest alıp mescide gider. Sabah namazı vakti olmadığı için bekler. Bu arada içinden şöyle der:

- Vaktin girmediğini bilseydim, yatağımdan çıkmazdım.

İşte durumu böyle olan da, ayık olduğu halde uyuyan kimse gibidir.

Haccın Fazileti

Abdullah b. Abbas (r.a.) şöyle dedi:

Bir defasında Resûlüllah (s.a.v.) ile Mina'da bulunuyorduk. Yemen'den bir heyet, Resûlüllah (s.a.v.)'e geldi ve şöyle dediler:

- Analarımız ve babalarımız sana feda olsun ya Resûlallah! Bize haccın faziletlerini anlatır mısınız?

Resûlüllah (s.a.v.) **“Peki, anlatayım”** diyerek şöyle söze başladı:

“Bir kimse, hac ve umre niyeti ile evinden çıktığı vakit, adımlarını attığında sonbaharda ağaç yaprakları nasıl dökülürse, onun günahları da öylece dökülür. Medine'ye gelerek, bana selam verip benimle musâfaha ettiğinde, melekler de selam verip onunla musâfaha ederler. Zülhuleyfe'ye gelip yıkandığında, günahlarından arınmış olur.

İlk yeni elbise giydiği vakit, Allah Teâlâ onun güzel amellerini yeniler.

Lebbeyk, Allahümme Lebbeyk dediği zaman, Rabbi de ona, *“Lebbeyk ve sadeyk / sesini duyuyorum, seni görüyorum”* cümlesi ile karşılık verir.

Mekke'ye girip tavaf ettiği, Safa ile Merve arasında sa'y ettiği zaman, Allah Teâlâ ona çok hayırlar ulaştırır.

Arafat'ta vakfeye durduklarında, seslerini yükselttikleri zaman, Allah Teâlâ yedi semânın meleklerine, onları överek gösterir. Şöyle buyurur:

- Ey benim meleklerim! Görmüyor musunuz benim kullarım uzak mahallerden benim için gelmişler. Saçları dağınık, toz toprak içindeler. Mallarını harcamışlar, bedenleri yorulmuş. İzzetime, celalime yemin olsun, onların kötülerini de iyilerinin hatırına binaen affedeceğim. Hepsinin günahlarını, analarından yeni doğmuşçasına bağışlayacağım.

Şeytan taşladıkları, başlarını tıraş ettikleri, Kâbe'yi ziyaret ettikleri zaman, Arş'ın içinden şöyle bir ses yükselir:

- Bağışlanmış olarak dönünüz. Güzel ameller işlemeye devam ediniz!...

Müminlerin halîfesi, Hazreti Ali (k.v.) anlatır:

- Resûlullah ile birlikte Allah'ın Beyt-i Haram'ını tavaf ediyordum. Bir ara Allah Resûlüne dedim ki:

- Anam-babam sana feda olsun ya Resûlallah, bu Beyt nedir?

Allah Resûlü bana cevaben buyurdular ki:

- Yâ Ali, şanı mübarek ve yüce olan Allah bu Beyti benim ümmetimin günahlarına keffâret olması için dünyada inşa etti...

Ben tekrar sordum:

- Anam-babam sana fedâ olsun yâ Resûlallah, bu Hacer-i esved nedir?

Allah Resûlü buyurdular:

- O bir cevherdir ki, aslında cennette idi. Allah onu oradan dünyaya indirdi. Önceleri onun güneş ışığına benzer bir rengi vardı. Sonraları müşriklerin elleri değdikçe rengi değişti, siyahlığı arttı.

Abbas b. Mirdâs (r.a.) anlatır:

- Bir defasında Resûlullah (s.a.v.), bir arefe günü akşamı ümmetine rahmet ve mağfiret niyazı ile çokça dua etmişti. Duayı o derece uzattı ki, Rabbi kendisine icabet etti ve şöyle buyurdu:

- Ümmetinin, birbirlerine olan kul hakları hâriç, bütün günahlarını bağışladım. Onları affettim.

Fakat Resûlullah (s.a.v.) duasına devam ederek şöyle dedi:

- Yâ Rabbi, muhakkak ki Sen, bir zalimin zulmüne karşılık bu mazluma hayırlar ihsan etmeye kadirsin!

Ancak, o akşam bu duanın cevabını alamadı. Ertesi günü, Resûlullah (s.a.v.) Müzdelife’de duasını tekrarladı. Rabbi ona orada icabet etti ve şöyle buyurdu:

- Ben onları bağışladım!

Bu sırada Resûlullah (s.a.v.) tebessüm etti. Onun tebessüm ettiğini gören ashâb sordu:

- Yâ Resûlallah, şimdiye kadar tebessüm etmediniz. Şu an tebessüm etmenizin hikmeti nedir?

Allah Resûlü cevaben buyurdular ki:

- Allah’ın düşmanı şeytanın hareketinden dolayı tebessüm ettim. Zira o, Allah’ın benim ümmetimi bağışladığını öğrenince üzüntüsünden kahru perişan oldu ve yüzüne gözüne kum serpti...

Ebû Hüreyre (r.a.)’den gelen bir rivayette Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Kim Allah için hacceder de kötü söz ve davranışlardan sakınır ve günahlara sapmazsa -kul hakları hariç- annesinin onu doğurduğu günkü gibi günahlardan arınmış olarak döner.”

Ömer b. Hattab (r.a.) şöyle dedi:

“Kim ki, sadece Allah’ın rızasını umarak Kâbe’yi ziyarette gelir ve güzelce ziyaretini yaparsa sanki anasından yeni doğmuşçasına günahlarından temizlenir.”

Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Şeytanın arefe gününden başka bir günde, daha zelil, daha hakir, daha küçük ve daha öfkeli olduğu görülmemiştir. Bu, Allah’ın rahmetinin inmesinden ve Allah’ın büyük günahları bağışlamasından dolayıdır. Daha önce bu şekilde asla görülmemiştir. Yalnız Bedir Muhârebesi’nde böyle görülmüştür. Çünkü şeytan o zaman, Cebrâil Aleyhisselam’ı (düşmana karşı) melekleri saf yaparken görmüştü.”

Ömer b. Abdülaziz (r.a.) Allah Teâlâ’nın, Kâbe’nin fazileti hakkında Musa (a.s.)’ya vahyini anlatır:

Bir defasında Musa (a.s.) Allah’a şöyle niyâzda bulunarak sordu:

- Yâ İlâhe’l-âlemîn, hac nedir?

Allah buyurdu:

- Hacc, benim beytimi ziyaret etmek, halîlim İbrâhim’in inşa ettiği haremime hürmet göstermektir. Yeryüzünün dört bir yanından benim kullarım oraya gelirler. Orada telbiye ve tehlillerle bana yakınlaşırlar. Tıpkı bir kölenin efendisinin emrine hazır olup, bunu diliyle de ifade etmesi gibi...

Musa (a.s.) yine sordu:

- İlâhî, senin Beytini ziyaret etmelerine karşılık onlara vereceğin mükâfat nedir?

Allah Teâlâ buyurdu:

- Onların günahlarını bağışlayacağım. Hattâ kendilerini komşuları ve akrabaları için şefaâtçi tayin edeceğim.

Musa (a.s.) bir daha sordu.

- İlâhî, onların temiz kazançları yoktur. Kalpleri de pek temiz değildir...

Allah Teâlâ buyurdu:

- Ben onların iyilerinin hatırına binaen kötülerini bağışlayacağım...

Ebû Said El-Hudrî (r.a.) anlatır:

- Biz, Hz. Ömer'in halife oluşunun ilk senesi beraberce hacca gitmiştik. Hac esnasında, halife, bir ara Hacer-i esvedin karşısında durarak ona hitaben şöyle dedi:

- Biliyorum ki sen bir taşsın. Ne zarar, ne de fayda verirsin. Eğer Resûlullah'ın seni öptüğünü görmeseydim, seni asla öpmezdim.

Bu sırada Hz. Ali (k.v.) de yanımızdaydı. Halifenin bu sözleri üzerine dedi ki:

- Böyle söyleme, ey müminlerin halifesi! Zira Allah'ın izniyle onun zararı da olur, faydası da. Eğer sen Kur'an'ı okuyan ve onda olanları bilen birisi olmasaydın sana böyle itiraz etmezdim...

Hz. Ali'nin bu sözleri üzerine Hz. Ömer de şöyle sordu:

- Ey Hasan'ın babası! Allah'ın kitabında bunun izâhı nedir?

Bunun üzerine Hz. Ali (r.a.) şu âyeti okudu:

وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ
وَأَشْهَدَهُمْ عَلَى أَنْفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَىٰ

“Bir de Rabbin, Âdemoğullarından, bellerindeki zürriyetlerini alıp da onları kendi nefislerine şahit tutarak: Ben sizin Rabbiniz değil miyim?” dediği vakit, “pekâlâ Rabbimizsin, şahidiz” dediler. (Bunu) kıyamet günü “Bizim bundan haberimiz yoktu.” demeyesiniz diye (yapmıştık).” (Araf 172)

İşte onlar Rabbe kulluğu böylece ikrar ettiler. Allah da onların bu ikrarını bir deri üzerine yazdı. Sonra da hacet-ül esvedî çağırarak o deriyi ona koydu. İşte bu hâli ile o taş, Allah'ın emindir. Kıyamet günü kendisine gelenler lehinde şahitlik yapacaktır...

Hz. Ali'nin bu açıklamaları üzerine Hz. Ömer de şöyle dedi:

- Ey Hasan'ın babası, Allah'ın sana vermiş olduğu ilim az değildir...

İbni Abbâs (r.a.)'ın gözleri görmez olduktan sonra şöyle dediği rivâyet edilir:

- Yürüyerek hac etmediğime pişmanlık duyduğum kadar hiçbir şeye pişmanlık duymadım. Zira işittim ki Yüce Allah şöyle buyuruyor:

يَأْتُوكَ رَجَالًا وَعَلَى كُلِّ صَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ
عَمِيقٍ

“...Gerek yaya olarak, gerek uzak yollardan gelen yorgun develer üzerinde sana gelsinler.” (Hac 27)

Mesafe yakın olduğu takdirde yaya olarak hacca gitmekte bir sakınca yoktur. Bu takdirde en faziletlisi de budur. Ancak, mesafe uzak ise bir binekle gitmek daha faziletlidir. Zira uzun müddet yol yürüyen birisi yorulur. Yol

yürümenin getirdiği yorgunluk ve meşakkat sebebiyle kendisinde huysuzluk baş gösterebilir. Eğer böyle bir şeyden endişe yoksa yürüyerek hacca gitmek daha faziletlidir.

Hasan Basrî (r.a.) şöyle der:

“Melekler hacıları karşılarlar, develer üstünde gelenlere selam verirler. At ve katırla gelenlerle musâfaha ederler. Yaya­larla da kucaklaşırlar.”

Dahkâk (r.a.)’ın rivâyetine göre Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

- Hangi müslüman olursa olsun, sırf Allah yolunda savaşmak gayesiyle evinden çıkar da daha harbe katılamadan ölürse, o şefaattçidir. Yine hangi müslüman olursa olsun, sırf hac ibadetini edâ etmek ve Kâbe’yi ziyarette bulunmak maksadıyla evinden çıkar da daha Kâbe’ye varamadan rahmet-i rahmana kavuşursa, Allah Teâlâ cenneti ona vacib kılar.

Bu mevzuda Resûlullah (s.a.v.)’in buyurmuş olduğu diğer hadisler şöyledir:

“Allah’ım! Hac edenleri bağışla, onların bağışlanmasını istediklerini de bağışla!”

“Mescidimde kılınan bir namaz, Mescid-i Haram hâriç, başka mescidlerde kılınan bin namazdan efdaldır. Mescid-i Haram’da kılınan bir namaz da diğer mescidlerde kılınan yüz bin namazdan efdaldır.”

“Mescid-i Haram hariç, benim şu mescidimde kılınan bir vakit namaz, başka yerlerde kılınan onbin vakit namaza denktir. Diğerlerine nazaran, Mescid-i Haram’da bir vakit namaz, yüzbin namaz yerine geçer. Sırf Allah rızası için kılınan bir namaz, diğer namazlara nazaran ikiyüzbin namazdan daha üstündür.”

“Güzelce abdest alıp, sonra iki rekât namaz kılan ve

namaza bütün rûhu ve benliği ile yönelen bir müslümana cennet vâcib olur!”

Yezid b. Bişr ve İbni Ömer (r.a.)’den şöyle rivayet etmiştir:

Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“İslam şu beş şey üzerine kurulmuştur:

1. Allah’tan başka ilah olmadığına ve Muhammed’in Allah’ın Resulü olduğuna şehâdet etmek.

2. Namaz kılmak.

3. Zekât vermek.

4. Ramazan orucu tutmak.

5. Allah’ın beytini (Kâbe’yi) hacctemek.”

Said b. Museyyeb (r.a.)’den, Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Allah Teâlâ, üç kimseyi, bir hac sebebiyle cennete koyar:

Haccı vasiyet eden, bu vasiyeti para vererek yerine getiren, vasiyet eden kişi namına hac yapan. Umre ve cihadda da durum aynıdır.”

En iyisini Allah Teâlâ bilir.

Allah Yolunda Cihad

Ebû Hüreyre (r.a.), Resûlullah (s.a.v.)’ın şöyle buyurduğunu anlattı:

“Allah yolunda yoldan kalkan tozla, cehennem dumanı aynı kul üzerinde bulunmaz. Cimrilikle iman da aynı kalpte yer almaz.”

Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Allah yolunda, sabahtan öğlene kadar, yahut öğlenden akşama kadar çarpışmak, yerden ve yerin üs-

tünde bulunanların tümünden daha hayırlıdır. Kişinin savaşta ön safta harbetmesi, altmış yıllık ibadetten daha faziletlidir.”

İbni Abbas (r.a.) anlatır:

- Bir defasında Resûlullah (s.a.v.), Abdullah b. Revâha'yı bir bölük askerle cepheye göndermişti. O gün de günlerden cuma idi. Bu sebeple, Hz. Abdullah, cuma namazını Resûlullah (s.a.v.) ile birlikte kılıp ondan sonra yola çıkmayı düşündü. Böylece kendisi kaldı. Fakat birlikteki diğer askerler sabahleyin erkenden yola çıktılar. Hz. Abdullah da cumadan sonra yola çıkıp onlara yetişmeyi düşünüyordu. Resûlullah (s.a.v.) onu namazda görünce sordu:

- Neden arkadaşlarınla birlikte erkenden gitmedin?

Abdullah bin Revâha Hazretleri:

- Sizinle birlikte namaz kılıp, sonra onlara katılmak istedim, dedi.

Resûlullah:

- Yeryüzünde bulunan şeylerin tamamını infak etsen, onların erken çıkışlarındaki fazileti elde edemezsin, buyurdu.

Selmân-ı Fârisî (r.a.) şöyle der:

- Deniz kenarında bir gece nöbet tutmak, kişinin kendi evinde geceyi namazla, gündüzü de oruçla geçirmiş olduğu bir aydan daha hayırlıdır. Allah yolunda, düşmana karşı nöbet tutarken ölen kimseyi Allah kabir azabından ve kıyâmet korkusundan emin kılar. Bundan başka, kıyâmete kadar amel defterine devamlı sevap yazılır. Ayrıca nöbet tutarken şehit düşen birisinin kabrini ziyaret etmek, kıyâmete kadar nöbet tutmak gibidir.

Bir defasında Resûlullah (s.a.v.), ashâbdan bir topluluk ile oturmuş sohbet etmekteydi. Bu sırada sahâbîler kendisine çeşitli konularda sorular sordular. Allah Resûlü (s.a.v.) de soruları şöyle cevaplandırdı:

- Yâ Resûlallah, İslâm nedir?

- **Güzel söz söylemek, selam vermek ve yemek yedirmektir.**

- Müslümanların hangisi daha üstündür?

- **Dilinden ve elinden müslümanların emniyette olduğu kimse...**

- Hangi namaz daha faziletlidir?

- **Kıyamı daha uzun olan...**

- Hangi sadaka daha faziletlidir?

- **Geçim sıkıntısı çekip fakirlikten korktuğun halde verdiğin sadaka...**

- İmanın hangisi daha faziletlidir?

- **Güzel ahlak ve sabır ve hoşgörüyü dayanan iman...**

- Hangi cihad daha faziletlidir?

- **Çarpışmanın şiddet ve dehşetinden, atının kişneyip, bu uğurda kanının aktığı cihat...**

- Hangi can daha faziletlidir?

- **Dünyevî emelleri ve arzuları en fazla bağlı olan.**

İbn Abbas (r.a.) anlatır:

Bir kimse Allah yolunda kullanılmak için bir at bağışlasa, malıyla, canıyla Allah yolunda cihad eden gibi sevap kazanır.

Bir kimse, Allah yolunda bir kılıç verse, kıyamet günü o kılıç konuşarak gelir ve şöyle der:

- Ben falanın kılıcıyım. Bugüne kadar hep cihad ettim.

Bir kimse, Allah yolunda bir ok verse, Allah Teâlâ onu saklar. Halkın önüne sevap olarak Uhud dağı büyüklüğünde gelir.

Bir kimse, bir mücahidi bineğe kavuşturursa, kıyamet günü bu iyiliği kendisi için bir bayrak olur.

Bir kimse, Allah yolunda bir kalkan verse, Allah Teâlâ onu kendisi ile cehennem arasında koruyucu yapar.

Bir kimse, Allah yolunda düşmana vurmuş olsa, vuruşunu Allah Teâlâ kıyamet günü önünü gösteren bir nur kılar. Misk gibi kokarak kıyamet günü gelir. Onun bu güzel kokusunu, orada bulunan bütün insanlar alır.

Bir kimse, Allah yolunda cihad eden kardeşine su ikram etse, Allah Teâlâ onu ağzı miskle mühürlü kaplardan içirir.

Bir kimse, Allah yolunda bir kardeşini ziyaret etse, Allah Teâlâ onun her adımına sadaka sevabı verir. Bir derecesini yükseltir, bir günahını bağışlar.

Bir kimse, Allah yolunda cihad için bir at beslerse, o atın her kılı için Allah ona sevap yazar. Bir derecesini artırır. Bir hatasını affeder.

Bir kimse, Allah yolunda bir geceyi nöbet tutarak geçirirse, Allah Teâlâ onu kıyamet gününün dehşetinden muhafaza eder.

İbn Abbas (r.a.) şöyle der:

Allah yolunda cihada çıkanlar ile beraber olursan, ordunun arkasında bulun. Böylelikle zayıflarını yola koyarsın, korkanlarına güven verirsin. Bu şekilde davrandığında, onların aldığı sevapları alırsın. Onların sevaplarından da bir şey eksilmez.”

Sahabeden bazıları şöyle demişlerdir:

Kılıçlar cennetin anahtarındır, iki saf birbirine yaklaştığında, huriler süslenip çıkarlar. Mücahit olan, düşmana dönünce şöyle derler:

- Allahım, ona yardım et! Allahım, onu koru!

Düşmandan dönüp kaçarsa, şöyle derler:

- Allahım onu affet!

Allah yolunda savaşa tutuşan bir kişi öldüğü takdirde daha kanının ilk damlası düşer-düşmez Allah onun bütün günahlarını bağışlar. Bu sırada kendisinin yanına iki hûri gelir. Onun yüzündeki tozları silerler.

Allah Yolunda Tutulan Nöbetin Fazileti

Hız. Osman (r.a.) şöyle dedi:

Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Allah yolunda bir günlük nöbet, bin günlük (nafile) oruçtan ve bin gecelik (nafile) namazdan daha faziletlidir.”

Mekhûl şöyle anlatır:

Selman Farisî (r.a.), Şerahbil b. Simr'e gitti. Şerahbil, o sırada İran'da bir kalede nöbet tutuyordu.

Şöyle dedi:

- İster misiniz, Resûlüllah (s.a.v.)'tan nöbet üzerine buyurduğu bir hadisi sana bildireyim? Şöyle buyuruyordu:

“Allah yolunda bir günlük nöbet, bir aylık (nafile) namazdan ve oruçtan daha faziletlidir. Bir kimse, nöbet sırasında ölürse, kabir azabından kurtulur. Yaptığı iyiliklerin en güzeli olarak, her ameli onun lehine kıyamete kadar büyür.”

İbni Ömer (r.a.)'den naklen, Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Bir kimse, Allah yolunda cihadda, tekbir alırsa, onun tekbiri bir kaya olur ki, göktekilerden daha ağır hale gelir. Bir kimse, Allah yolunda cihad sırasında “Allah’tan başka ilah yoktur. Allah en büyüktür” cümlesini sesini yükselterek söylerse, Allah Teâlâ en büyük rızasını onun için kaydeder. Bir kimse için, Allah’ın en büyük rızası yazılırsa, Allah onu Muhammed (s.a.v.), İbrahim (a.s.) ve diğer peygamberlerle beraber eyler.”

Hadisteki en büyük rıza hakkında çeşitli izahlar ileri sürülmüştür.

Bazıları der ki: En büyük rıza Allah’ı görmektir.

Bazıları da der ki: En büyük rızaya ulaşan kimseye Allah’ın bir daha gazaplanmamasıdır. Yani Allah katında büyük hoşnutluk demektir.

Ebû Hüreyre (r.a.) anlatır:

Resûlullah’a biri geldi ve şöyle dedi:

- Yâ Resûlallah! Allah yolunda cihad edenlerin derecesi-ne ulaşmam için malımı Allah yolunda nasıl harcamalıyım?

Resûlullah (s.a.v.) sordu:

- Ne kadar malın var?

- Altı bin dinar.

- Bunun tamamını Allah yolunda harcarsan, bir gazi-nin uykusuna denk düşmez...

Osman b. Ata anlatır:

Biri, Abdurrahman b. Avf (r.a.)’la beraber, ona ait bir yere gitti. Abdurrahman b. Avf (r.a.) orada otuz köle azat etti. Onun bu haline, yanında gelen hayret etti. Onun bu hayretini gören Abdurrahman b. Avf şöyle dedi:

- Sana bundan daha üstün bir iş anlatayım mı?

- Evet, anlat.

- Bir kimseyi düşün, Allah yolunda cihad için bineğinde gidiyor. Bir uyuklama geliyor ve elinden kamçısı düşüyor. Kamçısı düşerken ürperip korkuyor. İşte onun bu korkusu, benim bu yaptığımdan hayırlıdır.

Abdullah b. Mübarek, Resûlullah (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunu nakletti:

“Allah Teâlâ, kıyamet günü bazı toplulukları diriltir. Bunlar, sıratın rüzgâr gibi geçerler. Bunlara ne hesap vardır ne de azap.”

Dediler ki:

- Bunlar kimlerdir, yâ Resûlallah?
- Nöbet sırasında eceli gelip ölenler.

Ebû Ümame Bahilî, Resûlullah (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunu anlattı:

“Dört sınıf vardır ki, bunların amel defterine öldükten sonra da sevap yazılır:

1. Allah yolunda nöbet tutarken ölenler.
2. Öğrettiğiyle amel edildiği sürece ilim öğretenler.
3. Malından cami, medrese gibi kalıcı müesseseler yaptıranlar.
4. Kendisine dua eden hayırlı bir evlat yetiştiren ebeveynler.”

Ebû Mutî şöyle der:

“Sevap bakımından en faziletli nöbet, sınırda tutulandır.”

Süfyan b. Uyeyne (r.a.) şöyle demiştir:

Düşman, bir yeri basarsa, orası kırk yıl nöbet yeri olarak kalır. Düşmanın ikinci defa bastığı yer, yüzirmi sene nöbet yeri olur. Düşmanın üçüncü defa bastığı yer ise kıyamete kadar nöbet yeridir.

Atıcılık ve Binicilik

Câbir b. Zeyd anlattı:

Bir ara biz Resûlullah'ın ashabından biriyle ok atışı yapıyorduk. Bir gün ben geledim. Ertesi gün tekrar atış yapmak için buluştuğumuzda bana şöyle dedi:

- Sana ne oldu ki dün gelmedin?

Özrümü anlatınca şöyle dedi:

- Resûlullah'tan duyduğum bir hadisi sana anlatayım. Okçuluk üzerine sana yardımını olur; iyi dinle, olur mu?

- Olur, dedim.

- Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Allah Teâlâ, bir okla üç kişiyi cennete koyar. Biri oku düşmana atan, ikincisi oku yapan, üçüncüsü de oku takviye edendir.”

Resûlullah (s.a.v.), bir hadîs-i şerifinde şöyle buyurdu:

“Atıcılık yapınız, savaş vasıtalarına binmeyi öğreniniz. Atıcı olmanız sizin için binicilikten daha hayırlı ve daha sevimlidir. Mü'minin oynadığı bütün oyunlar -şu üçü hariç- batıldır. Ok atman. Atını terbiye etmen. Ailenle oynaman. Bunların hepsi haktır.”

Hız. Ömer (r.a.), Şam halkına şu nasihatları yazdı:

- Çocuklarınıza yüzmeyi ve ok atmayı öğretiniz.

Mücahid (r.a.) buyuruyor ki:

İbni Ömer (r.a.)'i üzerinde hafif bir elbise olduğu halde iki hedef arasında atış talimleri yaparken gördüm.

Anlatıldığına göre, Huzeyfe (r.a.)'nin de aynı talimleri yaptığı rivâyet edilmiştir.

Bir başka rivâyette Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz, Uhud harbinde Sa'd (r.a.)'a şöyle buyurdu:

“Ok at, yâ Sa’d! Anam babam sana feda olsun.”

Anlatılan bu olay, okçuluğun üstünlük ve önemini anlatıyor. Zira, Resûlullah (s.a.v.), Sa’d’dan başka hiç kimseye, “Anam babam sana feda olsun” dememiştir.

Resûlullah (s.a.v.), Sa’d’ın atıcılığı hakkında şöyle dua etmişti:

“Allahım, Sa’d’ın atıcılığını güçlendir. İsabetli eyle. Duasını geri çevirme.”

Amr b. Sircil’in rivâyet ettiğine göre Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Deve, sahibi için bir izzet, koyun berekettir. Atın ise alnına kıyamete kadar bereket yazılmıştır.”

Diğer bir hadis ise şöyledir:

“İzzet atların alnında, zillet sığırların kuyruklarında.”

Hadisin izahı şudur:

Müslümanlar, cihadla meşgul olurlarsa, izzeti ve şeref kazanırlar. Eğer cihadı terk edip sığırların peşine düşerlerse zelil olurlar.

Amr b. Anbese, Resûlullah (s.a.v.) Efendimizden rivayet eder:

“Allah yolunda savaşta ok atan bir kimse, bir köle azat etmiş kadar sevap kazanır.”

Ukbe b. Âmir’in rivâyetinde Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Yakında size yeryüzünün fethi nasip olacaktır. Ve böylece sıkıntılarınızı da gidereceksiniz. Ancak içinizden hiç kimse, atıcılık ve savaş eğitiminin geri kalmasın.”

Ömer b. Hattab (r.a.) şöyle anlatır:

“Atış talimi yapılan mahaller, cennetten bir bahçe gibidir. Bu talimde hedefe ok atan, düşmana ok atmış gibidir. Atılan yerden oku toplayıp getiren ise her adımında bir köle azat etmiş gibi sevap alır.”

Ukbe b. Amir (r.a.) anlatır:

Resûlullah (s.a.v.) minber üzerinde şu âyet-i kerimeyi okudu:

وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ
الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَآخَرِينَ مِنْ
دُونِهِمْ

“Onlara karşı gücünüzün yettiği kadar, düşmana karşı kuvvet ve savaş atları hazırlayın...” (Enfal 60)

Sonra şöyle buyurdu:

- Bu manada kuvvet, atmadır.

Bu cümleyi üç defa tekrarladı.

Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz şöyle buyurdu:

- “Bir kimse, öğrendikten sonra ok atmayı bırakırsa, bir sünneti terk etmiş olur.”

Bir başka rivâyet ise şöyledir:

- “Bir nimeti terk etmiş olur.”

Derler ki:

Şeref sahibi bir kimsenin, bir hükümdar dahi olsa şu dört hasleti bırakması doğru olmaz:

1. Bir mecliste, babasının ve anasının önünde ayağa kalkması.
2. Misafirlerine bizzat hizmet etmesi.
3. Atına kendi kendine binmesi.

4. Kendisine ilim öğreten hocasına hizmet etmesi.
Her şeyin en iyisini bilen Allah'tır.

Gazanın Âdâbı

Abdullah b. Ömer (r.a.)'den gelen bir rivâyette, Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

“Düşmanla karşılaşmayı arzulamayınız. Allah'tan sıhhat ve âfiyet isteyiniz. Fakat düşmanla karşılaştığınızda da sonuna kadar sebat edip dayanınız. Allah'ı çokça anınız.”

Avf b. Mâlik Eşcaî şöyle der:

Allah yolunda hakiki bir gazi, mücahid olmak isteyen bir kimse, şu on haslete sahip olmalıdır:

1. Gazaya çıkarken ebeveyninin rızasını almalı.
2. Allah'ın üzerinde bulunan haklarını (namaz, zekât, hac, kefâret vb.) edâ etmeli. Sonra da zulüm, gıybet, yalan yere şahitlik gibi kul haklarını ödemeli.
3. Gazada kalacağı süre için, ailesine kifayet edecek ölçüde nafaka bırakmalı.
4. Nafkasını helalinden kazanmalı. Çünkü, Allah Teâlâ ancak temiz ve helal olanı kabul buyurur.
5. Başına komutan tayin edilen bir Habeşli köle bile olsa, onun emrine itaat etmeli.
6. Silah arkadaşının hakkına riâyet etmeli. Onlara karşı mütebessim olmalı, ikramda bulunmalı, ihtiyaçlarını gidermeli. Harcadığından fazlasını arkadaşına harcamalı. Hastalanırsa tedavi etmeli.
7. Seferde bulunduğu müddetçe yolda rastladığı Müslümanlara, aralarında anlaşma bulunan kimselere eza vermemeli.
8. Harp meydanından ve ordudan kaçmamalı.

9. Ganimet malından hakkı olmayanı almamalı, yağma etmemeli. Nitekim bu konuda yüce Allah şöyle buyurur:

مَنْ يَغْلُلْ يَأْتِ بِمَا غَلَّ يَوْمَ الْقِيَمَةِ ثُمَّ تُوْفَى كُلُّ
نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ

“... Kim emanete (devlet malına) hıyanet ederse, kıyamet günü, hainlik ettiği şeyin günahı boynuna asılı olarak gelir...” (Âl-i İmrân 161)

10. Savaşa çıkarken niyeti, dini yüceltmek, müslümanlara yardım etmek olmalıdır.

Düşmanla harp edecek bir askerde şu on hususiyet bulunmalıdır:

1. Arslan gibi cesur olmalı, düşmandan katiyen korkmamalı.

2. Kaplan gibi gururlu ve azametli olmalı, düşmana boyun eğmemeli.

3. Kahramanlıkta ayı gibi güçlü ve dirayetli olmalı, bütün gücü ile savaşmalı.

4. Saldırılara karşı direnç göstermede domuzdan ibret almalı, saldırıya maruz kalınca asla geri dönmemeli.

5. Kurttan ibret almalı, bir yandan ümidini kesince, başka bir taraftan saldırmalı.

6. Meşakkate katlanıp ağır yük ve sorumluluklar karşısında karıncadan ibret almalı. Zira karınca kendi ağırlığının kat kat fevkinde yük taşır.

7. Sebat ve direnmede sert ve ağır bir kaya gibi olmalı ki, yerinden oynatılamamalı.

8. Sabır ve tahammülde eşeği örnek almalı. Ok saldırılarına, kılıç darbelerine rahatlıkla göğüs germeli.

9. Vefakârlıkta köpeği örnek almalı. Komutanı ateşe girse, peşinden o da girmeli.

10. Fırsat kollamakta horoz, hezimet karşısında tilki gibi olmalıdır.

Nâfile Namazların Fazileti

Bir rivâyette, Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Namaz kılan için üç güzel haslet vardır:

1. Ayak ucundan semaya kadar melekler tarafından kuşatılır.

2. Semadan üzerine rahmet yağar.

3. Bir münâdî şöyle seslenir: Bu namaz kılan, kime sığındığını bilseydi, eriyip gideceğini bilse dahi namazdan ayrılmazdı.”

Ömer b. Hattab (r.a.) şöyle der:

Resûlullah (s.a.v.) bir ordu ile cihada gitti ve savaşta büyük bir başarı kazandı. Büyük bir ganimetle döndü. Dediler ki:

- Yâ Resûlallah! Bu kadar çabuk savaş kazanan bir ordu ve bu ordunun aldığı ganimetten fazlasını hiç görmemiştik. Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

- Benim ordumdan daha hızlı ve daha fazla ganimet ele geçireni söyleyeyim mi?

- Evet, yâ Resûlallah!

- Bir cemaat ki, sabah namazını kılarlar. Sonra oturup, güneş doğuncaya kadar Allah'ı zikrederler. Bundan sonra iki rekât namaz kılarlar. Bu namazdan sonra da evlerine dönerler... İşte bunlar, en büyük mükâfatı alanlar, en fazla ganimet kazananlardır.”

Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“İyiliği emretmen ve kötülükten sakındırman sadakadır. Allah’ın zikri sadakadır. Eşinle ilişkin sadakadır.”

Dediler ki:

- Yâ Resûlallah! İnsanın şehvetini teskin etmesi de sadaka sayılacak, öyle mi?

Bunun üzerine şöyle buyurdu:

- O işi Allah’ın haram kıldığı yoldan yapsaydın, ona günah yazılmaz mıydı?

- Evet, dediler.

Şöyle buyurdu:

- İşte, o işi Allah’ın helal kıldığı yoldan yaptığında sadaka olur.

Daha sonra şöyle buyurdu:

- Bütün bu sevapların tümünü de kılacağın iki rekât duhâ namazı karşılar.”

Tesbih Namazı

Resûlullah (s.a.v.) amcası Abbas (r.a.)’a şöyle dedi:

- Ey amcam! Sana gelmemi ister misin? Sana koşmamı arzu eder misin? Sana faydalı olmamı diler misin?

- Evet isterim; anam babam sana feda olsun, deyince, Resûlullah şöyle buyurdu:

“Kalk; dört rekât namaz kıl. Her rekâtta Fatiha sûresi ve bir sûre oku. Fatihadan önce on beş defa şu tesbihi oku:

“Sübhanallahi ve’l-hamdü lillahi vela ilahe illallahü vallahü ekber.”

Kıraati bitirdikten sonra, on defa oku. Sonra rükûa var, on defa rükûda oku. Secdeye var, on defa yine aynı tes-

bihi oku. Secdeden kalk, yine on defa oku. İkinci secdeye var, yine on defa oku. Secdeden başını kaldır, ayağa kalkmadan yine on defa oku. Böylece her rekâtta yetmiş beş tesbih eder. Dört rekâtın tamamında üç yüz tesbih eder. İsterse günahların, sayısız kum taneleri kadar olsun, Allah onları bağışlar.”

Abbas (r.a.) dedi ki:

- İnsanın bunu her gün yapmaya gücü yetmezse?
- Her cuma günü kılsın.
- Ona da gücü yetmezse?
- Ayda bir defa kılsın.
- Buna da güç yetiremezse?
- Senede bir defa kılsın, buyurdu.

Kâ'b el-Ahbâr (r.a.) şöyle der:

İçinizden biri, iki rekât nafîle namazın faziletlerini bilmiş olsaydı, yüce dağlardan daha büyük olduğunu görürdü. Farz namaz ise onun için ne söylense az olur.

Zeyd b. Halid Cenani'den rivâyetle Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Namazınızın bir kısmını evlerinizde kılınız da oraları kabirlere çevirmeyiniz.”

Semüre b. Cündeb, Resûlüllah (s.a.v.)'ın ashabından birinden nakletti:

“Bir kimsenin, evinde nafîle namaz kılması, insanların içinde kıldığı nafîle namaza nazaran; sevap bakımından, cemaatle kılınan farz namazla, tek başına kılınan farz namaz arasındaki sevap gibidir.”

Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“İnsanın evinde kıldığı nafîle namaz nurdur, buna göre evlerinizi nurlandırınız.”

Ebû Hüreyre (r.a.)’nin rivâyetinde Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Bir kimse, akşamla yatsı arası yirmi rekât namaz kılsa, Allah onun dinini, ailesini, malını, dünyasını, âhiretini muhafaza eder, mamur kılar. Bir kimse, sabah namazını kıldıktan sonra, namaz yerinde güneş doğuncaya kadar oturur, (kerahet vakti geçtikten) sonra iki rekât namaz kılsa, kıyamet günü, Allah onunla cehennem arasına bir perde çeker.”

Zeyd b. Eslem, İbn Ömer (r.a.)’den nakletti:

Bir gün, Ebû Zer’e dedim ki:

- Ey amca! Bana bir vasiyette bulun.

Şöyle dedi:

- Senin benden istediğini, ben de Resûlüllah (s.a.v.)’tan istedim. Şöyle buyurdu:

“Bir kimse, iki rekât duhâ namazı kılsa, gafillerden yazılmaz. Aynı namazı dört rekât kılan, âbidlerden yazılır. Aynı namazı altı rekât kılanın, kıyamet günü günahları peşinden gelmez. Aynı namazı sekiz rekât kılan, kanaatkârlar zümresinden yazılır. On iki rekât kılana ise cennette bir köşk yapılır.”

Ebû Hüreyre (r.a.)’den rivayetle Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Cennetin bir kapısı vardır, adına “Duhâ” denir. Kıyamet günü, bir münâdî şöyle seslenir:

- Nerede duhâ namazını devamlı kılanlar? Sizin kapınız budur, girin.”

Abdullah b. Mes’ud (r.a.) şöyle der:

“Bir insan, namazda iken yüce bir sultanın kapısını çalmaktadır. Bir kimse, sultanın kapısını çalmaya devam ederse, kapının bir gün açılma ümidi vardır.”

Gece namazının gündüz namazına üstünlüğü, gizli sadakanın aşikâr verilen sadakaya üstünlüğü gibidir.

Enes b. Mâlik (r.a.)'den Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Namaz kılınan veya Allah'ın adı zikredilen yeryüzündeki bir parça yer, tâ yedi kat derinliğine kadar sevinir. Çevresindeki yerlere karşı övünür. Bir kimse, ıssız bir çölde namaz kılmaya kalkınca, o yer onun için süslenir.”

Halid b. Madan (r.a.) der ki:

Bana ulaşan habere göre, Allah Teâlâ üç kimseyi meleklerle överek anlatır:

1. Bir kimse, ıssız bir yerde ezan okur, kamet getirir, sonra tek başına namazını kılsa. Allah Teâlâ, meleklerle şöyle buyurur:

Kulumu bakın, tek başına namaz kılıyor. Onu, benden başkası görmüyor. Yetmişbin melek insin ve onun ardında namaza dursun.

2. Gece vakti kalkar, tek başına namaz kılar, secdede iken uyur. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

Kulumu bakın. Ruhu katımda, bedeni bana secde ediyor.

3. Bir kimse Allah için harbe gider, ordu içinde savaşır, sabreder ve nihayet şehit olur.

Namazı Dosdoğru Kılmak

Bir rivâyette, Selman Farisî (r.a.) şöyle der:

“Namaz bir ölçüdür, tam yapan tam karşılık alır. Bir kimse, ondan çalarsa, Allah Teâlâ'nın ondan çalanlar hakkında ne buyurduğunu bilirsiniz.”

Huzeyfe b. Yeman (r.a.) rükûunu ve secdesini tam yapmayan birini gördü ve şöyle dedi:

- Bu halinle ölmüş olsan, fıtrat üzere ölmüş olmazdın.

Hasan Basrî (r.a.)’den gelen bir rivayette Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

- Hırsızların en kötüsünü haber vereyim mi?

- Evet, haber ver, dediler.

Şöyle buyurdu:

- Namazından çalandır.

Dediler ki:

- Namazdan nasıl çalınır?

- Rükûunu ve secdelerini tam yapmazsan namazdan çalmış olursun.

İbn Mes’ud (r.a.) şöyle der:

“Bir kimsenin namazı, iyiliği emretmiyor, onu hayâsızlık ve kötülükten alıkoymuyorsa, öyle bir namaz ancak Allah’tan uzaklaştırır.”

Daha sonra şu âyet-i kerimeyi okudu:

وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ
وَالْمُنْكَرِ

“... Namazı kıl. Muhakkak ki namaz hayasızlıktan ve kötülükten alıkoyar...” (Ankebût 45)

Süfyan b. Uyeyne şöyle der:

“Bir kimse, sağında kim olduğunu, solunda kim bulunduğunu düşünürse, onun namazı batıldır.”

Müslim b. Yesar (r.a.) ailesine şöyle derdi:

“Ben namaz kıldığım zaman konuşabilirsiniz. Sizin konuşmanızı duymam.”

Yâkub Kaarî' namaz kılıyordu. Hırsızın biri geldi, kaftanını alıp gitti. Kaftanı arkadaşlarına götürdüğü zaman kaftanı tanıdılar.

O, kaftanın sahibi iyilerden biridir. Onun dilenmesinden korkarız. Kaftanını iade et, denilince, kaftanı geri götürüp aldığı yere bıraktı.

Yâkub Kaarî, namazdan sonra durum kendisine bildirilince şöyle dedi:

- Ben, onun alındığının da, getirip bırakıldığının da farkında değilim.

Rabiatül Adeviye Hazretleri namaz kılıyordu. Bir dal parçası gözüne battı. Namazdan çıkıncaya kadar, bunun farkına varmadı.

Hasan b. Ali (r.a.) abdest almaya kalktığı zaman, rengi sararırdı. Sebebi sorulunca şöyle derdi:

“Ben, Cabbar olan Yüce Sultan'ın huzuruna çıkmayı istiyorum.”

Mescidin kapısına geldiği zaman, başını kaldırır, şöyle derdi:

“İlâhî! Kulun kapına geldi. Ey Muhsin! Ben günahkârım, bizden iyilere, kötülerini affetmeyi emrettin. İhsan eden sensin, günahkâr benim. Katında bulunan güzellikler hürmetine, benim günahlarımı bağışla. Yâ Kerim!”

Bundan sonra mescide girerdi.

Resûlüllah (s.a.v.), namazda sakalı ile oynayan birini gördü, şöyle buyurdu:

- Eğer kalbi huzurlu olsaydı, duyguları da huzurlu olurdu.

Hız. Ali (r.a.) namaza kalktığı zaman, adaleleri titrer, rengi sararırdı. Sebebi sorulunca şöyle derdi:

- Öyle bir emaneti yerine getirme zamanı geldi ki, onu Allah Teâlâ yere, semalara ve dağlara arzetti de onların hiçbir korkularından dolayı bu emaneti yüklenmedi. Onu çok zalim ve cahil olan insan yüklendi. Yüklendiğim bu emaneti, hakkıyla yerine getirebilip getiremeyeceğimi bilemiyorum!

Aynı hal, Zeynelâbidin Ali b. Hüseyin b. Ebî Talib (r.a.) için de anlatılır.

Saîd b. Cübeyr (r.a.) şöyle bir olay anlatır:

Taif'te, İbni Abbas (r.a.)'la mescitte beraberdik. Bizimle beraber İkrime, Meymun b. Mihran, Ebû Aliye ve başkaları da vardı.

Müezzin çıkıp:

“Allahü Ekber, Allahü Ekber” diye ezan okumaya başlayınca, İbni Abbas (r.a.) ağlamaya başladı. Kaftanı ıslandı, boyun damarları şişti, gözleri kızardı.

Ebû Aliye şöyle dedi:

- Ey Resûlüllah'ın amcasının oğlu! Niçin ağlıyorsun? Biz de ezanı duyduk ama ağlamadık. Senin ağlamanın sebebi hikmeti nedir?

İbni Abbas (r.a.) şöyle dedi:

- Eğer insanlar, müezzinin ne dediğini bilselerdi, yerlerinde rahat edemez, uyuyamazlardı.

- Müezzinin ne dediğini bize anlat.

Şöyle anlattı:

Müezzin, **“Allahü Ekber, Allahü Ekber”** derken, şunu diyor:

Ey meşgalesi olanlar! Ezan için işinizi gücünüzü bırakın. Bedenleri dinlendirin. Amellerin hayırlısına yönelin.

“Eşhedü en lâ ilahe illallah!” derken şunu anlatıyor:

Yerde ve gökte bulunan tüm mahlûkatı şahit tutuyorum. Sizi davet ettiğime şahit olsunlar.

“Eşhedü enne Muhammeden Resûlüllah!” derken, şunu anlatıyor:

Kıyamet günü bütün peygamberler ve Muhammed (s.a.v.), bana şahit olacaktır ki her gün beş defa sizi hakka çağırdım.

“Hayye alessalâh!” deyince, şunu anlatmak istiyor: Allah Teâlâ, bu dini sizin için seçti. Onu devam ettirin.

“Hayye alelfelâh!” dediği zaman şunu anlatıyor: Rahmete dâlin. Hidâyetten nasibinize düşeni alın.

“Allahü Ekber. Allahü Ekber!” derken şunu anlatmak istiyor:

Namazdan önce ameller haram edildi.

“La ilahe illallah!” deyince de şunu söylüyor:

Yedi kat semânın emaneti boynunuza yüklendi, isterseniz bu emaneti yerine getirin, isterseniz dönün.

Bazı büyük zâtlar şöyle demişlerdir:

- Bir kimse, saygısız, vesvese ile abdest aldığı, dünya işini düşünerek vesvese ile namaz kıldığı takdirde, bu namazı kabul edilmez.

İslâm düşünürlerinden bazısı demiştir ki:

- Dört şey, dört yere gömülüdür; başını dört yerden çıkarır.

1. Allah'ın rızası. Taata gömülüdür. Başını cömertlerin evinden çıkarır.

2. Allah'ın dargınlığı. Hatalara gömülüdür. Başını cimrilerin yuvasından çıkarır.

3. Güzel geçim. Rızkın bolluğudur. Sevaplara gizlenmiştir. Başını namaz kılanların evinden çıkarır.

4. Rızık darlığı. Cezalara gömülüdür. Başını namazı hafife alanların evinden çıkarır.

Hikmet ehli bazı zâtlar der ki:

İnsanlar, altı şeyle meşgul olurken, siz onlardan altı ayrı şeyle meşgul olunuz:

1. İnsanlar, çok amelle meşgul olup dururken, siz iyi işlerle meşgul olunuz.

2. İnsanlar, nafileler peşinde giderken, siz farz ibadetleri tam yapmaya çalışınız.

3. İnsanlar, dış görünüşlerini güzelleştirmeye bakarken, siz içinizi güzelleştirmeye bakınız.

4. İnsanlar, başkalarının ayıplarını araştırırken, siz kendi ayıplarınızı gidermeye bakınız.

5. İnsanlar, dünyalarını imar etmeye çalışırken, siz âhiretizin imarı ile meşgul olunuz.

6. İnsanlar, mahlûkatın gönlünü hoş etmeye çalışırken, siz Allah'ın rızasını kazanmak için çalışınız.

Doğruyu en iyi bilen Allah'tır.

Sünnetle Amel Etmek

Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz bir hadislerinde şöyle buyurmuştur:

“Size iki şey bırakıyorum. Bunlara sımsıkı bağlandığınız sürece, asla doğru yoldan sapmayacak, dalâlete düşmeyeceksiniz. Bunlar, Allah'ın kitabı ve Peygamberinin sünnetidir.”

Yine bir hadislerinde Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Şüphesiz sözlerin en doğrusu, Allah’ın kitabıdır. Yolların en güzeli, Muhammed (s.a.v.)’in yoludur. İşlerin en şerlisi, (dinde aslı olmayıp) sonradan çıkarılan yeniliklerdir (dindeki bid’atlardır). (Dinde) sonradan çıkarılan her yenilik, bid’attır. Her bid’at dalâlettir (sapıklıktır). Her dalâlet(in sahibi) de, cehennemdedir.”

Abdullah b. Mes’ud (r.a.) şöyle der:

“Resûlullah’ın yoluna ve ahlakına uygun hareket ve davranışlarda bulunmak içtihattan hayırlıdır.”

Hasan-ı Basri (r.a.) şöyle der:

“Amelsiz söz bir işe yaramaz. Niyet olmadan söz ve amel de işe yaramaz. Sünnet olmadan söz, amel ve niyet de yaramaz.”

Makil b. Yesar (r.a.)’in rivâyetinde Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“İki sınıf insan var ki, onlar şefaatime nail olamazlar. Bunlardan birincisi halka zulmeden devlet yöneticileri, ikincisi dinde şiddet yolunu tutup, insanları dinden soğutanlardır.”

Übeyy b. Kâ'b (r.a.) şöyle der:

“Resûlullah’ın yolundan gitmeli, onun sünnetine tabi olmalısınız. Zira Resûlullah’ın sünnetine tabi olarak onun ahlakı ile ahlaklanan, bu doğrultuda ibadet ederek Allah’ı anan ve Allah korkusundan gözleri yaşaranlara hiçbir şekilde cehennem dokunamaz. Allah’ın emri, Resûlullah’ın sünneti üzere olan bir kul, Allah’ı andığı zaman gözleri yaşarır, Rabbinin korkusundan ürperirse, tatlı bir rüzgârın gelip, kuru bir ağaç yaprağını döktüğü gibi onun günahlarını dökerek. Allah’ın emrettiği cihette ve Peygamber’in sünneti üzere yapılan ibadet, bu bilinçten yoksun yapılan birçok nafile-

den hayırlıdır. Az olsun çok olsun, amellerinizin peygamberlerin yolunda ve onların sünnetine uygun olmalarına dikkat ediniz.”

Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“İsrâiloğulları yetmiş bir fırkaya ayrıldı. Ümmetim yetmiş iki fırkaya ayrılır, onlardan sadece biri kurtuluş ehlidir.”

Bunların kimler olduğu sorusuna, “Bunlar cemaatte olanlardır.” buyurdu. (Ahmed b. Hanbel, 3/145; Zevaid, 6/226).

Diğer bir rivayette **“Bunlar benim ve ashabımın üzerinde bulunduğu yolda olan kimselerdir.”** manasındaki ifadeye yer verilmiştir.

Resûlüllah (s.a.v.)’ın şöyle buyurduğu rivâyet edilir:

“Ahlaki yönden ümmetimin bozulduğu dönemlerde, sünnetime tutunana ve ahlakımla ahlaklanana yüz şehit sevabı vardır.”

Abdullah b. Mes’ud (r.a.)’un yanındaki topluluğa şöyle dediği rivâyet edilir:

“Küçüklerin birdenbire büyüdüğü, büyüklerin de aniden ihtiyarladığı öyle musibetli ve meş’um bir zaman gelir ki, insanlar bu dönemde sapıklık üzerine hüküm verir ve onu sünnetmiş gibi telakki ederler. Şayet o sünnet telakki ettikleri şey terk edilse, şöyle itiraz edilir:

- Bu münkerdir (kötüdür).

İçlerinden biri şöyle sordu:

- Ey Abdullah! Bu ne zaman vuku bulur?

Şöyle anlattı:

- İçinizde güvenilir insanların azaldığı, buyruk sahiplerinin çoğaldığı, fakihlerinizin azaldığı, kurrâlarınızın ço-

ğaldığı, âhiret işinin dünya çıkarlarına vasıta kılındığı, dinî olmayan ilmin dinî ilimlere tercihen tahsil edildiği zamandır. İşte o zamanda başınıza öyle birtakım yöneticiler geçer ki, onlara itaat ederseniz sizi sapıklık ve dalalete düşürürler. Onlara karşı gelirseniz, sizi öldürürler.

İçlerinden birisi,

- Ey Abdullah! Böyle bir zamana eriştiğimizde bizim için ne buyurursun? deyince de şöyle dedi:

- Evine serdiğin bir kilim gibi olmanı tavsiye ederim. Aksi halde sana yaraşan cehennemdir.

İbni Mesûd'un bu cevabı üzerine adam elini dizine vurdu ve şöyle dedi:

- Ey İbni Mesûd, beni öldürdün.

Amr b. As (r.a.) anlatır:

- Resûlüllah (s.a.v.) bize okuduğu bir hutbesinde şöyle buyurdu:

“Ey insanlar! Ashabıma ikram ediniz, onlara ihsanda bulununuz. Onları seviniz. Zira insanların en hayırlısı, aralarında peygamber olarak bulunduğum ashabımdır. Onlar Allah'a iman ettiler, peygamberliği tasdik ettiler. Allah tarafından getirdiğim esaslara da iman ettiler. Onlara uyup gereği ile amel ettiler. Ashâbımdan sonra insanların hayırlısı onların ardından gelen, beni görmediği halde iman eden ve Allah'ın emirlerine tâbi olanlardır (Tâbiîn). İnsanların bunlardan sonraki en hayırlıları, tâbiünden sonra gelen ve bana iman eden nesildir (tebe-i tâbiîn). Daha sonraları öyle nesiller gelir ki, namazı bırakırlar, hevâî arzularına uyarlar. Kendilerine emrettiğim şeyleri terk edip, nehyettiğim şeyleri de yaparlar. Dini kendi arzularına göre yorumlarlar. Amelleri ile insanlara gösteriş yaparlar. Yemin etmeleri istenmediği halde yemin ederler. Şahitlik etmeleri istenme-

diği halde şahitlik ederler. Kendilerine güvenildiği zaman ihanet ederler, emaneti yerine getirmezler. Yalan söyleyip yapamayacakları şeyi vaat ederler. Onlarda ne ilim kalır ne hilm. Cehalet ve fuhuş yayılır, hayâ ve güven kaybolur. Yalancılık, hıyanet, ana babaya itaatsizlik, akrabaya vefasızlık, uzun emel, cimrilik, dünyevileşmek, hayâsızlık, azgınlık, kötü huy ve kötü komşuluk yaygınlaşır. Ok yaydan çıktığı gibi insanlar da dinden çıkarlar. Kıyamet ancak insanların şerirleri üzerine kopar. Ey müslümanlar! Cennet bahçelerinde dolaşmak, oranın nimetlerine nail olmak istiyorsanız sünnete ve cemaate uyunuz, benim ahlakımla ahlaklanınız. Bilhassa dinle ilgisi olmayan yeni, uygunsuz hareket ve davranışlardan sakının. Din adına ortaya atılan her bozuk görüş, bid'attır. Her bid'at ise dalalet ve sapıklıktır. Hâl-buki Allah Teâlâ, Muhammed ümmetini hata ve sapıklık üzerinde asla toplamaz. Bir kimse, kulluk elbisesini çıkarır, cemaatten ayrılır, Allah'ın emirlerini terk eder ahkâmına aykırı davranırsa, Rabbinin gazabına uğrar ve cehenneme atılır.”

İrbad b. Sariye Selemi (r.a.) anlatır:

- Resûlullah (s.a.v.) bize belîğ bir hitabede bulundu. Bu yüzden gözlerimiz yaşardı, kalplerimiz titredi.

Ashabından biri şöyle dedi:

- Yâ Resûlallah! Bu veda vaazı gibi oldu. Bize son olarak ne tavsiye edersiniz?

Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

- Size Allah'a karşı takvâyı, kötülüklerden kaçınmayı ve Allah'ın mahlûkatına asla kötülük yapmamayı nasihat ederim. İçinizde, benden sonra yaşayanlar çok ihtilâflar görecektir. Bilhassa dine sokulmaya çalışılan sapık ve bâtil görüşlerden ve davranışlardan sakının; zira böyle işler dalâ-

lettir. Sizden kim o döneme yetişirse, ona sünnetime ve hulefâ-i raşidînin sünnetine sarılmak düşer. O sünnetlere azı dişlerinizle sımsıkı tutununuz.

Ebû Said Hudrî (r.a.) Resûlullah (s.a.v.)'ın şöyle buyurduğunu rivâyet etti:

“Kim ki helal kazanır, helal yer ve sünnetle amel eder, insanlar da ondan gelebilecek zararlardan emin olursa cennete girer.”

Denildi ki:

- Yâ Resûlallah! Böylesi, insanlar arasında çoktur.

Allah Resûlü şöyle buyurdu:

- Benden sonraki yıllarda da böylesi çok olacak, ancak daha sonraları azalacaktır.

Abdullah b. Mes'ud (r.a.) anlatır:

- Bir gün Resûlullah (s.a.v.) ile bir yerde oturuyorduk. Bir ara Allah Rasûlü bana doğru bir hat çizdi ve şöyle buyurdu:

- Bu Allah'ın yoludur.

Sonra sağa sola doğru bazı hatlar çizdi ve şöyle buyurdu:

- Bunlar da sapık yollardır. Bu yollardan her birinde şeytan vardır ve insanları kendisine çağırır.

Daha sonra şu âyeti okudu:

وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا
السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ذَلِكُمْ وَصِيكُم بِهِ
لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

“Şüphesiz bu, benim dosdoğru yolumdur. Buna uyun. (Başka) yollara uymayın. Zira o yollar sizi Allah'ın yolundan ayırır. İşte sakınmanız için Allah size bunları emretti.” (En'am 153)

Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Her şeyin bir âfeti vardır. Bu dinin âfeti de hevâî arzulardır.”

Şabi şöyle der:

- Hevâî arzulara “hevâlar” denmesinin sebebi, ona uyanı cehenneme sürüklediği içindir.

Mücahid buyuruyor ki:

- Şu iki nimetin hangisi benim için daha faziletlidir bilemiyorum. Beni müslüman olarak yaratmış olması mı, yoksa hevâî arzulardan korumuş olması mı?

Ebû Zer (r.a.) şöyle der:

- Cemaatten bir karış uzaklaşan kimse, âdeta müslümanlık elbisesinden sıyrılmış olur.

Veysel Karanî, Herem b. Hayyan’a vasiyetinde şöyle demiştir:

- Cemaatten ayrı durmaktan sakın, sonra farkına varmadan dininden ayrılmış olursun. Bu da kıyamet günü cehenneme girmene yol açar.

Yardımlı ve keremi ile muvaffakiyetler ihsan eyleyen yalnızca Allah’tır...

Allah Teâlâ, sabahlayan herkese şu on şeyi gerekli kıldı:

1- Sabahleyin kalkar kalkmaz, Allah Teâlâ’yı zikretmek, tesbih etmek.

Bu hususta şu âyet-i kerimeler vardır:

وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ حِينَ تَقُومُ

“...Kalkınca, Rabbini hamd ile tesbih et.” (Tür 48)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا
وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا

“Ey iman edenler! Allah’ı çokça zikredin. O’nu sabah-akşam tesbih edin.” (Ahzab 41-42)

2. Edep yerlerini kapatmak.

Bu hususta Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ

“Ey âdemoğulları! Her mescide gidişinizde güzel elbiselerinizi giyiniz...” (A’raf 31)

Bu âyette geçen “zinet” kelimesi elbise manasındadır. Elbisenin en küçüğü, edep yerini kapatacak kadar olmalıdır.

3. Namaz vakti gelince, güzelce abdest almak.

Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ
فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ
وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ وَإِنْ
كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَوْ عَلَى
سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَمَسْتُمُ
النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا
فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ مَا يُرِيدُ اللَّهُ
لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ
وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

“Ey iman edenler! Namaz kılmaya kalktığınız zaman, yüzlerinizi ve dirseklere kadar ellerinizi yıkayın.

Başlarınızı meshedin, iki topuğa kadar da ayaklarınızı yıkayın. Eğer cünüp iseniz temizlenin. Hasta iseniz, yahut yolculukta iseniz, yahut biriniz abdest bozmaktan gelmişse yahut kadınlara dokunmuşsanız, su da bulamamışsanız, temiz bir toprağa teyemmüm edin. Bunun için de yüzlerinizi ve ellerinizi o toprakla meshedin. Allah size bir güçlük çıkarmak istemiyor, fakat sizi temizlemek ve şükredesiniz diye de üzerinizdeki nimetini tamamlamak istiyor.” (Mâide 6)

4- Namazları vaktinde ve tam olarak eda etmek.

Bu hususta Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا

“Namaz, mü’minler üzerine vakitleri belli bir farzdır.” (Nisâ 103)

Yani, vakitleri belirli bir şekilde farz kılınmıştır.

5- Rızık konusunda, Allah’ın vaadine güvenmek.

Bu hususta Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا

“Yeryüzünde rızık Allah’a ait olmayan hiçbir canlı yoktur...” (Hûd 6)

6- Allah’ın taksimi ile yetinmek, kanaat sahibi olmak.

Bu hususta Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ مَعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا

“Biz onların dünya hayatındaki geçimliklerini taksim ettik...” (Zuhruf 32)

7- Allah’a tevekkül etmek.

Bu hususta Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

وَتَوَكَّلْ عَلَى الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ

“Ölümsüz ve daima diri olan Allah’a güvenip dayan...” (Furkan 58)

8- Allah’ın emirlerine ve hükmüne rıza göstermek.

Bu hususta Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

وَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ

“Rabbinin hükmüne sabret...” (Tûr 48)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا

“Ey inananlar! Sabredin, sebat gösterin...” (Âl-i İmrân 200)

9. Allah’ın nimetlerine şükretmek.

Bu hususta Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

وَاشْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ

“Eğer Allah’a kulluk/ibadet ediyorsanız, O’nun nimetine şükredin.” (Nahl 114)

Başta gelen nimet, bu bedenin sıhhat üzere olmasıdır. En büyük nimet ise İslâmiyet’tir.

Bunların dışında Allah’ın nimetleri sayısız derecede çoktur. Nitekim Allah Teâlâ, kitabında şöyle buyurdu:

وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تُحْصَوْهَا

“Eğer Allah’ın nimetlerini saymaya kalkışsanız sayamazsınız.” (İbrahim 34)

10- Helâlinden kazanıp yemek, içmek.

Nitekim bu hususta Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ

“Size rızık olarak verdiklerimizin en temizlerinden yiyiniz...” (A'râf 160) Yani, helallerinden yiyiniz.

Hâtem (r.a.)'a dediler ki:

Amelini, hangi temel üzerine bina ettin?

Dört şey üzerine, dedi:

1. Gördüm ki rızıkım tayin edilmiştir. Başkasının rızıkı bana, benim rızıkım asla başkasına gitmez.

2. Gördüm ki üzerime farz kılınmış bir ibadet vardır. Bu farz ibadeti benim yerime başkası eda edemez. Ben, onunla meşgul olmaya başladım.

3. Anladım ki Rabbim basîrdır, her an her şeyi görür. O'ndan utandım.

4. Gördüm ki ecelim bana süratle yaklaşmaktadır, ben de ona sür'atle gitmeye başladım.

Ecele sür'atle gitmek, ölüm ve sonrası için salih amel-ler ile iyi hazırlanmaktır. Allah'ın men ettiği ve haram kıldığı fiil ve düşüncelerden sakınmaktır. Allah'a yakarmak ve niyazda bulunmaktır.

İslâm âlimlerinden birisi şöyle demiştir:

İbadetin künhüne vakıf olmak, tadını almak isteyen bir kimse, ibadete hâlisâne bir niyetle başlamalı, muvaffakiyet ve himmeti Allah'tan bilmeli, haşyet, havf (korku), sevgi ve vakarla ibadet etmeli, ibadeti ihlasla bitirmelidir.

Bir kimse, ibadete halis bir niyet ile girerse, kendisini

o ameli işlemeye muvaffak edenin Allah olduğuna müdrik olur. Yardım ve inayeti Allah'tan bilirse, yaptığı ibadetin şükrünü edaya çalışır. Allah indinde itibar sahibi olur.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي
لَشَدِيدٌ

“... Eğer şükrederseniz elbette ki nimetimi artırırım. Nankörlük ederseniz hiç şüphesiz azabım şiddetlidir.” (İbrahim 7)

İbadetlerini haşyet, havf, sevgi ve vakarla yapanların ec-rini Allah Teâlâ mutlaka verir. Bu hususta şöyle buyuruldu:

إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجَرَ الْمُحْسِنِينَ

“Muhakkak ki Allah, iyilik yapanların mükâfatını elbette zayi etmez.” (Tevbe 120)

İbadetlerin dünyadaki mükâfatı, onun tadını almak, manevi bir haz duymaktır. Âhiretteki karşılığı ise cennettir. İhlasla bitirilen ibadetler, Allah indinde makbul ve muteberdir. İbadetin makbul olduğunun emaresi ise, kulun yaptığı ibadetlerdeki takvasının ve ihlasının artmasıdır. Bu da mükâfatların en büyüğüdür.

Ameller Sonuçlarına Göre Değerlendirilir

Abdullah b. Mes'ud (r.a.), Resûlullah (s.a.v.)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etti:

“Sizden her birinizin anne karnındaki yaratılışı şöyledir: İlk kırk günde nutfe olur. İkinci kırk günde pıhtılaşmış kan olur. Sonraki kırk günde bir çiğnem et parçası olur.

Bundan sonra, Allah Teâlâ ona bir melek gönderir. Bu meleğe dört hususu yazması emredilerek şöyle denir:

Onun:

- Ecelini, emelini, amelini ve rızkını yaz.

Sonra o kişinin hayatının sonunda bedbaht olacaksa şöyle denir:

- Onu bedbaht olarak yaz.

Eğer hayatının sonunda bahtiyar olacaksa şöyle denir:

- Onu bahtiyar olarak yaz! denir.

Bazen bir insan, ömrü boyunca cennet ehline yaşarır ameller işler. Öyle ki, bu ameller dolayısıyla cennetle arasında bir arşınlık bir mesafe kalır. O zaman hakkında daha önce yazılan bedbahtlık hükmü onu aşar, sonu cehennem ehline mahsus ameller ile mühürlenir. Böylece cehenneme girer.

Yine biriniz, cehennem ehline yaşarır ameller işler. Öyle ki bu amellerden dolayı cehennem ile arasında bir arşınlık mesafe kalır. O zaman hakkında daha önce yazılan bahtiyarlık hükmü onu aşar, sonu cennet ehline mahsus ameller ile mühürlenir. Böylece cennete girer.”

Bu hadîs-i şerif, yukarıda geçen:

“Ameller sonuçlarına göre değerlendirilir.” mealindeki hadise de uygundur.

Her Müslüman âkıbetinin hayırla son bulmasını Allah'tan niyaz etmelidir.

Anne Bedduâsı

Yezid b. Havşeb ve babası yolu ile gelen rivâyette; Resûlüllah (s.a.v.) bir topluluğa hitaben şöyle buyurdu:

“Eğer Râhip Cüreyc'in fıkıh bilgisi olsaydı, anasına hizmet etmenin, Rabbine nafilâ ibadetten daha faziletli olduğunu bilirdi.”

Anlatıldığına göre, bu Rahip Cüreyc hadisesinin mahiyeti şöyledir:

- Vaktiyle eski kavimlerden birinde bir rahip vardı. Bu rahip, mabesinde her daim Allah'a ibadetle meşgul olur, insanlarla hiç alakadar olmazdı. Yaşlı olan anasına bile hizmet etmezdi. Bir gün annesi mabedin kapısına gelip oğluna seslendi, bir ihtiyacı olduğunu ifade etti. O sırada rahip nafile ibadet ediyor ve namaz kılıyordu. İbadetle meşgul olduğu için anasına cevap vermedi, hatta dönüp bakmadı bile.

Çağrısına cevap alamayan anası, ona şöyle beddua etti:

- Yoldan çıkmış kadınların iftirasına uğrayasın.

O bölgede yoldan çıkmış bir kadın vardı. Bu kadın bir gün, rahibin mabedinin yakınlarında o sırada orada bulunan bir çobanla münasebette bulundu ve hamile kaldı. Bölge halkı zina fiilini işleyenleri şiddetle cezalandırırdı. Kadının durumu, o bölgede ayyuka çıktı ve ifşa oldu. Doğumunu yaptıktan sonra vakıyı padişaha haber verdiler. Kadın, yapılan soruşturma neticesinde kendisinin rahiple münasebette bulunduğu iftirasını ortaya attı.

Bunun üzerine Padişah, Rahib Cüreyc'i huzuruna çağırtdı. Padişahın elçileri Cüreyc'e seslendi, onlara cevap vermedi. Balyozla ibadethaneyi yıktılar. Cüreyc'in boynuna da bir ip takıp padişahın huzuruna çıkardılar.

Padişah ona şöyle hitap etti:

- Sen bir tarafından mabesinde ibadette bulunuyor, bir taraftan da insanların harem perdelerini yırtıyor, namuslarına mı göz dikiyorsun. Farkında değil misin, helal olmayan bir iş yapıyorsun!

- Hayrola, ne yapmışım?

Padişah ona şöyle dedi:

- Filanca kadınla zina etmişsin.

Ben yapmadım, dedi ama onun doğru söylediğine kimse inanmadı. Yeminler etse de inanan çıkmadı.

- Beni anama götürün, dedi.

Anasının yanına gittiğinde ona hitaben:

- Ey anacığım, bana beddua etmiştin! İftiraya uğradım, Allah bedduanı kabul etti. Nolur da şimdi oğluna hayır dua et de, Allah bu iftirayı üzerimden alsın.

Anası şöyle dua etti:

- Allahım, eğer Cüreyc'i bedduam tuttuysa, onu bu durumdan kurtar.

Anasının hayır duasını alan Rahip Cüreyc, tekrar Padişaha gitti ve o kadına kiminle günah işlediğinin tekrar sorulmasını talep etti. Kadını ve çocuğu huzura çıkarıp tekrar sordular.

- Bu işi, sana bu mu yaptı?

- Evet bu yaptı, deyince, Cüreyc, elini çocuğun başına koyarak ona sordu:

- Yaratan hakkı için, baban kim söyle?

Çocuk Allah'ın izni ile konuştu ve şöyle dedi:

- Babam falan çobandır.

Kadın bunu duyunca, hakikati itiraf etti:

- Padişahım Rahip doğru söyler, ben ona iftirada bulundum. Bu işi bana filanca çoban yaptı.

Daha sonra Padişah rahipten özür diledi ve şöyle dedi:

- İzin verirsen, mabedini altından yaptıracağım.

- Olmaz, dedi.

- O halde gümüşten yaptırayım.

Rahip, şöyle dedi:

- Eskisi gibi yine çamurdan yapılınsın.

Bunun üzerine Rahip Cüreyc'in mabedi eskisi gibi inşa edildi.

İbrahim, Muhacir b. Mücahid'den şöyle nakletmiştir:
Henüz süt çocuğu çağındayken konuşabilen dört tane çocuk vardır:

1. Meryemoğlu İsâ.
 2. Ashab-ı Uhdud devrinde, anasının kucığında konuşan çocuk.
 3. Cüreyc isimli bir velinin suçsuzluğunu ortaya çıkaran çocuk.
 4. Yûsuf aleyhisselama iftira hadisesinde konuşan çocuk.
- Yûsuf (a.s.) zamanında konuşan çocuk; şu âyetle sabittir:

وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِّنْ أَهْلِهَا

“...O kadının akrabasından biri şöyle şahitlik etti...” (Yûsuf 26)

Âlemlerin rabbi Allah'a (c.c.) hamd olsun.

Salât ve selam resûllerin en şerefli, hâtemü'l-enbiyâ, Efendimiz Muhammed'e, âline, ashâbına ve tüm zürriyetine olsun. Allah bize kâfidir, O ne güzel vekildir. Amin!...

